

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1999/2000:AU7

Förnyad arbetsmarknadspolitik för delaktighet och
tillväxt

Sammanfattning

Utskottets förslag

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens förslag i proposition 1999/2000:98 Förnyad arbetsmarknadspolitik för delaktighet och tillväxt. Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag om att en *aktivitetsgaranti* skall införas i hela landet från den 1 augusti 2000. Aktivitetsgarantin syftar till att ge arbetslösa som är eller löper risk att bli långtidsinskrivna bättre förutsättningar att få arbete, hävda arbetslinjen och bryta rundgången mellan åtgärder och öppen arbetslöshet. I sammanhanget föreslår utskottet ett tillkännagivande till regeringen om att det skall vara möjligt att anvisa arbetslösa reguljära studier.

Utskottet tillstyrker vidare att ett nytt *särskilt anställningsstöd* införs för långtidsinskrivna personer som är 57 år eller äldre och vilkas möjligheter att återkomma till den reguljära arbetsmarknaden är små. Vidare ställer sig utskottet bakom regeringens förslag om att anställningsskyddslagen ändras så att arbetstagare som är anställda med det föreslagna särskilda anställningsstödet inte omfattas av lagen.

När det gäller förslagen i propositionen om ändringar i lagen om arbetslöshetsförsäkring tillstyrker utskottet regeringens förslag med den ändringen att det berörda grundvillkoret för rätt till ersättning enligt 9 § föreslås bli uttryckt på ett annat sätt än i regeringens förslag. Utskottet förordar att rätt till ersättning vid arbetslöshet enligt paragrafens punkt 4 skall sökande ha som *aktivt söker ett lämpligt arbete men inte kan få ett sådant arbete*. Utskottets förslag innebär ingen förändring i sak i förhållande till regeringens förslag. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreslås bemyndigas att utfärda föreskrifter om lämpligt arbete.

Regeringen lämnar i propositionen en redogörelse för de regelförenklingar som kommer att genomföras vad gäller de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Bland annat skall de flesta arbetsmarknadspolitiska åtgärderna indelas i olika program. Som ett led i detta förenklingsarbete föreslås införandet av en *ny lag om arbetsmarknadspolitiska program*, vilket utskottet tillstyrker.

Regeringen anger i propositionen att *kommunernas roll* skall förtydligas när det gäller att samordna lokala insatser utifrån nationella mål för arbetsmarknadspolitiken. Arbetsförmedlingsnämnderna skall byta namn till *arbetsmarknadsnämnder*. I anslutning till detta föreslår utskottet ett tillkänna-

givande till regeringen om att det bör finnas en arbetsmarknadsnämnd i varje kommun, såvida inte länsarbetsnämnden och Kommunförbundets länsförbund kommer överens om annat. Vidare innefattar förslaget om tillkännagivande vissa ställningstaganden när det gäller formerna för att utse ledamöter i arbetsmarknadsnämnd.

I betänkandet behandlas också frågan om *personalförstärkningar* vid arbetsförmedlingar och arbetsmarknadsinstitut. För att finansiera sådana förstärkningar fördes från budgetåret 1997 medel över från anslaget för arbetsmarknadspolitiska åtgärder (utg. omr. 14 anslag A2) till anslaget för Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader (utg. omr. anslag. 14 A1). Utskottet föreslår nu ett tillkännagivande om att, när arbetsmarknadsläget medger minskade anslag för personalförstärkningar, medlen förs tillbaka från anslaget A1 till anslaget A2, och att en sådan förändring skall underställas riksdagen för beslut.

Lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 augusti 2000.

Reservationer och särskilda yttranden

Moderaterna, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet redovisar i en gemensam reservation vissa generella ståndpunkter om mål och inriktning på arbetsmarknadspolitiken. De pekar bl.a. på att trots den ökade sysselsättningen är arbetslösheten omfattande samtidigt som bristen på utbildad och yrkeskunnig arbetskraft ökar inom vissa områden och utgör ett hot mot tillväxten. Därför krävs bl.a. strukturella förändringar av skatterna och sänkt skattetryck, färre och enklare regler för företagen, modernare arbetsrätt, reformer i socialförsäkringssystemen och införande av en ny allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Vidare anser de fyra partierna att antalet arbetsmarknadspolitiska åtgärder måste bli mindre och reglerna enklare och tydligare. En översyn av AMV:s organisation och verksamhet bör göras.

Samtliga partier biträder att det införs ett krav på aktivitet från de arbetslösa i lagen om arbetslöshetsförsäkring även om vissa partier framhåller att förslaget är allmänt hållt och kan medföra tillämpningssvårigheter. Däremot motsätter sig *Moderaterna, Kristdemokraterna* och *Folkpartiet* utskottets ändringsförslag vad gäller 9 § lagen om arbetslöshetsförsäkring. I en gemensam reservation ställer sig partierna bakom regeringens förslag i denna del som innebär att den arbetslöse skall *anstränga sig* för att finna ett lämpligt arbete.

Moderaterna avstyrker förslagen om aktivitetsgaranti och särskilt anställningsstöd och hävdar att förslagen är dåligt underbyggda. Vidare motsätter sig partiet utskottets förslag om tillkännagivande om reguljära studier.

Även *Kristdemokraterna* motsätter sig införande av ett särskilt anställningsstöd. Däremot avvisar de inte förslaget om aktivitetsgaranti men anser att regeringen bör återkomma med vissa förtydliganden. Partiet föreslår att ersättningsnivåerna för ungdomar som deltar i ungdomsgarantin bör ändras.

I syfte att underlätta för arbetslösa att komma in på arbetsmarknaden föreslår *Centerpartiet* att det tillskapas s.k. övergångsarbetsmarknader. Vidare föreslås att flyttningssbidraget avskaffas samt att det införs en utbildningsgaranti. Partiet lämnar också förslag vad gäller rehabiliteringsansvar.

Folkpartiet vill bl.a. ha en utvärdering av det särskilda anställningsstödet. Partiet anser vidare att nuvarande system för överklagande av beslut om stöd till hjälpmedel på arbetsplatsen, stöd till personligt biträde och särskilt stöd vid start av näringsverksamhet bör bibehållas.

Totalt har 34 reservationer och flera särskilda yttranden avgivits i ärendet.

Propositionen

I proposition 1999/2000:98 föreslår regeringen

1. att riksdagen antar regeringens förslag till lag om arbetsmarknadspolitiska program,
2. att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1982:80) om anställningsskydd,
3. att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring,
4. att riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om att införa en aktivitetsgaranti (avsnitt 8.2),
5. att riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om ett särskilt anställningsstöd för äldre personer (avsnitt 8.2),
6. att riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om rätt till aktivitetsstöd vid vägledning och arbetslivsinriktad rehabilitering (avsnitt 9.4),
7. att riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om att en arbetsmarknadspolitisk aktivitet får pågå under längre tid än sex månader endast om det finns särskilda skäl (avsnitt 9.4),
8. att riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om att utbildningsstöd slopas från och med den 1 augusti 2000 (avsnitt 9.5),
9. att riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om att stöd till hjälpmedel på arbetsplatsen m.m. skall avse personer med arbetshandikapp (avsnitt 9.6),
10. att riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om stöd till hjälpmedel på arbetsplatsen för företagare och fria yrkesutövare (avsnitt 9.6),
11. att riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om möjligheter till stöd för reparationer av hjälpmedel på arbetsplatsen (avsnitt 9.6),
12. att riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om stöd till personligt biträde vid deltagande i arbetsmarknadspolitiska program (avsnitt 9.6),
13. att riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om stöd av en SIUS-konsulent (avsnitt 9.6),
14. att riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om att stöd till skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare (OSA) inte får lämnas inom konkurrensut-satt verksamhet (avsnitt 9.7).

Efter att propositionen avlämnades till riksdagen har genom rättelseblad ändringar gjorts i de hänvisningar till textavsnitt som återfinns i propositionens förslag till riksdagsbeslut. Detta har beaktats i förteckningen ovan.

1999/2000:A14 av Inger Lundberg (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vissa utbildningsinsatser inom ramen för aktivitetsgarantin.

1999/2000:A15 av Mikael Odenberg m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om reformer för bättre företagsklimat, kunskapsmiljö och konkurrenstryck,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en effektivare platsförmedling,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om insatser mot långtidsarbetslösheten,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om aktivitetsgaranti,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om särskilt anställningsstöd,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kringgåendet av utgiftstaken,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn av Arbetsmarknadsverkets organisation och styrning,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att göra Rådet för europeiska socialfonden i Sverige (ESF-rådet) till en i förhållande till AMS fristående myndighet,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att återupprätta arbetslöshetsförsäkringen som en omställningsförsäkring.

1999/2000:A16 av Ewa Larsson (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av särskild kännedom om kulturarbetarnas villkor så att deras särställning inom arbetsförmedlingarna kan beaktas,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att skapa förutsättningar för kulturarbetare att leva utifrån sina specifika arbetsvillkor,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att särskild hänsyn tas till olika yrkesgruppers särskilda förutsättningar, speciellt kulturarbetares,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbetsmarknadspolitiska program för kulturarbetare.

1999/2000:A17 av Christina Axelsson och Christina Pettersson (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att det bör utredas hur de personer som deltar i en arbetsmarknadsåtgärd skall få ett fullgott försäkringsskydd,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att arbetet med att halvera deltidsarbetslösheten behöver intensifieras.

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en förnyad och omfattande arbetslöshetsstatistik,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om de arbetslösas rätt och praktiska möjlighet till egna initiativ och eget ansvar,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om aktivitetscentrum drivna av arbetslösa, om mikrolån, studiecheckar och kompetenskonton för socialbidragstagare,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av lättnader för små företag.

1999/2000:A19 av Elver Jonsson m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett underifrånperspektiv i arbetsmarknadspolitiken,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om decentralisering av beslut inom AMS till den lokala arbetsförmedlingen,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att lokala arbetsmarknadsprojekt bör uppmuntras,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tjänstejobb,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att skapa fler jobb genom företagande,
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tillfälliga personalförstärkningar på arbetsförmedlingarna,
7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av utvärdering av förändringarna i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring,
8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om de äldre arbetslösas situation,
9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en utvärdering av det särskilda anställningsstödet för personer som fyllt 57 år,
10. att riksdagen avslår regeringens förslag om försämrade överklagandemöjligheter vad gäller stöd till hjälpmedel på arbetsplatsen, personligt biträde och särskilt stöd vid start av näringsverksamhet.

1999/2000:A20 av Stefan Attefall m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om målen för arbetsmarknadspolitiken,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av arbetsmarknadspolitiken,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbetsförmedlingarnas resurser och roll,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ansträngningar att finna lämpligt arbete,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om aktivitetsgaranti,
6. att riksdagen avslår regeringens förslag om särskilt anställningsstöd,
7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om regelförenklingar inom arbetsmarknadspolitiken,
8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ersättningen för ungdomar i kommunalt arbetsmarknadsprogram,
9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om styrning och uppföljning samt behovet av en parlamentarisk översyn av AMV,
10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbetslöshetsförsäkringens utformning.

1999/2000:A21 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en decentraliserad arbetsmarknadspolitik,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett samordnat försörjningsstöd och sammanhållet regelverk,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökade möjligheter till fördelning av resurser,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ekonomiska incitament i arbetsmarknadspolitiken,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildningsgaranti,
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kvalitativa arbetsmarknadspolitiska åtgärder,
7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kompetenskonton,
8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett effektivare valideringssystem,
9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett kulturperspektiv inom arbetsmarknadspolitiken,
10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om geografisk rörlighet och avskaffandet av flyttningsbidragen,
11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skapande av övergångsarbetsmarknader,
12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ohälsoproblematiken och lagstadgad arbetsskadeförsäkring,
13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den tudelade arbetsmarknaden och utformandet av ett lönevärderingssystem likt den kanadensiska Ontariomodellen.

Inledning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens proposition 1999/2000:98 Förnyad arbetsmarknadspolitik för delaktighet och tillväxt och med anledning av den väckta motioner.

Under ärendets beredning har utskottet uppvaktats av företrädare för KLYS (Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd) samt mottagit en skrivelse från denna intresseorganisation. Utskottet har också tagit emot andra skrivelser i ärendet. Representanter för AMS har vidare informerat om den pågående pilotverksamheten med aktivitetsgaranti.

Samtliga motioner som behandlas i betänkandet är väckta under riksmötet 1999/2000 och anges i det följande utan årtal.

1. Mål och inriktning

Propositionen

Arbetsmarknadspolitikens roll

Arbetsmarknadspolitik är en del av den ekonomiska politiken och utgör ett av flera instrument för att öka sysselsättningen. Arbetsmarknadspolitik innehåller stabiliserings-, allokerings- och fördelningspolitiska element. Genom konjunkturoberoende åtgärder utjämnas ekonomins resurser och det blir delvis möjligt att kompensera för misslyckanden i den ekonomiska politiken. Matchning underlättas genom arbetsförmedlingarnas verksamhet och bristyrkesutbildning. Arbetsmarknadspolitiska insatser för svårssysselsatta samt arbetslöshetsförsäkringen kan ses som fördelningspolitiska inslag i arbetsmarknadspolitik. I propositionen konstateras att ökad sysselsättning är den effektivaste formen av fördelningspolitik eftersom orsaken till låga inkomster i första hand är brist på arbete.

Tillbakablick på 1990-talets arbetsmarknadspolitik

I ett avsnitt i propositionen gör regeringen en exposé över arbetsmarknadsutvecklingen och huvuddragen i arbetsmarknadspolitik under 1990-talet. Där slås fast att arbetsmarknadspolitik fick bära en tung börda i början av 1990-talet. Det statsfinansiella läget i kombination med det stabiliseringspolitiska ansvar som lades på arbetsmarknadspolitik gjorde enligt regeringen att insatserna mer kom att präglas av kvantitet än av kvalitet. Genom att bl.a. fastställa volymmål för de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna ville man förhindra att människor slogs ut och permanent tvingades lämna arbetskraften.

Enligt regeringen medförde det faktum att kvantitet kom att gå före kvalitet att arbetsmarknadspolitikens tidigare goda rykte försämrades. Många arbetslösa hamnade i rundgång mellan arbetslöshet och olika åtgärder, förmedlarna kunde ägna allt mindre tid åt varje enskild sökande, trots kraftigt ökade personalresurser. Olika försöksverksamheter startade för att motverka

problemen på arbetsmarknaden, i många fall med en otydlig arbetsmarknadspolitisk inriktning.

Det lokala och regionala inflytandet över arbetsmarknadspolitiken ökade under 1990-talet. Inte minst kommunerna har tagit på sig ett stort ansvar. Grundtanken bakom det ökade lokala inflytandet är att insatserna kan effektiviseras om man har god kunskap om det lokala näringslivet och de arbets-sökande.

Även om kritik har riktats mot den förda politiken menar regeringen att mycket tyder på att arbetsmarknadspolitiken under 1990-talet i flera avseenden har varit framgångsrik. Sysselsättningsökningen sedan början av 1998 har kunnat ske utan inflationsdrivande effekter och utan alltför stora flaskhals- och bristproblem. Antalet långtidsinskrivna har minskat kraftigt vilket tyder på att de haft möjlighet att behålla sin anknytning till arbetsmarknaden. Troligen hade många människor slagits ut permanent från arbetsmarknaden om de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna haft betydligt mindre omfattning under 1990-talets lågkonjunktur.

Arbets- och kompetenslinje

Enligt propositionen är arbetslinjen en bärande princip för den svenska välfärdspolitiken. Inom alla politikområden prioriteras aktiva åtgärder för att få en person tillbaka i arbete framför passiva kontantersättningar.

Arbetslinjen utgör grunden i arbetsmarknadspolitiken och har under senare år utvecklats till en arbets- och kompetenslinje. Denna innebär att anställning normalt går före åtgärd. Om det inte finns arbete skall de arbetslösa, framför att passivt ta emot kontantstöd, erbjudas lämplig utbildning eller en praktikplats som kan leda till ett arbete. Genom arbetslinjen motverkas passivisering och utslagning samt att lediga platser är obesatta i onödan.

Regeringen anser att arbetslinjen behöver stärkas ytterligare. Därför föreslås i propositionen att en aktivitetsgaranti införs för dem som är eller riskerar att bli långtidsinskrivna. Inom aktivitetsgarantin bör ett särskilt anställningsstöd införas för äldre personer som varit arbetslösa mycket långa perioder. Dessutom bör de individuella handlingsplanerna för arbetssökande vidareutvecklas och förstärkas. Vissa förändringar bör göras i arbetslöshetsförsäkringen för att förtydliga kraven på aktivitet.

Mål

Regeringen fastslog 1996 att den öppna arbetslösheten skall minska till 4 % vid slutet av år 2000, det s.k. arbetslöshetsmålet. Vidare har regeringen slagit fast att andelen reguljärt sysselsatta i befolkningen i åldersgruppen 20–64 år skall öka till 80 % år 2004, det s.k. sysselsättningsmålet. Därefter är målet full sysselsättning.

I propositionen konstaterar regeringen att arbetsmarknadspolitikens främsta uppgift är ökad anpassningsförmåga på arbetsmarknaden, effektiv platsförmedling samt kompetenshöjande insatser och andra åtgärder som leder till hög rörlighet på arbetsmarknaden. Detta bidrar till ökad sysselsättning och bättre matchning mellan arbetssökande och efterfrågan på arbets-

kraft samtidigt som inflationsdrivande flaskhalsar på arbetsmarknaden kan undvikas. Arbetsmarknadspolitiken skall också verka för kvinnors och mäns rätt till arbete på lika villkor och motverka en könsuppdelad arbetsmarknad.

I regleringsbrevet för budgetåret 2000 har regeringen angivit följande tre effektmål för arbetsmarknadspolitiken och AMV:

- Hålla vakanstiderna nere för lediga platser
- Minska långtidsarbetslösheten
- Motverka långa tider utan arbete

Regeringen betonar i propositionen att alla tre målen inbegriper satsning på kompetens.

Arbetsmarknadspolitikens uppgifter

Den första och viktigaste uppgiften för arbetsmarknadspolitiken är enligt regeringen att förmedla arbete till arbetslösa och arbetskraft till arbetsgivarna. Genom väl fungerande matchning kan vakanser tillsättas snabbt, vilket leder till att arbetsmarknaden fungerar bättre.

Den andra och allt viktigare uppgiften för arbetsmarknadspolitiken är att öka de arbetslösas kompetens. Genom främst olika utbildningsinsatser för arbetslösa underlättas anpassningen på arbetsmarknaden.

En tredje uppgift för politikområdet är att ta till vara under- och outnyttjade resurser på arbetsmarknaden. Det är här fråga om insatser riktade mot exempelvis ofrivilligt deltidsarbetande personer, äldre långtidsarbetslösa, utrikesfödda arbetslösa och personer med funktionshinder som befinner sig utanför arbetsmarknaden.

Regeringen slår i propositionen fast att en allt viktigare uppgift för arbetsmarknadspolitiken är att öka sysselsättningen och förhindra marginalisering av de grupper som har svag eller ingen förankring alls på arbetsmarknaden. Här avses människor som drabbas av glesbygdens strukturförändringar samt arbetslösa socialbidragstagare i de större städerna. Arbetsmarknadspolitikens uppgift att integrera undersysselsatta grupper på arbetsmarknaden behöver stärkas väsentligt. Dessutom behöver allas vilja till arbete tas till vara om det skall vara möjligt att förhindra framtida arbetskraftsbrist, orsakad av demografiska förändringar.

Arbetsmarknadspolitikens framtida inriktning

Arbetsmarknadspolitikens omfattning skall vara mindre i en högkonjunktur än i en lågkonjunktur. Samtidigt måste enligt regeringen större vikt läggas vid kvaliteten, vilket i vissa fall leder till att kostnaden per deltagare ökar. De senaste åren har arbetsmarknadspolitiken fått en tydligare tillväxtinriktning. Samtidigt har insatserna för dem som har svårast att få arbete stärkts. Denna förändring måste fortsätta och bli ännu tydligare.

Arbetsmarknadspolitiken måste framöver inriktas på kärnuppgifterna, nämligen platsförmedling, företagskontakter, insatser för att motverka flaskhalsar och åtgärder för att hjälpa dem som har svårast att få arbete. Arbets-

marknadsutbildningen skall leda till arbete och skall motverka arbetskraftsbrist. Den måste ske i nära kontakt med arbetsmarknaden och innefatta praktik. Regelförenklingarna måste fortsätta. I propositionen betonas också att sysselsättningsökningen måste utnyttjas för att reducera antalet personer med svag ställning på arbetsmarknaden. Regeringen poängterar vidare att politiken skall präglas av respekt för individen, ökad rättstrygghet och en stärkt arbetslinje. Den svenska arbetsmarknadspolitiken ligger väl i linje med EU:s sysselsättningsriktlinjer.

Motioner

Enligt *Moderaterna* i kommittémotion A15 (yrk. 1 och 6) står Sverige inför tre stora utmaningar. Det är nu, i ett gynnsamt konjunkturläge som understöds av en stark internationell konjunktur, som reformer måste genomdrivas.

För det första måste ett internationellt konkurrenskraftigt företagsklimat tillskapas. I dag är skattenivåerna för höga, byråkratin för omfattande och arbetsmarknadslagarna för stela. Till detta kommer ett omfattande och överskådligt regelverk. Den andra utmaningen innebär att en kunskapsmiljö i världsklass måste utvecklas. Alla utbildningsled, från förskola till avancerad forskning, måste förbättras. För det tredje gäller det att få till stånd en sund konkurrenssituation. Det är individer och företag snarare än staten som skall stå i fokus. I dag finns alltför många offentliga monopol, stat och kommun konkurrerar på ojämlika villkor och konkurrenslagstiftningen är otillräcklig.

Arbetsmarknadspolitiken bör koncentreras och inriktas på två huvuduppgifter. Den skall för det första förmedla arbeten, dvs. underlätta för arbetssökande och arbetsgivare att snabbt finna varandra. Dess andra huvuduppgift skall vara att hjälpa de grupper som har det svårast på arbetsmarknaden – unga, utbildade, invandrare, vissa äldre samt arbetshandikappade (yrk. 1).

Finansieringen av det särskilda anställningsstödet som föreslås i proposition 98 strider enligt *Moderaterna* mot intentionerna bakom lagen (1996:1059) om statsbudgeten. Eftersom stödformen utgör en direkt företagssubvention hör den hemma på statsbudgetens utgiftssida och skall inrymmas under det utgiftstak som fastställs av riksdagen. *Moderaterna* anser emellertid att regeringen kringgår både budgetlagen och inkomsttaket genom att hävda att utbetalningen av stödet, kreditering av företagens skattekonton, motiverar att stödet budgeteras som en inkomstminskning på statsbudgetens inkomstsida. Den föreslagna finansieringsformen bör avvisas av riksdagen (yrk. 6).

Kristdemokraterna konstaterar i kommittémotion A20 (yrk. 1 och 2) att arbetsmarknadspolitiken har en nyckelroll när det gäller att stödja en uthållig och långsiktig sysselsättningsutveckling. Eftersom utbildning, individuellt anpassade åtgärder och effektiv matchning mellan arbetssökande och lediga arbeten är nyckeln till en effektiv arbetsmarknad har partiet inga invändningar mot de övergripande mål för arbetsmarknadspolitiken som anges i propositionen. Det är dock tveksamt om de åtgärder som föreslås i propositionen är tillräckliga i förhållande till de angivna målen, anser *Kristdemokraterna*. Målen för arbetsmarknadspolitiken och AMV borde dock slås fast av riksdagen.

gen, och detta skulle ske på ett sådant sätt att utvärdering underlättades (yrk. 1).

Arbetsmarknadspolitiken och kontantstödet vid arbetslöshet måste utformas på ett sätt som så långt som möjligt förhindrar rundgång. Det måste finnas incitament att tillvarata varje tillfälle till arbete på den reguljära arbetsmarknaden. Åtgärder mot långtidsarbetslöshet måste inriktas mot kompetenshöjning, och de arbetslösas sociala situation måste uppmärksammas mer än i dag (yrk. 2).

Arbetsmarknadspolitiken måste enligt *Centerpartiet* i motion A21 (yrk. 1, 3 och 13) förnyas och förändras från grunden och omfatta fler politikområden än i dag. Den regionala utvecklingskraften måste stärkas genom att Arbetsmarknadsverkets organisation förändras och att en decentraliserad arbetsmarknadspolitik genomförs. Där är samverkan mellan olika aktörer – arbetsförmedling, socialtjänst, hälso- och sjukvård samt utbildningssystem – betydelsefull.

Centerpartiet menar att statliga regelverk och resurser bör användas på ett sådant sätt att kommunerna i större utsträckning än i dag samordnar arbetsmarknadsinsatser. I landets samtliga kommuner bör det finnas ett kontor dit arbetslösa i kommunen kan vända sig och där en handläggare har huvudansvar för alla kontakter avseende en enskild person.

I en individuell handlingsplan för den arbetslöse bör insatser från olika aktörer beskrivas och vilka åtaganden som gäller för dessa liksom för den arbetssökande. De medel som i dag fördelas genom stat, kommun, landsting och regioner bör i allt större utsträckning beslutas och användas lokalt, anser Centerpartiet. Friheten bör öka att använda medlen på ett otraditionellt sätt, exempelvis genom partnerskap och för att stödja nyetablering av företag (yrk. 1).

Partiet vill ha en tydligare uppdelning mellan försörjningsstöd och kostnader för åtgärder. Staten bör liksom hittills ha huvudansvar för försörjningsstödet medan däremot medel för arbetsmarknadspolitiska åtgärder bör fördelas för beslut i kommunerna. I en resursfördelningsmodell bör ingå antal arbetslösa, genomsnittlig längd på den enskildes arbetslöshet samt individuella faktorer som utbildning, sociala bindningar, arbetshandikapp m.fl. (yrk. 3).

Kvinnorna har generellt sett en osäkrare situation på arbetsmarknaden än män. De har oftare tidsbegränsade anställningar och dessutom lägre lön än män för likvärdigt arbete. Därför bör ett lönevärderingssystem liknande den kanadensiska s.k. Ontariomodellen utformas. Principen lika lön för likvärdigt arbete måste gälla (yrk. 13).

Utgångspunkten för arbetsmarknadspolitiken bör enligt *Folkpartiet* i motion A19 (yrk. 1, 2 delvis, 4 och 5) vara ett underifrånperspektiv där den enskilda individen står i centrum och i största möjliga utsträckning har beslutsrätt över sin egen vardag. Vad partiet benämner den djupa arbetsmarknadspolitiken skall bygga på tilltro till individen (yrk. 1).

Arbetsmarknadspolitiken är och förblir en statlig angelägenhet. Det får aldrig bli kommunen som bär huvudansvaret för arbetsmarknadspolitiken bl.a. därför att det finns risk för att det leder till att reguljära kommunala

arbetstillfällen trängs undan. Ytterligare decentralisering kan dock göras till arbetsförmedlingarna (yrk. 2 delvis).

Folkpartiet pläderar för åtgärder för en bredare arbetsmarknad. Tjänste- och servicesektorn bör stimuleras och mer generella åtgärder måste till för fler arbeten genom företag. En utveckling av detta slag ställer höga och delvis nya krav på arbetsmarknadspolitiken. Fler arbeten genom företag kan tillskapas genom att bl.a. Småföretagsdelegationens förslag genomförs, riskkapitalförsörjningen förbättras, arbetsmarknadslagar och trygghetssystem anpassas efter småföretagens villkor, de direkta företagsstöden minskar och flertalet kommunala bolag avvecklas (yrk. 4 och 5).

Christina Axelsson och Christina Pettersson (båda s) anser i motion A17 (yrk. 2) att arbetet med att halvera deltidsarbetslösheten behöver intensifieras.

Ana Maria Narti (fp) pekar i motion A18 (yrk. 1–4) på att det behövs en tydligare arbetsmarknadsstatistik. Politiken måste inriktas på att ge arbetslösa rätt och praktiska möjligheter att ta egna initiativ och eget ansvar, vilket så småningom leder till regelbundna inkomster. Förslag om aktivitetscentrum som drivs av arbetslösa, mikrolån för nya småföretagare utan eget kapital, studiecheckar och kompetenskonto för socialbidragstagare bör beaktas. Detta gäller också förslag som har lagts fram i syfte att underlätta för småföretag.

Utskottets ställningstagande

Arbetsmarknadspolitiken är en del av den ekonomiska politiken. Den utgör, vilket regeringen konstaterar i propositionen, ett av flera instrument för att öka sysselsättningen. Självfallet behövs åtgärder inom en rad andra politikområden för att främja sysselsättningen, exempelvis när det gäller närings-, regional- och utbildningspolitiken liksom politiken för att stödja den sociala välfärden inom ramen för kommun- och socialförsäkringssektorn.

Tillväxt, företagande och skatter

Utskottet delar den uppfattning som förs fram i flera motioner om att ökad sysselsättning inom den privata sektorn är av stor betydelse för att främja tillväxten. Insatserna för att förbättra villkoren för företagande och sysselsättning genom regelförenklingar, konkurrensfrämjande åtgärder etc. kommer att fortsätta, vilket också betonas av regeringen i den ekonomiska vårpropositionen (prop. 1999/2000:100).

En rad åtgärder har genomförts eller planeras i syfte att förbättra förutsättningarna för företagande. Många av dessa har varit särskilt riktade mot små och medelstora företag. Några av åtgärderna är följande: sänkta arbetsgivaravgifter, lättnader i ägarbeskattningen genom vissa förändringar av utdelnings- och reavinstbeskattningen, möjligheter att kvitta underskott i nystartad näringsverksamhet mot inkomst av tjänst, rätt till tjänstledighet för att starta eget företag samt ett treårigt program för småföretagsutveckling, förnyelse och tillväxt.

Bland andra insatser kan nämnas att en särskild regelförenklingsgrupp, Simplex, är verksam inom Näringsdepartementet och att en grupp entreprenörer och företagare, Nybyggarna, är knuten till samma departement för att regelbundet diskutera företagandets villkor. En särskild statssekreterargrupp har inrättats med ansvar för regelförenklingsarbetet, och förordningsbestämmelser har utfärdats om att myndigheterna skall göra konsekvensanalyser av nya reglers effekter för små företag innan förändringar genomförs. Bland åtgärderna för att underlätta för företagande kan också nämnas som exempel att Patent- och registreringsverket och Statskontoret på regeringens uppdrag har presenterat ett förslag till förenklat uppgiftslämnande för företagen.

Mot bakgrund av vad som redovisats här är det glädjande att kunna konstatera att nyföretagandet ökar kraftigt i Sverige. Stiftelsen Jobs and Society som främjar entreprenörskap och nyföretagande redovisar i sin senaste nyföretagarbarometer att antalet nyregistrerade företag ökat med drygt 21 % mellan januari/februari 1999 och motsvarande period i år. Nyregistreringen av aktiebolag ökade med hela 60 %. Samtidigt är de regionala variationerna utomordentligt stora – ökningen av nyföretagande i olika län under den nyss nämnda tidsperioden uppgick till mellan 0 och 78 %.

Utvecklingen inom den privata tjänstesektorn var mycket stark under 1999 och Konjunkturinstitutet (KI) förutspår i sin prognos i mars 2000 att den gynnsamma utvecklingen fortsätter. Ett orosmoment är dock att tillväxten inom privat tjänstesektor skulle kunna motverkas av personalbrist. Enligt KI finns det dock i dag inga tydliga tecken på en sådan situation. Folkpartiet påpekar i sin nämnda motion att ökat företagande, inte minst inom tjänste- och servicesektorn, ställer höga och delvis nya krav på arbetsmarknadspolitiken. Utskottet delar denna uppfattning. Det är bl.a. mot denna bakgrund som kraven i form av verksamhetsmål för arbetsmarknadspolitiken och AMV förändrats i en mer tillväxtfrämjande riktning sedan budgetåret 1999. Utskottet har senast i betänkande 1999/2000:AU1 (s. 14 ff.) redovisat och kommenterat omläggningen.

Verksamhet inom arbetsmarknadspolitiken för att främja tillväxt och företagande sker först och främst inom ramen för kärnuppgifterna för politikområdet, nämligen platsförmedling, företagskontakter, insatser för att motverka flaskhalsar och åtgärder för att hjälpa dem som har svårast att få arbete. Här kan också nämnas att regeringen i regleringsbrev för 2000 givit AMS i uppdrag att redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att utveckla och förbättra information, service och tillgänglighet för främst små och medelstora företag.

För att motverka arbetskraftsbrist och flaskhalsar på arbetsmarknaden har en rad åtgärder vidtagits. Efter förslag i budgetpropositionen för 2000 har riksdagen beslutat att 130 miljoner kronor får avsättas för en försöksverksamhet med bristyrkesutbildning för redan anställda under innevarande budgetår. Arbetsmarknadsutbildningen har ett ambitiöst mål som skall uppnås under 2000 och som anger att andelen personer som fått arbete 90 dagar efter avslutad yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning skall uppgå till minst 70 %. Ett särskilt nationellt program för IT-utbildning, SwIT-utbildningen, har genomförts sedan hösten 1997 i syfte att motverka arbetskraftsbrist inom branschen.

Länsarbetsnämnderna medverkar aktivt i arbetet med de regionala tillväxtavtalen där de enligt en sammanställning som AMS nyligen avlämnat till regeringen beräknas gå in med drygt 3 miljarder kronor i delfinansiering av insatser och projekt i 18 län (exklusive storstadslänen). Andra exempel på insatser för att främja företagande och tillväxt är att AMS i samråd med NUTEK och ALMI Företagspartner AB utarbetar förslag till förbättrad rådgivning i samband med bidrag för start av näringsverksamhet.

Regional utveckling – lokal anpassning

Arbetsmarknadsutskottet vill understryka vad som sägs i propositionen om att möjligheter till tillväxt, sysselsättning och välfärd måste skapas i hela Sverige. Såväl i propositionen som i motioner, bl.a. från Centerpartiet, betonas att den tillväxt- och sysselsättningsfrämjande politiken måste anpassas till regionala och lokala förhållanden. Från utskottets sida finns det anledning att upprepa den tidigare ståndpunkten att politiken måste stimulera samverkan och samarbete mellan olika sektorer och aktörer för att de åtgärder som genomförs skall vara så effektiva som möjligt. Det är också en viktig utgångspunkt för de nyss nämnda regionala tillväxtavtalen samt de lokala utvecklingsavtal som träffas inom ramen för storstadspolitiken (prop. 1997/98:165, bet. 1998/99:AU2).

Som framgår av proposition 98 liksom av det delbetänkande som i dagarna avlämnats av den regionalpolitiska utredningen (SOU 2000:36) finns stora och ökande skillnader i sysselsättningsnivå mellan olika regioner och grupper. Obalanstalet, dvs. andelen öppet arbetslösa och deltagare i arbetsmarknadspolitiska program, varierar regionerna emellan. Det finns också en större dold arbetslöshet i skogslänen. Också inom storstadsområdena är spännvidden stor mellan olika områden.

Den politiska ambitionen måste vara att skapa tillväxt, sysselsättning och välfärd i hela landet. Om detta skall vara möjligt måste insatserna anpassas till lokala och regionala förhållanden. Som regeringen framhåller i propositionen måste samverkan och samarbete mellan olika sektorer och aktörer stimuleras. Detta är en förutsättning för att åtgärderna skall bli effektiva. Det är bl.a. mot denna bakgrund som arbetsförmedlingsnämndernas uppdrag måste vidgas och förtydligas, en fråga som utskottet återkommer till i avsnitt 5.1. Där betonas att det bland ledamöterna bör ingå personer med insikter inom ett flertal olika samhällsområden.

Också när det gäller insatserna mot långtidsinskrivningar inom ramen för aktivitetsgarantin (se avsnitt 3) betonas samverkan mellan olika aktörer. Som framgår av propositionen skall utgångspunkten för arbetet vara att samordna insatserna utifrån individens perspektiv. När det gäller personer som uppbär socialbidrag av arbetsmarknadsskäl förutsätter regeringen att ett formaliserat samråd sker mellan arbetsförmedlingen och socialtjänsten om vilka personer som anvisas till aktivitetsgarantin.

Inom rehabiliteringsområdet har såväl AMS som Riksförsäkringsverket, Socialstyrelsen och Arbetarskyddsstyrelsen fått i uppdrag av regeringen att samverka för att uppnå effektivare användning av tillgängliga resurser inom rehabiliteringsområdet. Syftet skall vara att varje individs arbetsförmåga

tillvaratas så att det blir möjligt för den enskilde att försörja sig genom arbete. Detta samverkansuppdrag ligger helt i linje med tidigare uttalanden från utskottet.

Folkpartiet betonar i motion A19 att arbetsmarknadspolitiken är och förblir en statlig angelägenhet samtidigt som partiet konstaterar att ytterligare decentralisering kan göras till arbetsförmedlingarna. Utskottet vill i detta sammanhang för sin del hänvisa till vad som sägs i propositionen om att målen för den nationella arbetsmarknadspolitiken skall prioriteras i arbetsmarknadsnämndernas verksamhet. Samtidigt är, som framhålls i propositionen, lokalt inflytande och frihet inom en väl utbyggd och resursstark arbetsförmedling avgörande för att åtgärderna skall bli väl anpassade till olika förutsättningar och för att regionala obalanser skall motverkas.

Utskottet återkommer i avsnitt 5.1 till frågan om ledning och styrning av AMV, arbetsmarknadsnämnder, m.m.

Individuella handlingsplaner

Utskottet har vid ett flertal tillfällen åtminstone sedan mitten av 1990-talet betonat vikten av individuella handlingsplaner. Det skedde exempelvis när utskottet 1996 tog ställning till förslagen i proposition 1995/96:222 Vissa åtgärder för att halvera arbetslösheten till år 2000, m.m. (yttr. AU6y) och senast i betänkande 1999/2000:AU1. Regeringen fäster också, exempelvis genom regleringsbrev och uppdrag till AMS, stor vikt vid att individuella handlingsplaner kommer till ökad användning inom arbetsförmedlingens verksamhet.

Bakgrunden till utskottets positiva syn på handlingsplanerna är givetvis övertygelsen om att en realistisk, tydlig och konkret handlingsplan som används aktivt samt fortlöpande hålls aktuell är ett verksamt instrument när det gäller att gå från arbetslöshet till arbete på den reguljära arbetsmarknaden. När den enskilde aktivt deltar i utarbetande och aktualisering av en handlingsplan med dessa egenskaper bör detta rimligen öka individens förutsättningar att få arbete. Utvecklade handlingsplaner kan således bli ett centralt hjälpmedel för att förbättra resultatet i platsförmedlingsarbetet och för att motverka s.k. rundgång. Av AMV:s årliga servicemätning 1999 framgår också att sökande med handlingsplan uppvisar betydligt mer positiva omdömen om förmedlingens verksamhet än sökande utan handlingsplan.

I dag gäller enligt förordningen (1987:405) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten att arbetsförmedlingen och den arbetssökande skall upprätta en individuell handlingsplan om denne riskerar långtidsarbetslöshet. Utskottet anser i likhet med regeringen att det finns anledning att höja ambitionsnivån ytterligare i enlighet med vad som förespråkas i propositionen. En ömsesidig handlingsplan bör upprättas inte bara för samtliga sökande som riskerar långtidsarbetslöshet utan för varje arbetslös arbetssökande som är anmäld hos den offentliga arbetsförmedlingen. Detta bör för den sistnämnda gruppen ske inom tre månader.

Som framgår av propositionen har kvaliteten och delaktigheten i handlingsplanerna ifrågasatts. Därför har regeringen i regleringsbrevet för år 2000 givit AMS i uppdrag att fortsätta utveckla handlingsplanerna till att bli ett

centralt hjälpmedel att förbättra platsförmedlingsarbetet. AMS skall senast i augusti 2000 redovisa omfattningen av och kvaliteten i de individuella handlingsplanerna samt vilka åtgärder som vidtagits för att höja kvaliteten. Det kan också nämnas att AMS i anslutning till detta skall redovisa resultaten av samarbetet mellan arbetsförmedlingen och kommunerna för att öka såväl antalet som kvaliteten i handlingsplaner för personer som saknar svensk arbetslivserfarenhet.

Mot bakgrund av vad som här anförts förutsätter utskottet att kraftfulla insatser görs för att de individuella handlingsplanerna skall bli ett effektivt instrument i matchningsarbetet. Som utskottet ser det innebär också handlingsplanen att man tydligt lägger ansvar på och sätter tilltro till den enskilda individen. Det är, som Folkpartiet framhåller i motion A19, den enskilda individen som skall stå i centrum och i så stor utsträckning som möjligt ha beslutsrätt över sin situation.

Enligt utskottet är detta också något som kännetecknar aktivitetsgarantin. Garantin innebär att den enskilde får större möjligheter att påverka sin situation. Genom den kan möjligheterna till arbete på den reguljära arbetsmarknaden bättre tas till vara och insatser mot långtidsarbetslöshet inriktas på kompetenshöjning och på de arbetslösas sociala situation, vilket är krav på arbetsmarknadspolitiken som framförs av Kristdemokraterna i motion A20. Utskottet behandlar aktivitetsgarantin närmare i avsnitt 3.

I enlighet med vad regeringen förespråkar i propositionen bör alltså fler arbetslösa sökande än i dag omfattas av individuella handlingsplaner. Likaså måste stor vikt fästas vid att en handlingsplan aktualiseras och är realistisk. Därvid bör det klargöras vad sökaktiviteten bör omfatta med hänsyn till relevanta arbetstillfällen och den enskildes situation. Det innebär bl.a. att handlingsplanen måste utformas på ett sådant sätt att den nödvändiga yrkesmässiga och geografiska rörligheten inte hämmas och så att möjligheterna att få arbete underlättas. Denna fortlöpande process ställer betydande krav på både arbetsförmedlingens förmåga att uppfylla sina åtaganden och den arbetslöses vilja att följa handlingsplanen. För att skapa rättssäkerhet för den arbetslöse är det viktigt att arbetsförmedlingen är tydlig såväl i sina åtaganden som i sina reaktioner.

Målstyrning – resursfördelning

Utskottet vill i likhet med Kristdemokraterna i motion A20 betona vikten av att det finns relevanta och uppföljningsbara mål för arbetsmarknadspolitiken och AMV.

En tvåårig översyn av målen för samtliga utgiftsområden i statsbudgeten pågår för närvarande inom Regeringskansliet. I budgetpropositionen för år 2000 (prop. 1999/2000:1) redovisade regeringen det pågående arbetet. Av redogörelsen framgår att en arbetsgrupp tillsatts med representanter för samtliga departement med uppgift att utveckla resultatstyrningen inom ramen för översynen. Enligt vad som framgår av budgetpropositionen skall det, när översynen är avslutad i december 2000, finnas tydliga strategier för hur målen skall följas upp och utvärderas. Detta skall bl.a. säkerställa att resultatinformationen till riksdagen förbättras.

Resultatet av översynen av mål och målstrukturer kommer enligt vad som uppgavs i den senaste budgetpropositionen att märkas successivt i kommande budgetpropositioner. Förändringar i resultatinformationen till riksdagen skulle dröja ytterligare två år.

I betänkandena 1998/99:FiU20 (s. 188–190) och 1999/2000:FiU13 har finansutskottet tagit upp frågan om översyn av mål och målstrukturer och framhållit det angelägna i att målen görs mätbara och uppföljningsbara så att det blir meningsfullt att ställa dessa i relation till kostnaderna. Arbetsmarknadsutskottet delar helt denna inställning och instämmer också i finansutskottets uppfattning i betänkande FiU13 att det kan vara av värde att målen uttrycks i sådana termer att de kan utgöra utgångspunkter för politiska prioriteringar och diskussioner. Målen bör således inte vara alltför vagt eller allmänt formulerade. Arbetsmarknadsutskottet anser att riksdagen inte heller bör fastställa preciserade detaljmål eftersom sådana riskerar att leda till centralstyrning av den operativa verksamheten.

Som utskottet ser det ligger förslagen i den nu aktuella propositionen om förnyad arbetsmarknadspolitik (prop. 98) helt i linje med statsmakternas strävanden att utveckla mål- och resultatstyrningen och därmed ersätta detaljreglering. Arbetsmarknadspolitiska program skall i större utsträckning än hittills kunna varieras med hänsyn till skiftande behov på lokala arbetsmarknader och hos enskilda arbetssökande. Enligt arbetsmarknadsutskottet kan detta också sägas vara ett led i en vidareutvecklad mål- och resultatstyrning.

I detta sammanhang vill utskottet också något kommentera Centerpartiets uppfattning i motion A21 att bl.a. följande faktorer bör vägas in i en resursfördelningsmodell när det gäller medel till arbetsmarknadspolitiska åtgärder: antal arbetslösa, genomsnittlig längd på den enskildes arbetslöshet samt individuella faktorer som utbildning, sociala bindningar och arbetshandikapp.

Utskottet kan konstatera att den resursfördelningsmodell som används av AMS vid fördelning av medel från åtgärdsanslaget (anslaget utg.omr.14 A2) till länsarbetsnämnderna tar hänsyn till kvarstående sökande utan arbete och i åtgärder under den senaste tolv månadersperioden, alltså det s.k. sökandetrycket. Utöver detta tar man hänsyn till en fördelningspolitisk faktor som skall mäta svårigheten på arbetsmarknaden.

Utskottet finner det angeläget att AMV även fortsättningsvis utformar och omprövar de resursfördelningsmodeller som används inom verket. Utifrån de övergripande riktlinjer som riksdag och regering ger i mål- och resultatstyrningen måste det åligga verket att fördela anslagna medel på mest ändamålsenliga sätt. Av detta följer att riksdagen inte bör ta ställning till de resursfördelningsmodeller som används inom verket, något som Centerpartiet förefaller förespråka. Utskottet vill också peka på att frågan om resursfördelning hänger nära samman med frågor om ledning och styrning, något som utskottet återkommer till i avsnitt 5.1.

Problemet med deltidsarbetslöshet tas upp i motion A17 av Christina Axelson och Christina Pettersson (båda s). Utskottet vill i likhet med motionärerna betona vikten av att deltidsarbetslöshet motverkas.

Ett område där deltidsarbetslöshet är vanligt förekommande är inom vård- och omsorgssektorn. Som framgår av proposition 98 har regeringen, i enlighet med Vård- och omsorgskommissionens åtagande att halvera deltidsarbetslösheten mellan november 1999 och november 2000, kommit överens med parterna om hur målet skall mätas och följas upp.

När det nu är ett drygt halvår kvar tills detta halveringsmål skall ha uppnåtts vill utskottet betona vikten av insatser för att nå de uppställda målen. Detta är angeläget såväl med tanke på de ekonomiska problem som deltidsarbetslösheten för med sig för många berörda som med hänsyn till den personalbrist som råder inom vård- och omsorgssektorn och som förväntas öka de kommande åren. Deltidsarbetslöshet är vanligt förekommande också inom en rad andra sektorer. Det finns anledning att betona att den måste motverkas även där. Utskottet förutsätter att regeringen noga följer utvecklingen.

Arbetsvärdering

Centerpartiet tar i ett yrkande i motion A21 upp frågan om arbetsvärdering och lika lön för likvärdigt arbete. Utskottet vill i denna fråga hänvisa till att regeringen i skrivelse 1999/2000:24 Jämställdhetspolitiken inför 2000-talet aviserat att en proposition med förslag om förstärkta regler vid lönediskriminering och lönekartläggning skall läggas fram för riksdagen våren 2000.

Arbetsmarknadsstatistik

I motion A18 av Ana Maria Narti (fp) sägs att det behövs tydligare arbetsmarknadsstatistik, dock utan någon närmare precisering. Utskottet anser för sin del att det behövs en kontinuerlig vidareutveckling av arbetsmarknadsstatistiken så att den på bästa sätt återspeglar förhållanden och utveckling på arbetsmarknaden. Ett exempel på detta är den statistik som kommer att utarbetas om aktivitetsgarantin. Enligt vad utskottet har erfarit kommer AMS-statistiken att redovisa hur stor andel av deltagarna i arbetsmarknadspolitiska program som tillika omfattas av aktivitetsgarantin.

Budgetlag och inkomsttak

Som framgått kritiserar Moderaterna i motion A15 finansieringen av det särskilda anställningsstöd som föreslås i propositionen (se avsnitt 3 i betänkandet) och hävdar att denna strider mot budgetlagen. Samma finansieringsform används sedan den 1 oktober 1999 för bl.a. det allmänna anställningsstödet, något som Moderaterna uttryckligen tillstyrkte i sin motion 1999/2000:Fi20 som avlämnades med anledning av 1999 års vårproposition. I den sistnämnda motionen förklarade partiet att man inte hade någon erinran mot att det allmänna anställningsstödet omformades från ett kontantbidrag

till kreditering på skattekonto, ett förslag som inte mötte någon erinran från finansutskottets sida och som också godkändes av riksdagen (prop. 1998/99:100, yttr. AU3y, bet. FiU27, rskr. 249).

1999/2000:AU7

Slutsats

Arbetsmarknadsutskottet ställer sig bakom målen för och huvuddragen i den framtida inriktning av arbetsmarknadspolitiken såsom dessa presenteras i propositionen. Det innebär bl.a. att de senaste årens tydligare inriktning på en tillväxtinriktad arbetsmarknadspolitik måste fortsätta och att insatserna för dem som har de största svårigheterna att få fäste på arbetsmarknaden måste stärkas. Som regeringen framhåller är det kärnuppgifterna i arbetsmarknadspolitiken som skall prioriteras.

Med hänsyn till det ovan anförda finner utskottet inte anledning till något uttalande från riksdagen med anledning av de behandlade motionerna. Utskottet avstyrker motionerna A15 yrkandena 1 och 6 (m), A17 yrkande 2 (s), A18 yrkandena 1–4 (fp), A19 yrkandena 1, 2 delvis, 4 och 5 (fp), A20 yrkandena 1 och 2 (kd) samt A21 yrkandena 1, 3 och 13 (c).

2. Arbetslöshetsförsäkringen

Inledning

Regeringen föreslår att det genomförs vissa förändringar i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring. I propositionens avsnitt 7 föreslås att det i nämnda lag införs en uttrycklig reglering som innebär att en arbetssökande måste *anstränga* sig för att finna ett *lämpligt arbete* för att ha rätt till arbetslöshets-ersättning. Vidare föreslås i anslutning till förslaget om införande av ett förstärkt anställningsstöd, avsnitt 8 i propositionen, förändringar i bestämmelserna om återkvalificering. Utskottet återkommer till förslaget i avsnitt 3. Slutligen föreslås ett antal följdändringar i lagen med anledning av de regelförenklingar som behandlas i propositionens avsnitt 9.

I propositionens avsnitt 11 aviseras att regeringen avser att i maj detta år återkomma med ett förslag om ändringar i reglerna om arbetslöshetsförsäkring.

Utskottet kommer i detta avsnitt att behandla förslaget om lämpligt arbete m.m. samt motioner som behandlar frågan om en ny arbetslöshetsförsäkring.

Bakgrund

Under 1999 tillsattes en arbetsgrupp vid Näringsdepartementet som skulle göra en översyn av arbetslöshetsförsäkringen. Gruppens arbete har redovisats i en departementspromemoria, Ds 1999:58 Kontrakt för arbete – Rättvisa och tydliga regler i arbetslöshetsförsäkringen. Gruppen lämnade ett antal förslag om förändringar av arbetslöshetsförsäkringen. Bland annat föreslogs ändrade ersättnings-, återkvalificerings- och sanktionsregler. Vidare föreslogs införandet av ett ”sökkontrakt” och av en övergångsarbetsmarknad. Gruppen ansåg också att kravet på aktivitet från den arbetssökandes sida för rätt till

arbetslöshetsersättning skulle formuleras som ett tillägg till grundvillkoren i lagen om arbetslöshetsförsäkring.

1999/2000:AU7

Förslaget har remissbehandlats. Som framgår av inledningen till detta avsnitt har regeringen aviserat ytterligare förslag om lagändringar som skall läggas fram för riksdagen under våren 2000.

Propositionen

Lämpligt arbete m.m.

I 9–11 §§ lagen om arbetslöshetsförsäkring regleras de allmänna villkoren för att en arbetssökande skall ha rätt till arbetslöshetsersättning. Av 9 § framgår att ett av villkoren för att arbetssökanden skall vara ersättningsberättigad är att han eller hon är beredd att anta erbjudet lämpligt arbete och inte kan få ett sådant arbete. Detta innebär att arbetssökanden inte passivt kan avvakta att han eller hon blir erbjuden ett lämpligt arbete av arbetsförmedlingen utan det krävs aktivt deltagande i processen för att finna ett nytt arbete. Enligt gällande regler finns alltså ett krav på att den arbetssökande skall vara aktiv och ”stå till arbetsmarknadens förfogande” för att ha rätt till arbetslöshetsersättning.

Regeringen anser i likhet med arbetsgruppen att det av lagen uttryckligen bör framgå att arbetssökanden skall anstränga sig att finna ett lämpligt arbete. I regeringens lagförslag uttrycks detta så att rätt till ersättning vid arbetslöshet har den som ”anstränger sig för att finna ett lämpligt arbete men inte kan få ett sådant arbete”. En sådan förändring skulle innebära att man tydliggör det ansvar som åvilar den arbetssökande för att han eller hon skall ha rätt till arbetslöshetsersättning. Enligt regeringen skall det inte vara fråga om att den arbetssökande måste visa att han eller hon sökt ett visst antal arbeten, utan kravet på aktivitet får bedömas utifrån de förutsättningar som råder på arbetsmarknaden.

I 11 § samma lag anges när ett erbjudet arbete skall anses som lämpligt. Bland annat anges att ett arbete skall anses lämpligt om det inom ramen för tillgången på arbetstillfällen tagits skälig hänsyn till sökandens förutsättningar för arbetet samt andra personliga förhållanden. AMS har i en regelbok, benämnd Försäkringsbestämmelser, kommenterat några situationer där personliga hänsyn skall kunna tas vid bedömning av vilka arbeten som är lämpliga.

Arbetsgruppen ansåg att preciseringarna i regelboken var väl avvägda men såg en svaghet i att det endast var fråga om en kommentar. Man föreslog därför att AMS skulle bemyndigas att utfärda föreskrifter om lämpligt arbete och att utgångspunkten skulle vara AMS nuvarande kommentar.

Enligt regeringen har det framförts kritik mot bristande likabehandling och på tillämpningen av bestämmelsen om lämpligt arbete. Som ett led mot ökad rättssäkerhet i tillämpningen av lagen om arbetslöshetsförsäkring anser regeringen därför att lagen bör ändras så att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bemyndigas att utfärda föreskrifter om vad som är lämpligt arbete. Utgångspunkten för sådana föreskrifter skall vara den nuvarande lagstiftningen. Enligt regeringen skall läget på arbetsmarknaden vara

det primära. Är tillgången på arbetstillfällen god kan det finnas skäl att ta hänsyn till personliga förhållanden i något större utsträckning eftersom sökanden i det fallet ändå relativt snabbt kan erhålla ett arbete. Är tillgången på arbetstillfällen sämre får de personliga förhållandena stå tillbaka något till förmån för möjligheterna att finna ett arbete. Som exempel på vad som skall kunna ingå i föreskrifterna anger regeringen ålder, hälsoskäl, lokal bundenhet, kommunikationer, arbete på annan ort och väntat arbete. Vidare anges att det också kan ingå en bedömning av arbete vid sidan av delpension.

Regeringen betonar också arbetslöshetsförsäkringens roll av omställningsförsäkring och att den inte har varit och inte är avsedd att bli en yrkesförsäkring.

Motioner

Moderaterna förklarar i kommittémotion A15 att de i och för sig accepterar förslaget som rör aktivitetskrav. Man konstaterar dock att flera remissinstanser, däribland AMS, har ansett att förslaget är alltför otydligt och därmed svårt att tillämpa. Även om det kan finnas fog för denna kritik anser Moderaterna att det är rimligt att det redan av lagtexten framgår att det faktiskt finns ett krav på att den som uppbär arbetslöshetsersättning skall anstränga sig för att finna ett lämpligt arbete. De nuvarande reglerna innebär att det ofta ställs högre krav på aktivitet av den som uppbär socialbidrag enligt socialtjänstlagen än av den som gör anspråk på arbetslöshetsersättning.

Moderaterna konstaterar vidare att det i ord råder en bred enighet om att arbetslöshetsförsäkringen skall utgöra en omställningsförsäkring, dvs. den skall under en omställningstid ge den arbetslöse möjligheter att söka andra arbeten eller vidareutbilda sig för nya. I sak har dock arbetslöshetsförsäkringen alltmör kommit att anta formen av en ny medborgarlön. Ersättningsberättigade perioder av arbetslöshet kan varvas med arbetsmarknadspolitiska åtgärder i en utsträckning som gör arbetslöshetsförsäkringen till en permanent försörjning, vilket innebär att försäkringen tillämpas på ett sätt som aldrig varit avsett. Moderaterna anser därför att det borde införas en tidsmässig gräns för försäkringens giltighet, dvs. en s.k. borte parentes. Genom en sådan begränsning i ersättningsrätten stärks den enskildes incitament för att söka och anta arbete. Den enskildes ansvar skulle också tydliggöras. Vidare skulle huvuddelen av regel-, kontroll- och sanktionssystemen kunna slopas helt. Arbetsförmedlarnas uppgift att lämna de arbetssökande hjälp och biträde kan därmed renodlas (yrk. 9).

Moderaterna anser att det är djupt otillfredsställande att regeringen inte kan presentera sin politik i denna fråga sammanhängande utan att förslagen om arbetslöshetsersättning på ett godtyckligt sätt styckas upp i olika propositioner.

Kristdemokraterna anser i kommittémotion A20 att det finns två argument för en lagskärpning. För det första innebär en sådan att det sänds ut en tydlig signal i AMV:s organisation samt till de arbetssökande om vad som gäller nu och framöver. För det andra skiljer sig den faktiska tillämpningen åt ute på de olika arbetsförmedlingskontoren.

Kristdemokraterna ansluter sig till den kritik som förts fram av vissa remissinstanser om att bestämmelsen om lämpligt arbete är alltför vagt formulerad och därför kan medföra tillämpningssvårigheter. Enligt Kristdemokraterna är det angeläget att dessa föreskrifter följer ett antal viktiga principer såsom lika behandling över hela landet. Vidare anser partiet att det är rimligt att krav ställs på den arbetssökande att om han eller hon inte inom en rimlig tid finner ett arbete som passar den kompetens vederbörande har så måste den arbetssökande vara beredd att ta ett arbete med lägre lön och lägre utbildnings- och kompetenskrav än vad den arbetssökande haft. Det är också viktigt att reglerna om avanmälan ses över (yrk. 4).

Kristdemokraterna föreslår att det införs en allmän obligatorisk arbetslöshetsförsäkring som betalas solidariskt av alla med arbete. Egenfinansieringen bör öka. Därigenom blir det en tydligare koppling mellan lönebildningen, arbetslöshetens nivå och kostnaderna för arbetslöshetsförsäkringen. Vidare föreslås att den nya försäkringen får en utformning så att allt arbete lönar sig, dvs. allt arbete skall räknas den enskilde till godo när det gäller kvalifikationskraven (yrk. 10).

I partimotion A21 förklarar *Centerpartiet* att det är rimligt att ersättningen för de arbetslösa trappas ned. De första 200 dagarna skall försörjningsstöd lämnas med 80 %. Påföljande perioder bör stödet minskas och så småningom bör ett större kommunalt ansvar inträda (yrk. 4).

Folkpartiet ställer sig i kommittémotion A19 bakom regeringens förslag när det gäller den arbetssökandes ansträngningar att finna lämpligt arbete. Partiet har dock svårt att se hur man rent praktiskt skall kunna använda de skärpta kraven. Det finns redan i dagens lagstiftning krav på att anta anvisat arbete. Undersökningar visar att arbetsförmedlingen tenderar att tolka lagen "snällare" än vad som föreskrivits. Det kan också finnas risk för att lagen tolkas olika från en arbetsförmedling till en annan. Folkpartiet föreslår därför att denna lagändring utvärderas för att man skall se hur den har fungerat i praktiken (yrk. 7).

Utskottets ställningstagande

Vid ofrivillig arbetslöshet utgör arbetslöshetsförsäkringen en väsentlig del av den ekonomiska tryggheten för den enskilde. Skulle den arbetslöse förlora sin ersättning skulle det kunna innebära ett stort ingrepp i dennes livsföring. Arbetslöshetsförsäkringen har utformats så att den skall ersätta den arbetslöse det inkomstbortfall han eller hon drabbas av vid arbetslöshet. Den har också inneburit att arbetslösa som har haft svårigheter att erhålla nya arbeten inte har tvingats in i socialbidragsberoende. För att kunna upprätthålla en så pass generös försäkring har det ställts relativt stränga krav för rätten till ersättning. Det har också varit viktigt att beivra all form av missbruk. Ytterst är det en fråga om försäkringens legitimitet för dem som är med och finansierar försäkringen, dvs. både de förvärvsarbetande och de arbetslösa.

Som framgår av den rapport arbetsgruppen lämnat finns det vissa tecken som tyder på att praxis skiljer sig markant mellan olika arbetsförmedlare när det gäller den enskildes rättigheter och skyldigheter. Det är därför viktigt att

det klargörs vilka krav som ställs på den enskilde. Det sker som framgått på två sätt, både genom en ändrad formulering i lagen och genom att det ges möjlighet att utforma föreskrifter på lägre nivå.

En invändning som framförts mot förslaget är att regleringen inte är tillräckligt preciserad. Utskottet delar inte denna uppfattning och grundar sig på följande. Arbetsmarknaden står under ständiga förändringar. Under vissa perioder är tillväxten god och sysselsättningen hög. Andra perioder är förhållandena sämre. Möjligheterna för den enskilde att erhålla arbete kan skifta väsentligt mellan olika perioder. Det är därför rimligt att bedömningen av aktivitetskraven och av vad som skall betraktas som lämpligt arbete kan skilja sig över tiden. En alltför detaljerad lagstiftning skulle kunna motverka sitt syfte och kunna leda till orimliga konsekvenser. Av det skälet är det viktigt att regleringen är flexibel och möjliggör hänsynstaganden av de slag som nyss nämnts. Utskottet ser också en fördel i att de närmare bestämmelserna om vad som skall anses som lämpligt arbete inte behöver preciseras i lag. Med hänsyn till det anförda avstyrks motion A20 yrkande 4 (kd).

När det gäller utformningen av det berörda grundvillkoret för rätt till ersättning enligt 9 § anser utskottet att ett bättre uttryckssätt än det som föreslagits av regeringen är att den enskilde ”aktivt skall söka arbete”. Paragrafens punkt 4 får då följande lydelse:

4. aktivt söker ett lämpligt arbete men inte kan få ett sådant arbete.

Den av utskottet föreslagna lydelsen skall inte ses som en ändring i sak i förhållande till regeringens förslag. Avsikten är således varken att mildra eller skärpa kraven på den arbetssökande i förhållande till vad regeringen förordat. Utskottet vill starkt betona att lagändringarna syftar till ökad tydlighet och likformighet. Det är inte fråga om uttryck för misstro mot de arbetslösa.

Sammanfattningsvis ställer sig utskottet bakom regeringens förslag, med den nyss angivna justeringen.

Utskottet som biträder ändringsförslaget som gäller 11 § lagen om arbetslöshetsförsäkring återkommer till antagandet av lagförslaget i avsnitt 4.

Vad sedan gäller Folkpartiets begäran om en utredning utgår utskottet från att man inom Regeringskansliet kommer att följa utvecklingen med anledning av regelförändringen. Utskottet är därför inte berett att ställa sig bakom detta krav. Motion A19 yrkande 7 (fp) avstyrks.

När det slutligen gäller de motioner som framför krav på mer omfattande förändringar av arbetslöshetsförsäkringen vill utskottet påpeka att utskottet vid ett flertal tillfällen har behandlat yrkanden som rör finansieringsfrågan, senast i samband med behandlingen av budgetpropositionen för budgetåret 2000 (bet. 1999/2000:AU1). Enligt utskottet var det svårt att få en klarare bild av hur partierna tänkt sig finansieringen. Utskottet ställde sig bl.a. frågan vad den enskildes insats skulle relateras till och vilka som skulle stå för finansieringen, hela löntagarkollektivet eller bara de som är medlemmar i en kassa eller möjligen de som kan sägas ha förankring på arbetsmarknaden, och i så fall hur detta kriterium skulle bestämmas. Vidare bedömde utskottet att Moderaternas och Kristdemokraternas då framlagda förslag skulle inne-

bära kraftigt ökade ekonomiska insatser från de enskilda vilket utskottet inte kunde godta. Utskottet har inte någon annan uppfattning i dag.

När det gäller övriga övergripande frågor som rör arbetslöshetsförsäkringen kan utskottet konstatera att regeringen som nämnts avser att inom kort till riksdagen överlämna en proposition som skall behandla dessa frågor. Utskottet anser inte att man bör föregripa detta arbete.

Med hänsyn till det anförda avstyrker utskottet motionerna A15 yrkande 9 (m), A20 yrkande 10 (kd) och A21 yrkande 4 (c).

3. Insatser för att förhindra och bryta långtidsarbetslöshet

Propositionen

I detta avsnitt behandlas regeringsförslaget om en aktivitetsgaranti och om ett särskilt anställningsstöd.

Bakgrund

Trots att både sysselsättning och tillväxt ökar finns det ett stort antal arbetslösa som inte har kunnat bryta sin arbetslöshet. Enligt regeringen beror detta på en mängd faktorer. Många av de personer som har varit utan arbete under en längre tid saknar grundläggande utbildning, vilket gör att de har svårt att tillgodogöra sig yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningar. Andra saknar helt eller delvis arbetslivserfarenhet, t.ex. ungdomar och invandrare.

Regeringen gav under 1999 AMS i uppdrag att redovisa förslag på hur de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna skulle kunna användas mer effektivt för särskilda insatser för arbetslösa som under en längre tid har stått utanför den reguljära arbetsmarknaden.

Uppdraget redovisades i en rapport den 17 december 1999. I rapporten föreslogs att gällande arbetsmarknadspolitiska åtgärder skulle utnyttjas inom ramen för ett större sammanhållet program. Grupper om 10–15 arbetssökande skulle beredas möjligheter till handledarstött rehabilitering och/eller kompetensutveckling. Målet skulle vara att de arbetssökande fick ett reguljärt arbete eller en alternativ sysselsättning på regionalt anordnade övergångsarbetsmarknader.

Utredningen om socialbidragsberoende lämnade sin rapport Samverkan för färre bidrag och fler i jobb (Ds 1999:54) i september 1999. I rapporten föreslogs att den s.k. utvecklingsgarantin för ungdomar utvidgas till att omfatta även vuxna och att den borde införas som ett komplement till de ordinarie arbetsmarknads- och utbildningspolitiska åtgärderna.

Regeringen har den 10 februari 2000 beslutat att utforma och genomföra en aktivitet (pilotprojekt) för personer som har svårt att få ett arbete. AMS skall inom ramen för denna verksamhet anvisa arbetssökande som har fyllt 20 år och som har varit inskrivna som arbetslösa vid den offentliga arbetsförmedlingen i minst 24 månader till en åtgärd benämnd aktivitetsgaranti. Inom ramen för aktivitetsgarantin kan befintliga arbetsmarknadspolitiska åtgärder användas. Basen i verksamheten skall dock bestå av organiserade

jobbsökaraktiviteter. Beslut om deltagande i aktivitetsgarantin får fattas för högst sex månader i taget med en genomgång och eventuell revidering av handlingsplanen däremellan. Nära samarbete med bemanningsföretag kan bedrivas under perioder. Speciella hänsyn skall tas till olika yrkesgruppers förutsättningar, detta gäller särskilt kulturarbetare. Ersättning för kringkostnader kan lämnas med högst 150 kr per person och dag till aktivitetsanordnare. Åtgärden leds av en arbetsgrupp inom AMS i samverkan med berörda länsarbetsnämnder.

Förslaget om aktivitetsgaranti

Regeringen föreslår nu att det fr.o.m. den 1 augusti 2000 införs en aktivitetsgaranti i hela landet.

Den målgrupp som skall omfattas av garantin är personer som är 20 år eller äldre och som är eller riskerar att bli långtidsinskrivna. De skall stå till arbetsmarknadens förfogande. Detta skall gälla oavsett om deras försörjning är arbetslöshetsersättning eller socialbidrag. När det gäller personer som erhåller socialbidrag aviseras att AMS kommer att få i uppdrag att i samråd med Socialstyrelsen närmare utforma kriterierna för vilka socialbidragstagare som kan placeras i åtgärden. AMS kommer också att få i uppdrag att utveckla metoder och insatser inom aktivitetsgarantin.

Regeringen anger att åtgärden har fyra syften. För det första skall den ge den arbetslöse en stabil och uthållig aktivitet fram till en anställning på den öppna marknaden, eller som ett steg på vägen till ett sådant arbete, eller en utbildning i det reguljära utbildningssystemet. För det andra skall den bryta rundgången mellan åtgärder och öppen arbetslöshet. För det tredje skall aktivitetsgarantin säkerställa att de arbetslösa aktivt söker arbete även under den tid som tillbringas i praktik, utbildning eller anställning med särskilt anställningsstöd. För det fjärde främjas arbetet med att utveckla metoder som gör det lättare att aktivera dem som drabbas av glesbygdens strukturproblem och de större städernas segregation där utrikes födda har en mycket låg sysselsättningsgrad.

Åtgärden skall pågå så länge det är arbetsmarknadspolitiskt motiverat. Inom ramen för aktivitetsgarantin skall den individuella handlingsplanen och åtgärderna regelbundet omprövas, dock minst en gång per år.

Aktiviteten skall bygga på den handlingsplan som upprättats i samråd med den arbetslöse. Handlingsplanerna skall även innehålla krav på geografisk och yrkesmässig rörlighet med beaktande av den enskildes sociala situation. Befintliga arbetsmarknadspolitiska åtgärder och Europeiska socialfondens mål 3 skall utnyttjas inom ramen för ett större sammanhållet program. Åtgärden skall bedrivas på heltid eller under den tid som den arbetslöse söker arbete. Den arbetslöse kan normalt endast lämna garantin genom ett arbete, utbildning eller genom avstängning från åtgärden.

Basen i verksamheten skall vara organiserade jobbsökaraktiviteter. Verksamheten skall bedrivas i grupper om 10–15 deltagare. De skall kontinuerligt pröva om de kan få ett reguljärt arbete med hjälp av arbetsförmedlingen..

Deltagarna skall vara aktivt arbetssökande och delta i de åtgärder som arbetsförmedlingen anvisar. Arbetsförmedlingen är i dessa fall ansvarig för att

lämpliga insatser erbjuds de arbetssökande och skall för ändamålet kunna samverka med bl.a. kommuner, grupper av arbetsgivare, bemanningsföretag, samt ideella och ekonomiska föreningar. Verksamheten skall bedrivas inom ramen för gällande regler.

Personer som deltar i aktivitetsgarantin erhåller aktivitetsstöd utom i de fall han eller hon har en anställning för vilken anställningsstöd utgår. I det fallet betalas i stället lön.

Till den som organiserar en aktivitet inom ramen för aktivitetsgarantin kan i vissa fall ett bidrag lämnas. Åtgärden skall kontinuerligt följas upp och utvärderas.

Särskilt anställningsstöd

Regeringen föreslår att det inom ramen för aktivitetsgarantin införs ett särskilt anställningsstöd fr.o.m. den 1 augusti 2000. Syftet med det särskilda anställningsstödet är att underlätta för *äldre arbetslösa* som varit arbetslösa mycket länge att komma tillbaka till den reguljära arbetsmarknaden. För att komma i fråga krävs att den arbetslöse har fyllt 57 år, varit arbetslös eller deltagit i en arbetsmarknadspolitisk åtgärd i minst 24 månader och omedelbart före anvisningen under samma tid varit anmäld på arbetsförmedlingen och tagit del av aktivitetsgarantin i minst tre månader. Stödet bör lämnas med 75 % av lönekostnaden, dock högst 525 kr per dag, i 24 månader. Stödet bör kunna lämnas till såväl privata som offentliga arbetsgivare.

Regeringen föreslår också att den vars anställning finansieras med det särskilda anställningsstödet inte skall omfattas av lagen (1982:80) om anställningsskydd. Vidare föreslås att ordet beredskapsarbete utmönstras ur lagtexten eftersom sådana arbeten inte längre finns. Regeringen föreslår därför ändringar i lagens 1 §, som föreslås träda i kraft den 1 augusti 2000.

Redogörelse för AMS pilotprojekt

Inför behandling av förslaget om aktivitetsgaranti har utskottet kallat till sig företrädare för AMS som lämnat en närmare redogörelse för det pilotprojekt som bedrivs. Redogörelsen kan sammanfattas enligt följande.

Sedan regeringsbeslutet om att starta en verksamhet med aktivitetsgaranti har AMS skickat ut förfrågningar till samtliga län om deltagande i pilotprojektet. Intresserade har fått lämna in ansökningar där de beskriver sitt projekt. AMS har beslutat om att det fr.o.m. den 1 april 2000 skall startas projekt i 46 orter från Pajala i norr till Malmö i söder. Samtliga län är representerade. De orter som har valts ut har en stor andel långtidsinskrivna vid arbetsförmedlingarna. Verksamheten kommer under våren att ske i koncentrerad form för att sedan dras i gång i full skala från halvårsskiftet. För närvarande pågår det ca 70 olika former av arbetsmarknadspolitiska projekt. Inte alla län har dock lyckats komma i gång med sina projekt.

Under inledningsarbetet har det hållits tre stycken upptakts- och avstämningskonferenser. AMS har även utarbetat informationsmaterial och dokument med riktlinjer för verksamheten.

För att kunna anvisas aktivitetsgaranti enligt pilotprojektet skall den arbetssökande ha varit inskriven vid den offentliga arbetsförmedlingen i minst 24 månader. Aktiviteten skall omprövas var sjätte månad. Varje deltagare får stöd av professionella handledare inom grupper på 10–15 personer, den s.k. Af-poolen. När en arbetssökande påbörjar aktivitetsgarantin utarbetar handledare och den arbetssökande en individuell handlingsplan, den s.k. jobbsökarplanen. I planen specificeras både vad arbetsförmedlingen kan erbjuda och vad som krävs av deltagarna. Det kan t.ex. ställas krav på geografisk rörlighet. Inom aktivitetsgarantin skall det bedrivas olika former av aktiviteter och de redan befintliga arbetsmarknadspolitiska åtgärderna skall kunna användas. Exempel på aktiviteter som kan anordnas inom ramen för aktivitetsgaranti är enskilda planerings- och uppföljningssamtal, jobbsökaraktiviteter, träning i AMS Internettjänster, studiebesök, kortare arbetsprövning, förberedelse inför start av näringsverksamhet, enskild studie- och yrkesvägledning och olika former av ”kom-i-gång”-kurser. Andra former av aktiviteter är praktik, arbetsmarknadsutbildning, övergångsarbete och tillfällig anställning upp till sex månader. En väsentlig skillnad mellan deltagande i aktivitetsgarantin och deltagande i enstaka program är att alla tillgängliga program samlas under ett tak och att den individuella jobbsökarplanen går som en röd tråd genom alla aktiviteter, dvs. garantin utgör ett slags ”paraply-åtgärd”.

Arbetet med aktivitetsgarantin skall ske i nära samverkan med stat, lands-ting, kommuner, privata företag, bemanningsföretag, arbetsmarknadens parter, ideella organisationer, studieranordnare och kyrkor. Huvudansvaret ligger dock på arbetsförmedlingen.

Till anordnare kan det utgå en ersättning med 150 kr per dag för administration och kringkostnader. Vidare kan företag som anställer en deltagare utnyttja det förstärkta anställningsstödet. För arbetshandikappade personer kan arbetsgivare erhålla lönebidrag.

En viktig faktor för att projektet skall lyckas är enligt AMS att det finns kunniga och engagerade handledare. Dessa handledare kommer att rekryteras inom AMV. För att svara mot de krav som ställs kommer de att få särskild utbildning.

Inom AMS har det även tillsatts en arbetsgrupp som skall följa och utvärdera de olika pilotprojekten.

Motioner

Moderaterna hävdar i kommittémotion A15 att personer i gruppen långtidsinskrivna tenderar att bli alltmer svårplacerade. För att hjälpa dem krävs enligt Moderaterna samlade individuella och kraftfulla åtgärder.

Personer med *invandrarbakgrund* utgör en till stor del oanvänd resurs. Grunden ligger i otillräckliga kunskaper i det svenska språket. Moderaterna konstaterar att utbildningen i Svenska för invandrare (sfi) är dålig. Kraven på denna utbildning måste skäppas och individualiseras.

Ungdomar som inte får tillträde till arbetsmarknaden riskerar ett liv präglad av bidragsberoende och utanförskap. Moderaterna föreslår att ingen skall tillåtas lämna skolan utan godkända baskunskaper i svenska, engelska och

matematik. Vidare föreslås införandet av en individuell lärlingsutbildning samt satsningar på eftergymnasial, kvalificerad yrkesutbildning.

Moderaterna anser också att de *äldres* erfarenheter och kunskaper måste tas till vara bättre. Detta kräver ett generellt förbättrat klimat för arbete och företagande med inslag av nya och okonventionella metoder.

Som exempel på okonventionella metoder anges det arbete som bedrivs i den danska kommunen Farum (yrk. 3).

När det gäller *aktivitetsgarantin* konstaterar Moderaterna att huvudskälet för regeringens förslag är den s.k. rundgången. Det saknas beslutsunderlag i propositionen förutom den utvärderade försöksverksamheten som har bedrivits i knappt två månader. Moderaterna, som i och för sig inte utesluter att en aktivitetsgaranti kan ha en funktion att fylla för grupper av långtidsinskrivna, anser att riksdagen i avsaknad av ett godtagbart underlag inte kan fatta beslut om införande av åtgärden. Avslagsyrkande har framförts under beredningen av ärendet. Vidare anser Moderaterna att, om åtgärden införs, medel från Europeiska socialfondens mål 3 inte bör användas. Enligt Moderaterna är det viktigt att sådana medel, som är avsedda för kompetensutveckling, inte slussas in i en mer reguljär arbetsmarknadspolitik (yrk. 4).

När det sedan gäller förslaget om *särskilt anställningsstöd* anser Moderaterna att detta är än mer knapphändigt underbyggt (yrk. 5). Det är bra att regeringen erkänner att det finns ett samband mellan företagens höga kostnader för att anställa och det antal jobb som de kan erbjuda. Däremot ger inte förslaget äldre långtidsarbetslösa bättre förutsättningar för att ta de lediga arbeten som erbjuds. En tillfällig rabatt för att anställa riskerar snarare att permanenta förhållandena. I stället för att den arbetssökande blir mer konkurrenskraftig slussas denne med stödåtgärder runt i ovisshet ännu en tid. Moderaterna pekar också på att tidigare erfarenheter av subventionerade anställningar inte är särskilt goda. Moderaterna föreslår därför enligt yrkande som framförts vid beredningen i utskottet att förslaget avslås. I avsnitt 2 behandlas Moderaternas kritik mot den föreslagna finansieringsmodellen.

Kristdemokraterna hävdar i kommittémotion A20 att det för att undvika långtidsarbetslöshet är viktigt att man på ett tidigt stadium sätter in relevanta åtgärder för att stödja den arbetslöse.

Enligt Kristdemokraterna krävs en rad åtgärder för att bryta långtidsarbetslöshet. Sådana åtgärder är individuella handlingsplaner, kompetenshöjning, tydliga krav på den arbetssökande samtidigt som stöd ges på alla sätt för att bryta arbetslösheten samt ekonomiska incitament.

Det är enligt Kristdemokraterna oklart hur aktivitetsgarantin skall utformas. Försöksverksamheten som skall ligga till grund för åtgärden har nyligen dragits i gång. Kristdemokraterna anser mot denna bakgrund att det finns all anledning för utskottet att kräva ytterligare preciseringar av hur aktivitetsgarantin skall utformas i praktiken innan riksdagen fattar beslut.

För att en aktivitetsgaranti skall bli verkningsfull förutsätts tydliga krav som går att leva upp till, stöd och hjälp att bryta arbetslöshetsmönstret samt aktiva insatser för att möta den enskildes konkreta behov och problem. Det är också viktigt att nära samverkan sker med föreningsliv, privata bemannings-

företag och förmedlare. Det är också rimligt att aktivitetsgarantin kan pågå längre än sex månader (yrk. 5).

Vad gäller förslaget om särskilt anställningsstöd påpekas i Kristdemokraternas motion att det så sent som den 1 januari infördes nya regler för det förstärkta anställningsstödet. Trots att dessa regler bara gällt i fyra månader kommer ett nytt förslag. Enligt Kristdemokraterna är det positivt att regeringen inser att sänkta arbetskraftskostnader kan öka sysselsättningen. I en uppåtående ekonomi har också anställningsstödet haft framgång. Men det är viktigt att en åtgärd får verka fullt ut och inte störs av ständiga regelförändringar. Vidare innebär förslaget orimligt höga subventioner. Förslaget bör därför avslås (yrk. 6).

Centerpartiet hävdar i partimotion A21 att arbetslösa som kommer i kontakt med den reguljära arbetsmarknaden i stället för att delta i arbetsmarknadspolitiska åtgärder lättare får reguljära arbeten. Partiet förordar därför införandet av övergångsarbetsmarknader (yrk. 11). På dessa arbetsmarknader är arbetskraften billigare genom t.ex. återföring av arbetsgivaravgifter. Dessa marknader bör skapas i regionala partnerskap mellan arbetsmarknadens myndigheter och arbetsgivare.

Folkpartiet stöder i kommittémotion A19 grundtanken med en aktivitetsgaranti. Samtidigt påpekas att den reser vissa problem såsom innehållet i garantin och vilket inflytande de enskilda har över utformningen.

Vidare påpekar Folkpartiet att det är en angelägen fråga vad som kan göras för att bryta långtidsarbetslöshet bland äldre arbetskraft. Många arbetstagare som har fyllt 50 år har det betydligt svårare att komma in på arbetsmarknaden efter en period av arbetslöshet. Partiet framhåller vidare att det är motståndare till alla förslag som innebär att äldre arbetskraft skall pensioneras eller generationsväxlas bort från arbetsmarknaden. Det är därför bra att regeringen markerat att förtidspensionering av arbetsmarknadsskäl inte är någon bra åtgärd (yrk. 8).

Folkpartiet accepterar det föreslagna anställningsstödet. Däremot vill partiet varna för att arbetsgivarna sätter i system att ta in en person med anställningsstöd och behålla denna person i två år för att därefter ta in en ny. Partiet anser därför att regeringen noga bör följa upp och utvärdera denna åtgärd (yrk. 9).

Inger Lundberg (s) anser i motion A14 att förslaget om aktivitetsgarantin bör förtydligas så att det klart framgår att vissa utbildningsinsatser av mer allmän karaktär också kan ingå i aktivitetsgarantin.

Utskottets ställningstagande

Antalet långtidsinskrivna vid arbetsförmedlingen har ökat dramatiskt under 1990-talet. Vid decenniets början fanns endast ett fåtal långtidsinskrivna. Kulmen nåddes 1997 då antalet var 130 000. Därefter har denna grupp minskat i takt med att den generella arbetslösheten reducerats. Det kan bl.a. förklaras av den pågående sysselsättningsuppgången. För närvarande är ca 63 000 personer långtidsinskrivna. I gruppen långtidsinskrivna är personer

med låg utbildning eller med arbetshandikapp samt äldre överrepresenterade. Utskottet ser allvarligt på utvecklingen och anser därför att det är viktigt att det vidtas åtgärder för att komma till rätta med detta problem. Det är särskilt angeläget att åtgärder vidtas så snart som möjligt så att man därigenom utnyttjar den mycket goda utvecklingen inom svensk ekonomi och det förbättrade arbetsmarknadsläget. Som framhålls i propositionen är risken annars att många av dessa personer permanent slås ut från arbetsmarknaden.

Utskottet instämmer i vad flera motionärer påpekar om att det krävs olika insatser beroende på vilken arbetslös som skall få hjälp. Det är därför angeläget att den åtgärd som införs för långtidsinskrivna är mycket flexibel och ger goda möjligheter att beakta den enskildes behov.

Aktivitetsgaranti

Som ett viktigt led i arbetet att minska antalet långtidsarbetslösa, motverka långa inskrivningstider och minska andelen återinskrivningar måste de individuella handlingsplanerna vidareutvecklas. Därtill kommer att det behövs åtgärder som motverkar den s.k. rundgången och stärker den enskildes möjligheter att komma in på den reguljära arbetsmarknaden. Enligt utskottet är den föreslagna aktivitetsgarantin en sådan åtgärd som kan anpassas efter den enskildes förutsättningar och motverka långtidsinskrivningar. Till skillnad från vad som gäller pilotverksamheten skall i den föreslagna aktivitetsgarantin förutom långtidsinskrivna även de som riskerar att bli långtidsinskrivna omfattas.

Vid utformandet av åtgärden måste enligt utskottets mening särskilda hänsyn tas till olika yrkesgruppers förutsättningar. I uppdraget till AMS om genomförande av försöket med aktivitetsgaranti påpekas detta. En grupp som särskilt framhållits är kulturarbetarna. Utskottet återkommer till denna grupp nedan. Enligt utskottets mening är det viktigt att betona den ömsesidighet som måste råda, dvs. att arbetsförmedlingen i samråd med den enskilde inom ramen för den individuella handlingsplanen skall komma överens om vilka insatser som är lämpligast. Utskottet har tidigare berört de individuella handlingsplanerna i betänkandets avsnitt 1. Såsom utskottet har förstått förslaget kan aktivitetsgarantin beskrivas som en ramåtgärd. Inom ramen för aktivitetsgarantin skall organiserade jobbsökaraktiviteter kunna bedrivas samt befintliga arbetsmarknadspolitiska åtgärder och anställningar som finansieras med anställningsstöd utnyttjas. När den enskilde omfattas av garantin skall han eller hon ha en aktivitet på heltid eller på den tid personen söker arbete. Basen för verksamheten skall som nämnts vara organiserade jobbsökaraktiviteter. Dessa skall bedrivas i grupper om 10–15 arbetssökande med en handledare. Är det mer ändamålsenligt skall den arbetssökande kunna anvisas någon av de andra arbetsmarknadspolitiska åtgärderna eller en anställning som finansieras med anställningsstöd.

När det gäller åtgärden arbetspraktik vill utskottet erinra om de undantagsregler som finns vad gäller finansieringsbidragen. För vissa grupper kan arbetspraktik anvisas helt utan krav på finansieringsbidrag. Det gäller vid anvisning av bl.a. unga handikappade, arbetshandikappade och invandrare. Utskottet har utgått från att det skall vara relativt fritt att välja olika former

av okonventionella lösningar, dvs. det skall vara möjligt att inom ramen för åtgärden genomföra aktiviteter som skiljer sig från tidigare insatser. Arbetsförmedlingen skall vara ansvarig för att arbetssökande erbjuds lämpliga insatser. I detta arbete skall arbetsförmedlingen kunna samverka med bl.a. kommuner, grupper av arbetsgivare, bemanningsföretag samt ideella och ekonomiska föreningar.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att utskottet i samband med behandlingen av budgetpropositionen för budgetåret 2000 föreslog att det skulle genomföras en översyn av bemanningsföretagens verksamhet. Riksdagen beslutade i enlighet med förslaget. Enligt vad utskottet har erfart har Näringsdepartementet tillsatt en arbetsgrupp som skall se över dessa frågor.

Inom ramen för aktivitetsgarantin skall de arbetssökande kunna ta tillfälliga arbeten. Verksamheten skall bedrivas inom ramen för gällande regler. Länsarbetsnämnden skall samråda med den lokala fackliga organisationen innan anvisning sker i de fall verksamheten är förlagd till en arbetsplats.

Med tillämpning av nuvarande regler för arbetslöshetsersättning kommer aktivitetsgarantin att vara återkvalificerande för rätt till sådan ersättning. Även om åtgärden är återkvalificerande är inte avsikten att någon skall återvända till öppen arbetslöshet utan åtgärden skall pågå kontinuerligt fram till dess att den enskilde lämnar garantin för ett arbete eller utbildning eller till följd av avstängning.

I likhet med regeringen anser utskottet att man i denna verksamhet även bör använda mål 3-medel. Enligt riktlinjerna för dessa medel skall en viss del användas för aktiviteter för arbetslösa.

Både Moderaterna och Kristdemokraterna ifrågasätter bl.a. om det är lämpligt att införa en aktivitetsgaranti innan det genomförts en utvärdering av pilotprojektet.

Utskottet kan ha viss förståelse för invändningen. Givetvis skulle det vara av värde att se hur pilotprojektet utvecklas innan en permanent åtgärd införs. Enligt utskottets mening är det emellertid viktigt att man så snart som möjligt kommer i gång med denna åtgärd så att det mycket gynnsamma ekonomiska läget kan utnyttjas. Projektet är ändå inte utan betydelse. När åtgärden införs den 1 augusti 2000 har projektet fått full omfattning, varför man kan ta till vara värdefulla synpunkter vid utformningen av åtgärden.

Med hänsyn till det anförda tillstyrker utskottet införandet av en aktivitetsgaranti (prop. punkt 4). Motionerna A14 (s), A15 yrkandena 3 och 4 (m) och A20 yrkande 5 (kd) bör därför avslås. Även motion A19 yrkande 8 (fp) bör avslås.

En fråga som har aktualiserats vid utskottets behandling av förslaget om aktivitetsgarantin är om det inom ramen för åtgärden även skulle vara möjligt med *reguljära utbildningar*. Bland de långtidsinskrivna finns det en grupp som inte har gymnasieexamen. Personer som ingår i denna grupp har i många fall mycket svårt att få ett reguljärt arbete. Det är därför angeläget att verka för att så många som möjligt skaffar sig denna kompetens. Enligt nuvarande bestämmelser är det inte möjligt att inom ramen för arbetsmarknadsutbildning anvisa reguljära studier på grundskole- och gymnasienivå utom när det gäller arbetshandikappade personer eller långtidsinskrivna invandrare. Sistnämnda undantag följer av 14 § förordningen (1998:1784)

om arbetsmarknadspolitiska aktiviteter. Om en arbetslös saknar gymnasiekompetens kan han eller hon dock erhålla särskilt utbildningsbidrag inom ramen för Kunskapslyftet. Sådant bidrag utgår bara under ett år. Därefter förutsätts den enskilde ta studielån. Det finns dock tecken som tyder på att arbetslösa som har haft särskilt utbildningsbidrag under ett år avslutar sina studier i stället för att fortsätta att studera med studielån, trots att det i många fall säkert vore önskvärt att studierna fullföljdes. Ett annat problem är att det finns en grupp bland de långtidsinskrivna som av olika skäl, bl.a. bristande studievana, ålder m.m., känner stor tveksamhet när det gäller studier. Det finns därför flera goda skäl för att möjliggöra reguljära studier inom ramen för aktivitetsgarantin.

Även bland arbetslösa som inte omfattas av aktivitetsgarantin finns det en stor grupp som saknar grundskole- och gymnasiekompetens och där liknande förhållanden kan råda. Bland dem kan finnas personer vilkas ställning på arbetsmarknaden skulle förbättras avsevärt genom utbildning. Även här bör det vara möjligt att efter individuell prövning anvisa reguljär utbildning.

Möjligheten att anvisa arbetslösa reguljära studier bör enligt utskottets mening förbehållas vissa kategorier bland de nyss nämnda grupperna. Den bör inte komma i fråga för yngre arbetslösa. Krav bör ställas att den arbetslöse haft anknytning till arbetsmarknaden under en längre period före arbetslösheten.

Utskottet bedömer att en sådan möjlighet att anvisa reguljära studier inte behöver påverka anslagsnivån inom utgiftsområde 14. Den grupp som är aktuell för reguljära studier skulle med största sannolikhet i annat fall omfattats av en arbetsmarknadspolitisk åtgärd.

Vad utskottet har anfört om möjligheten att anvisa reguljära studier bör ges regeringen till känna.

I avsnitt 6.2 kommer utskottet in på frågor som rör kulturarbetare och som bl.a. har beröring med förslaget om aktivitetsgarantin.

Särskilt anställningsstöd

Som framhållits inledningsvis har äldre arbetslösa särskilt svårt att komma in på den reguljära arbetsmarknaden. Enligt utskottet är det stor risk att problemen växer för denna grupp om det inte vidtas aktiva åtgärder. Avsikten med aktivitetsgarantin är att förbättra de äldres situation men utskottet anser i likhet med regeringen att det krävs ytterligare åtgärder för denna grupp. För att minska den tveksamhet många arbetsgivare har mot att anställa äldre kan det krävas ekonomiska incitament. Utskottet anser att det förslag regeringen har lämnat är väl avvägt och bör kunna leda till goda resultat. Den föreslagna utvidgningen skulle också kunna leda till att de arbetshandikappades möjligheter avsevärt förbättrades eftersom det är vanligare med sådana handikapp bland äldre än bland yngre. Enligt utskottets mening är det särskilt i uppåtgående konjunktur som åtgärder av detta slag kan ge goda effekter. Det är därför viktigt att förstärkningar införs så snart det är möjligt. Utskottet delar därför inte de synpunkter som framförts att man bör avvakta utfallet av redan etablerade anställningsstöd.

Utskottet biträder regeringens förslag (prop. punkt 5) om ett särskilt anställningsstöd och avstyrker därmed motionerna A15 yrkande 5 (m) och A20 yrkande 6 (kd).

Utskottet stöder också förslagen om förändringar i anställningsskyddslagen (prop. punkt 2).

Enligt regeringens förslag är det särskilda anställningsstödet inte återkvalificerande för arbetslöshetsersättning. Det innebär dock inte att den arbetslöse kommer att stå utan försörjningsmöjlighet om han eller hon skulle bli arbetslös när anställningen med särskilt anställningsstöd upphör. Eftersom det särskilda anställningsstödet anvisas inom ramen för aktivitetsgarantin kommer personen i sådana fall att återgå till aktivitetsgarantin. Utskottet, som biträder regeringens förslag vad avser arbetslöshetsförsäkringen i denna del, återkommer i avsnitt 4 när det gäller antagande av lagförslagen.

Folkpartiet anser att det bör ske en *uppföljning* av åtgärden. Utskottet, som förutsätter att regeringen kommer att följa åtgärden, är inte berett att göra något tillkännagivande med anledning av motion A19 yrkande 9 (fp). Den bör därför avslås i den mån den inte kan anses tillgodosedd med vad utskottet anfört.

Centerpartiet har för sin del framfört förslag om att införa s.k. *övergångsmarknader* inom vilka arbetskraften skulle vara billigare genom t.ex. återföring av arbetsgivaravgifter. Utskottet, som kan konstatera att tanken med detta förslag till viss del överensstämmer med de idéer som ligger bakom anställningsstödet, anser att förslaget är alltför vagt formulerat för att kunna ligga till grund för något bestämt ställningstagande i sak. Utskottet kan därför inte ställa sig bakom det. Motion A21 yrkande 11 (c) avstyrks därför.

4. Regelförenklingar m.m.

4.1 Regelförenklingar

Propositionen

Regeringen konstaterar att det arbetsmarknadspolitiska regelverket under senare år steg för steg har gjorts mer överskådligt och lättillgängligt. Man har i huvudsak strävat efter att minska antalet åtgärder och att förenkla. Ett antal exempel på förenklingar lämnas. Bland annat anges att åtgärderna arbetsplatsintroduktion (API) och arbetslivsutveckling (ALU) har ersatts av arbetspraktik. Sedan den 1 januari 1999 finns det en gemensam förordning i vilken åtgärderna arbetspraktik, arbetsmarknadsutbildning, datortek, start av näringsverksamhet och yrkesinriktad rehabilitering regleras.

Regeringen förklarar att arbetet med förenklingar av det arbetsmarknadspolitiska regelverket måste gå vidare. I budgetpropositionen för budgetåret 2000 (prop. 1999/2000:1) aviserades att regelverket skulle reduceras väsentligt samt fokuseras på arbetsmarknadspolitikens huvuduppgifter. Vidare angavs att de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna borde utformas så att de blir enkla och överblickbara samt anpassningsbara utifrån de enskildas behov och de lokala förutsättningarna. De borde dessutom utformas så att de utvecklar möjligheterna till samverkan med andra aktörer såsom arbetsgivare, arbetsmarknadens parter, försäkringskassan, kommuner och utbildningsvä-

sendet. Det nya regelsystemet borde vara utformat så att regeringen och riksdagen kan besluta om nya satsningar eller en förändrad inriktning av insatserna utan att nya regelsystem och ny administration behöver byggas upp.

Förenklingarna av regelsystemen skall enligt den nu aktuella propositionen bygga på följande principer.

Antalet program (åtgärder) bör reduceras väsentligt.

Program med i princip samma syfte bör föras samman.

Inom varje enskilt program bör det finnas enhetliga, enkla, tydliga och transparenta regler. Undantag och särregler bör undvikas.

Vikten av en väl utformad redovisning av hur medlen använts och vad de lett till skall betonas.

Åtgärden otraditionella insatser bör ingå i ett nytt särskilt program benämnt projekt.

Regeringen gör den bedömningen att de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna fr.o.m. den 1 augusti 2000 indelas i sju olika arbetsmarknadspolitiska program: arbetsmarknadsutbildning, arbetspraktik, anställningsstöd, utvecklingsgaranti, start av näringsverksamhet, projekt med arbetsmarknadspolitisk inriktning samt särskilda insatser för arbetshandikappade. Regeringen anser att det är av stor vikt att det sker en kontinuerlig prövning av det arbetsmarknadspolitiska regelverket så att åtgärderna får avsedd effekt. Arbetsmarknadens förändrade krav på kompetens tillsammans med det förhållandet att sammansättningen av de arbetslösa varierar gör det nödvändigt att ha arbetsmarknadspolitiska åtgärder som svarar mot de behov som uppstår. Reglerna skall också klara av de förändringar som ständigt sker på arbetsmarknaden samtidigt som de skall kunna tillämpas med hänsyn till den enskildes behov.

Regeringen anser vidare att det är viktigt att de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna i högre grad skall kunna kombineras med varandra.

I propositionen redovisas i en tabell, som återges nedan, hur programstrukturen skall se ut. Vidare lämnas exempel på insatser som skall ingå under respektive program. Det betonas att fler insatser kan tillkomma och att de exemplifierade insatserna kan komma att inordnas under andra program.

Program den 1 augusti 2000

Exempel på insatser

Arbetsmarknadsutbildning	Arbetsmarknadsutbildning
Arbetspraktik	Arbetspraktik
Anställningsstöd	Anställningsstöd och stöd till utbildning i företag
Utvecklingsgaranti	Aktivitetsgaranti och ungdomsgaranti
Start av näringsverksamhet	Start av näringsverksamhet
Projekt med arbetsmarknadspolitisk inriktning	Datortek, kommunalt ungdomsprogram och projekt
Särskilda insatser för personer med arbetshandikapp	Lönebidrag, skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare och merkostnader för t.ex. arbetsbiträde, arbetshjälpmedel och särskilt stöd vid start av näringsverksamhet

En ny lag om arbetsmarknadspolitiska program och följdändringar i lagen om arbetslöshetsförsäkring m.m.

Som ett led i förenklingsarbetet föreslås en ny lag – lagen om arbetsmarknadspolitiska program – som ersätter följande lagar: lagen (1995:706) om kommuners ansvar för ungdomar, lagen (1997:1268) om kommuners ansvar för ungdomar mellan 20 och 24 år och lagen (1998:1781) om arbetsmarknadspolitiska aktiviteter. Förslaget innebär enligt propositionen ingen ändring i sak. Den nya lagen föreslås gälla fr.o.m. den 1 augusti 2000 då övriga lagar föreslås upphöra att gälla.

Med anledning av den nya regleringen kring de arbetsmarknadspolitiska programmen föreslås följdändringar i lagen om arbetslöshetsförsäkring. Ändringarna rör prövningen av arbetsvillkoret, ramtidens beräkning, återkvalificering, dagpenningens storlek och avstängningsreglerna. Förändringarna avser 14, 16, 17, 19, 30 och 46 §§ i nämnda lag. Vidare föreslås i enlighet med vad som beskrivits ovan att arbete med särskilt anställningsstöd inte skall vara återkvalificerande.

Regeringen föreslår att de arbetsmarknadspolitiska aktiviteterna där aktivitetsstöd lämnas skall pågå under längst sex månader. Endast vid särskilda skäl skall aktiviteterna kunna pågå under längre tid. Avsikten med förslaget är att förenkla regelverket och skapa ökad flexibilitet. Enligt nuvarande regler är tidsgränsen olika beroende på vilken åtgärd som avses och vilken

grupp som den riktas till. Avsikten är inte att den genomsnittliga tiden i arbetsmarknadspolitiska aktiviteter skall öka. Den praxis som finns i dag vad gäller skäl till förlängning av tid i vissa åtgärder skall vara riktmärke för vad som skall kunna anses som lämpligt enligt det nya regelverket. Aktivitetsgarantin skall dock enligt vad som sägs i propositionen pågå under den tid det är arbetsmarknadspolitiskt motiverat. Vidare föreslår regeringen att aktivitetsstöd bör kunna lämnas, förutom för de aktiviteter som omfattas i dag, även till den som hos arbetsförmedlingen tar del av heltidsaktiviteter i form av vägledning samt till aktiviteter inom ramen för arbetslivsinriktad rehabilitering. Förslaget skall träda i kraft den 1 augusti 2000.

Motioner

Av kommittémotion A15 framgår att *Moderaterna* anser att regelförenklingarna följer de förslag som partiet har lagt fram under en följd av år i syfte att åstadkomma en koncentration och förbättring av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Moderaterna tillstyrker därför förenklingen av regelsystemen.

Kristdemokraterna hävdar i kommittémotion A20 att det finns ett trettiotal arbetsmarknadspolitiska åtgärder och att var och en av dessa har ett eget regelverk. För att kunna frigöra resurser från arbetsgivare, arbetssökande och arbetsförmedlingarna krävs att regelsystemen runt de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna förenklas och att antalet åtgärder minskas.

Kristdemokraterna anser att det bör finnas betydligt färre programtyper för att förenkla administrationen och för att systemet mer skall anpassas till efterfrågan bland arbetsgivarna och öppna möjligheter att forma programtyperna efter varje persons individuella förutsättningar. Kristdemokraterna föreslår att man reducerar antalet programtyper till följande: aktivitetsstöd, anställningsstöd och projektstöd (yrk. 7).

När det sedan gäller förslaget om införandet av en ny lag om arbetsmarknadspolitiska program har Kristdemokraterna ingen invändning mot detta. Däremot anser Kristdemokraterna att ersättningen till de ungdomar som deltar i den s.k. utvecklingsgarantin och som står utanför arbetslöshetsförsäkringen bör höjas. Det nuvarande beloppet på 1 967 kr bör höjas i nivå med vad partiet anser rimligt i fråga om utbildningsbidraget (yrk. 8).

I partimotion A21 förordar *Centerpartiet* ett samordnat försörjningsstöd. Dagens system för försörjningsstöd innebär att de som är arbetslösa, deltar i arbetsmarknadspolitiska åtgärder eller i vuxenutbildning återfinns inom flera olika utgiftsområden. Denna uppdelning försvårar enligt Centerpartiet möjligheterna att kombinera åtgärder inom t.ex. arbetsmarknadspolitiken och vuxenutbildningen. Ett sammanhållet försörjningssystem skulle bidra till en större flexibilitet då åtgärderna sätts in eftersom försörjningsstödet följer människorna genom de olika systemen. Det skulle också skapa rättvisare förutsättningar mellan människor som i dag i samma verksamhet kan ha helt olika ekonomiska villkor (yrk. 2).

Centerpartiet påpekar att efterfrågan på lågkvalificerad arbetskraft har sjunkit dramatiskt. Det är därför viktigt att människor ges möjlighet att förbättra sin kompetens och konkurrenskraft. För att kunna göra det krävs en

bra utbildningsgrund att stå på. Centerpartiet föreslår därför att det införs en utbildningsgaranti som syftar till att ge alla, både arbetslösa och förvärvsarbete, möjlighet att komplettera en tidigare kort utbildning upp till motsvarande gymnasienivå. Denna skall sedan kunna byggas på med kvalificerad yrkesutbildning eller högre studier (yrk. 5).

Enligt Centerpartiet bör inte arbetsmarknadspolitiken i första hand syfta till att garantera människor sysselsättning utan den skall rusta dem för ett arbetsliv som med nödvändighet innebär ständiga förändringar. När efterfrågan på arbetskraft stiger bör den förda arbetsmarknadspolitiken därför omformas till att omfatta mer kvalitativa åtgärder. Det innebär också enligt partiet att regleringen av vilken utbildning som får ges och av den tid utbildningen får pågå måste omprövas. Kvarstående volymåtgärder måste också fasas ut. Fokus skall ligga på att öka sysselsättningen och inte på att minska den öppna arbetslösheten (yrk. 6).

Slutligen konstaterar Centerpartiet att utflyttningen av ungdomar från vissa regioner innebär att marknaden för näringslivet i dessa regioner utarmas. Till detta kommer det förhållandet att vissa områden har många lediga arbetstillfällen men få bostäder. Här uppstår flaskhalsar eftersom de ekonomiska incitamenten inte är tillräckliga. Arbetssökande förväntas pendla vilket leder till ökade levnadskostnader. Dessa kompenseras inte tillräckligt genom de avdragsmöjligheter som finns i dagens skattesystem. Centerpartiet anser att flyttningsbidragen bör avskaffas. I stället bör enligt Centerpartiet det rekryterande företaget stå för kostnaden (yrk. 10).

I motion A17 tar *Christina Axelsson och Christina Pettersson* (båda s) upp frågan om vilket försäkringsskydd personer har när de deltar i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Enligt motionärerna framgår inte detta av förslaget. De anser att regeringen bör utreda möjligheterna att tillse att de som är i arbetsmarknadsåtgärder också omfattas av ett fullgott försäkringsskydd liknande det skydd som AMF-försäkringar ger (yrk. 1).

Utskottets ställningstagande

Utskottet har ingen annan åsikt än regeringen vad gäller nödvändigheten att förenkla det arbetsmarknadspolitiska regelsystemet. De principer som regeringen utgår från i sitt arbete framstår som enkla och tydliga och bör leda till en bättre struktur. Såsom utskottet har uppfattat den beskrivna strukturen kommer den bl.a. att underlätta arbetet med att förenkla författningsregleringen samt göra systemet mer överskådligt. Förändringen i strukturen kommer såvitt utskottet kan bedöma att innebära att antalet förordningar kan minskas och att insatser kan samordnas i gemensamma författningar. Det bör dock observeras att samtliga insatser som finns på det arbetsmarknadspolitiska området, enligt vad utskottet erfarit under hand, inte kommer att inordnas under de olika programmen. Som exempel kan nämnas de olika stöden till geografisk rörlighet.

En kritik som framförs mot den redovisade strukturen är att det alltför många arbetsmarknadspolitiska program och att strukturen borde ha varit annorlunda. Utskottet, som under flera år framhållit att antalet åtgärder

måste minska, kan ha en viss förståelse för detta synsätt. Utskottet kan dock konstatera att antalet åtgärder i praktiken har minskat under de senaste åren. Även i denna proposition lämnas förslag om att avveckla åtgärder. I detta fall gäller det åtgärden utbildningsstöd.

En invändning utskottet har mot den skisserade strukturen är inplaceringen av åtgärden aktivitetsgarantin. Aktivitetsgarantin har presenterats som en insats inordnad under programmet utvecklingsgaranti samtidigt som man i övriga delar av propositionen beskriver aktivitetsgarantin som en åtgärd inom vars ram flera olika aktiviteter kan rymmas, en beskrivning som enligt utskottet ligger nära till hands. Inplaceringen i tabellen skulle därför kunna leda till missförstånd. Med konstaterande av att det främst är fråga om att just strukturera spektrumet av åtgärder, inte att kvalificera och precisera de enskilda åtgärderna, anser utskottet att strukturen ändå kan godtas som en grund för det fortsatta arbetet med regelförenklingen.

Utskottet vill dock fästa uppmärksamhet på att det är viktigt att man i det fortsatta förenklingsarbetet försöker finna en enhetlig begreppsbildning. Att begreppet arbetsmarknadspolitiskt program införs är bra med hänsyn till att det begreppet används inom AMS. Det kan dock noteras att regeringen när den använder sig av ordet ”program” inte synes avse detsamma som när AMS använder begreppet. Även när det gäller andra begrepp inom det arbetsmarknadspolitiska området är det viktigt att man försöker finna en enhetlig terminologi, t.ex. i bruket av termerna arbetsmarknadspolitisk åtgärd, aktiviteter, insatser etc.

Utskottet kan inte instämma i den indirekta kritik Centerpartiet för fram mot att det finns s.k. volymåtgärder. Enligt utskottets uppfattning är syftet med nuvarande åtgärder i första hand att stärka den enskildes möjligheter på arbetsmarknaden bl.a. genom utbildningsinsatser. Med hänsyn till vad som anförts avstyrker utskottet motionerna A20 yrkande 7 (kd) och A21 yrkande 6 (c).

I enlighet med de riktlinjer regeringen presenterat anser utskottet att det är logiskt att man inför en ny *lag om arbetsmarknadspolitiska program*. Förslaget syftar enligt propositionen inte till någon ändring i sak i förhållande till de lagar som finns i dag. Utskottet vill dock påpeka att det av författningskommentaren framgår att bestämmelsen i 6 § är ny i förhållande till de lagar som upphör att gälla. Avsikten med bestämmelsen är att ge lagstöd för AMS granskning av arbetsgivare eller anordnare av program som tar emot ekonomiskt stöd inom ramen för ett arbetsmarknadspolitiskt program.

Den invändning som har rests mot lagförslaget gäller den ersättning som lämnas till ungdomar som deltar i utvecklingsgarantin. I denna del innebär inte förslaget någon ändring i förhållande till vad som gäller i dag. Enligt Kristdemokraterna är ersättningen till ungdomar som saknar arbetslöshetsersättning för låg och borde höjas.

Utskottet har vid behandlingen av budgetpropositionen för budgetåret 2000 behandlat liknande yrkanden (se bet. 1999/2000:AU1). Utskottet hänvisade då till olika utvärderingar av den kommunala utvecklingsgarantin som visat på en rad konkreta och positiva effekter. Enligt utskottet var det därför extra angeläget att regelverket och de övriga förutsättningarna kring garantin fick en så ändamålsenlig utformning som möjligt. Utvärderingarna visade

emellertid också att ersättningssystemet inom ungdomsgarantin upplevs som krångligt och orättvist. Utskottet förklarade bl.a. att det inte i nuläget var berett att förorda några förändringar vad gäller villkoren vid deltagande i utvecklingsinsatserna. Utskottet förutsatte dock att regeringen skulle se över ersättningsfrågorna, t.ex. i anslutning till överväganden om lösningar för de långvarigt arbetslösa.

Regeringen aviserar i vårpropositionen (prop. 1999/2000:100 s. 182) att den avser återkomma med ett förslag att höja ersättningen för de personer som deltar i arbetsmarknadspolitiska åtgärder och som inte har kvalificerat sig för ersättning från arbetslöshetsförsäkringen. Enligt utskottets mening kan det vara lämpligt att i samband med utformandet av detta förslag även överväga ersättningen för ungdomar som deltar i kommunal ungdomsgaranti. Med det anförda avstyrker utskottet motion A20 yrkande 8 (kd) i den mån den inte kan anses tillgodosedd med vad utskottet anför.

Sammanfattningsvis ställer sig utskottet bakom förslaget till ny lag om arbetsmarknadspolitiska program och de följdändringar i lagen om arbetslöshetsförsäkring denna lag föranleder samt förslaget om införandet av det särskilda anställningsstödet. Utskottet har under avsnitten 2 och 3 anslutit sig till de ändringsförslag som rör arbetslöshetsförsäkringen och avser dels föreskriftsrätten i 11 §, dels undantaget för det särskilda anställningsstödet i fråga om återkvalificering för ersättning i 19 §.

Utskottet tillstyrker även förslagen om rätt till *aktivitetsstöd vid vägledning och arbetslivsinriktad rehabilitering* (prop. punkt 6) samt om *den tid en aktivitet får pågå* (prop. punkt 7).

Utskottet tillstyrker också förslaget om att *avveckla* den arbetsmarknadspolitiska åtgärden *utbildningsstöd*.

Vad gäller yrkandet i motion A17 som rör frågan om *försäkringsskydd* för dem som deltar i arbetsmarknadspolitiska åtgärder vill utskottet påpeka att i de fall deltagarna får utbildningsbidrag omfattas de av följande försäkringar.

För det första gäller en *arbetsskadeförsäkring* som avser skada i arbetet eller utbildningen. Vidare gäller en *personskadeförsäkring* som bl.a. ersätter förlorad arbetsförtjänst. Personförsäkringen är tecknad av staten hos Trygghetsnämnden och administreras av AMF. Deltagaren omfattas också av en *grupplivförsäkring* som ersätter anhöriga om deltagaren dör. Därutöver omfattas deltagarna av förordningen (1980:631) om ersättning av allmänna medel för skada orsakad av deltagare i viss arbetsmarknadsutbildning eller yrkesinriktad rehabilitering m.m. som gäller när en deltagare orsakar arbetsgivare skada. Arbetsgivaren kan i dessa fall få ersättning av staten.

Deltagare i aktivitetsgarantin kommer enligt vad utskottet erfarit att omfattas av dessa försäkringar. När en deltagare har ett arbete som finansieras med anställningsstöd omfattas han eller hon av de försäkringar som finns på arbetsplatsen. Det bör påpekas att ingen anvisning sker om det inte finns ett fullgott försäkringsskydd.

Med hänsyn till det anförda avstyrker utskottet motion A17 yrkande 1 (s) i den mån den inte kan anses tillgodosedd med vad utskottet anför.

Utskottet övergår nu till att behandla ett antal förslag från Centerpartiet.

Först behandlar utskottet förslaget om att *samordna de olika försörjningsstöden*. Utskottet gör i denna del följande bedömning. För närvarande bed-

rivs inom Regeringskansliet ett omfattande arbete som tar sikte på olika frågor om ekonomisk styrning. Ett sådant utvecklingsarbete är den översyn av mål och målstrukturer som regeringen aviserade i budgetpropositionen för 1999 (prop. 1998/99:1, volym 1 s. 50) och som skall genomföras under åren 1999 och 2000. Vidare pågår ett projekt VESTA, Verktyg för ekonomisk styrning i staten. Syftet med projektet är att utveckla principerna för styrning och budgetering i staten samt att förbättra IT-stödet för detta. Med hänsyn till dessa arbeten och till att yrkandet i huvudsak rör en budgetfråga av mer principiellt slag anser inte utskottet att det finns någon anledning att i nuläget ta ställning till frågan. Utskottet avstyrker därför motion A21 yrkande 2 (c).

När det sedan gäller Centerpartiets synpunkter på den geografiska rörligheten och *flyttningsbidragen* delar utskottet partiets uppfattning att utflyttningen från vissa regioner kan leda till en utarmning av dessa. Det är enligt utskottets uppfattning viktigt att man genom olika åtgärder ger regionerna möjlighet att utvecklas. Detta förhållande innebär dock inte att det saknas skäl för att i vissa fall stimulera geografisk rörlighet. Ett sådant skäl är att underlätta för personer att erhålla ett arbete de inte kan få på hemorten. Ett viktigt instrument för att stimulera geografisk rörlighet är enligt utskottets mening flyttningsbidraget. Utskottet anser därför att motion A21 yrkande 10 (c) bör avslås.

Utskottet behandlar avslutningsvis förslaget om att införa en *utbildningsgaranti*. Utskottet vill i denna del hänvisa till att den s.k. Kunskapslyftskommittén nyligen har lämnat sitt slutbetänkande Kunskapsbygget 2000 – det livslånga lärandet (SOU 2000:28). Kommittén föreslog bl.a. att enskilda skall få rätt till studier i kommunal utbildning t.o.m. gymnasienivå. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Utskottet som inte vill föregripa detta arbete avstyrker motion A21 yrkande 5 (c).

4.2 Särskilda insatser för personer med arbetshandikapp

Propositionen

Regeringen anser att beteckningarna för de arbetsmarknadspolitiska insatserna för personer med arbetshandikapp för närvarande kan vara svåra att förstå. Benämningarna skall förtydligas enligt följande: *stöd till hjälpmedel på arbetsplatsen* ersätter ”bidrag till arbetshjälpmedel”. Insatsen *stöd till personligt biträde* skall ersätta ”bidrag till arbetsbiträde”, vilket bl.a. skall klargöra att stöd inte enbart lämnas för den som får ett arbete utan även när en person deltar i t.ex. ett arbetsmarknadspolitiskt program, vilket redan nu är möjligt när det gäller arbetspraktik. Vidare skall *särskilt stöd vid start av näringsverksamhet* ersätta ”näringshjälp”. På så vis förtydligas kopplingen till stöd vid start av näringsverksamhet (starta-eget-bidrag).

Möjligheten till överklagande till regeringen i fråga om stöd till hjälpmedel på arbetsplatsen, stöd till personligt biträde och särskilt stöd vid start av näringsverksamhet bör upphöra, framgår det av propositionen. I dag kan sådana ärenden prövas av tre instanser: länsarbetsnämnden, AMS och regeringen. Möjligheten att överklaga beslut om de nämnda stödformerna till regeringen bör upphöra i enlighet med den allmänna strävan att avlasta rege-

ringen förvaltningsärenden och principen om tvåinstansprövning. Överklaganden av AMS beslut före den 1 augusti 2000 skall dock prövas av regeringen.

I propositionen föreslås (prop. punkt 9) att stöd till hjälpmedel på arbetsplatsen m.m. (arbetshjälpmedel, arbetsbiträde och näringshjälp) skall avse personer med *arbetshandikapp*.

I dag anges *funktionshindrade* som målgrupp för denna form av insatser vilka regleras genom förordningen (1987:409) om arbetshjälpmedel m.m. När det däremot gäller lönebidrag och stöd till skyddat arbete, dvs. arbete i Samhall och skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare (OSA), anger dagens regler att dessa stöd kan lämnas till arbetsgivare som anställer personer med *arbetshandikapp*. Genom den föreslagna förändringen av begrepp kommer stöd att kunna utgå i fall där individen har nedsatt arbetsförmåga i förhållande till arbetsuppgiften, dvs. är arbetslivsrelaterat. Dessutom innebär förändringen en förenkling eftersom endast ett begrepp kommer att användas i de aktuella sammanhangen.

Regeringen lägger vidare fram förslag i propositionen om att stöd till hjälpmedel på arbetsplatsen till företagare och fria yrkesutövare skall lämnas enligt samma villkor som för närvarande gäller för anställda. Dessutom föreslås att möjligheten till stöd för reparation av hjälpmedel utvidgas (prop. punkt 10 och 11).

I propositionen föreslås att stöd till personligt biträde bör kunna lämnas för deltagare i alla arbetsmarknadspolitiska program (prop. punkt 12). Enligt nu gällande regler kan sådant stöd endast lämnas till den som tar emot personer i arbetspraktik.

Av bestämmelserna om särskilt stöd för introduktion och uppföljning (SIUS) bör framgå att personligt stöd kan lämnas under högst sex månader och att SIUS-konsulenten därefter medverkar vid uppföljningen av anställningen (prop. punkt 13).

Av konkurrensskäl föreslås i propositionen att stöd till skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare (OSA) inte skall få lämnas om det skyddade arbetet bedrivs inom konkurrensutsatt sektor eller verksamhet (prop. punkt 14).

Propositionens förslag enligt punkterna 9–14 föreslås träda i kraft den 1 augusti 2000.

I propositionen anges också att regeringen kommer att föreskriva att rekvisitionstiden för ersättning för lönebidrag och OSA skall förkortas från nuvarande tre månader till 30 dagar, med möjlighet till dispens om det finns synnerliga skäl.

Motion

Folkpartiet anser i kommittémotion A19 (yrk. 10) att det finns anledning att bibehålla dagens möjligheter till överklagande av beslut om stöd till hjälpmedel på arbetsplatsen, stöd till personligt biträde och särskilt stöd vid start av näringsverksamhet för arbetshandikappade. Regeringens förslag om att sådant beslut skall kunna överklagas endast till AMS bör därför avslås, anser *Folkpartiet*.

Folkpartiet har i sitt nyss nämnda motionsförslag framställt ett avslagsyrkande. Eftersom regeringen inte lagt fram något formellt förslag i den aktuella frågan utgår utskottet från att motionsyrkandet skall förstås som ett förslag om tillkännagivande till regeringen.

I den aktuella frågan vill utskottet peka på att möjligheterna till överklagande regleras i förordningen (1987:409) om bidrag till arbetshjälpmedel m.m. Även om det är regeringen och inte riksdagen som beslutar om ändringar i förordningen vill utskottet ändå i detta sammanhang ansluta sig till regeringens argument för att inskränka möjligheterna att överklaga beslut om de aktuella stödformerna.

Utskottet avstyrker motion A19 yrkande 10 (fp) och biträder regeringens förslag om regeländringar m.m. (prop. punkterna. 9–14).

Utskottet ser positivt på strävandena att förbättra prognoserna för medelsförbrukning inom AMV genom att bl.a. förkortad rekvisitionstid för ersättning till lönebidrag och OSA. Med hänsyn till de administrativa svårigheter som kan uppstå för berörda arbetsgivare till följd av den kraftigt förkortade rekvisitionstiden anser utskottet att det bör stå regeringen fritt att bestämma en längre tid än de angivna 30 dagarna om det bedöms att administrativa svårigheter skulle uppstå med en så kraftigt förkortad tid.

I anslutning till vad som här anförts om särskilda insatser för personer med arbetshandikapp kan nämnas att utskottet nyligen har avlämnat ett yttrande (yttr. 1999/2000:AU5y) till socialutskottet med anledning av proposition 1999/2000:79 Från patient till medborgare – en nationell handlingsplan för handikappolitiken. Utskottet har där tillstyrkt regeringens förslag till mål och inriktning för det handikappolitiska arbetet samt redovisat en rad aktuella uppgifter kring arbetsmarknaden för funktionshindrade.

5. Arbetsmarknadsverket

5.1 Ledning och styrning, arbetsmarknadsnämnder, m.m.

Propositionen

Av instruktion och verksförordning för AMV framgår att AMS är central förvaltningsmyndighet för allmänna arbetsmarknadsfrågor och chefsmyndighet för länsarbetsnämnderna. I egenskap av chefsmyndighet åligger det AMS att se till att riksdagens och regeringens beslut verkställs.

När det gäller ledningsform har såväl AMS på den centrala nivån som länsarbetsnämnderna på den regionala nivån en styrelse med fullt ansvar. Förekomsten av samma ledningsform på de båda myndighetsnivåerna har lett till vissa otydligheter. Dels har förhållandet mellan de båda myndighetsnivåerna varit oklart, dels har förhållandet till regeringen varit oklart. Otydligheterna har medfört att styrningen, framför allt internt, inte varit tillfredsställande. I propositionen konstateras att både generaldirektören och respektive länsarbetsdirektör skall sköta den löpande verksamheten enligt sin styrelses direktiv.

Mot bakgrund av de senaste årens allvarliga kritik mot brister i verkets ekonomistyrning måste åtgärder vidtas, anser regeringen. Många länsarbetsnämnder har inte klarat verksamheten på ett godtagbart sätt och AMS förfogar inte i tillräcklig omfattning över erforderliga styr-, uppföljnings- och kontrollsystem. Det är angeläget att budgetar hålls, verksamhetsmålen uppnås och medlen används för avsedda ändamål. Vidare är det viktigt att förmedlingen bättre tillämpar de regler och instruktioner som finns när det gäller kontroll av arbetssökande som uppbär ersättning från arbetslöshetsförsäkringen och rapportering av ifrågasatt ersättning.

I propositionen anger regeringen att den kommer att vidta erforderliga åtgärder som innebär att *ekonomistyrning, kontroll och uppföljning inom AMV* väsentligt förbättras.

Arbetsförmedlingsnämnderna är samarbetsorgan som fick sin nuvarande utformning 1996. Regeringen anser mot bakgrund av erfarenheter och utvärderingar av nämndernas verksamhet att instruktionen för AMV bör förtydligas när det gäller nämndernas verksamhet. Det bör framgå tydligt att målen för den nationella arbetsmarknadspolitiken skall prioriteras. Detta innebär inte någon inskränkning av nuvarande uppgifter utan är enligt regeringen mer en markering av att en viktig uppgift för arbetsmarknadspolitiken är att den skall underlätta geografisk och yrkesmässig rörlighet.

Den kommunala majoriteten i nämnderna skall behållas. Utgångspunkten för arbetet skall vara att samordna insatserna från individens perspektiv.

Regeringen anser att arbetsförmedlingsnämnderna skall byta namn till *arbetsmarknadsnämnder* för att betona att uppdraget är mer omfattande än ren förmedlingsverksamhet. Arbetsmarknadsnämndens uppdrag skall vara att

- medverka till att målen för den nationella arbetsmarknadspolitiken uppnås
- medverka till att finna former och skapa utrymme för aktivitetsgarantin för personer med svag ställning på arbetsmarknaden
- ansvara för kvaliteten i ungdomsgarantin
- skapa samsyn mellan olika aktörer för att främja att varje individs arbetsförmåga tas till vara så att det blir möjligt för den enskilda att försörja sig genom eget arbete
- mobilisera det lokala arbetsmarknadsutbudet
- medverka till att den arbetsmarknadspolitiska verksamheten utformas utifrån lokala förutsättningar och behov inom ramen för den statliga arbetsmarknadspolitiken.

Bland arbetsmarknadsnämndens ledamöter på den kommunala sidan skall det enligt propositionen finnas personer med insikt om bl.a. sociala frågor, arbetsmarknad och skola. Det är vidare lämpligt att nämnden innefattar personer med kunskaper om försäkringskassans område. Ordföranden skall besitta goda kunskaper om såväl den nationella arbetsmarknadspolitiken som den lokala arbetsmarknaden. Övriga ledamöter skall föreslås av det lokala näringslivet och arbetstagarorganisationerna.

När det gäller *arbetsmarknadsinstitut*en uttrycker regeringen i propositionen sitt stöd till ett förslag som utarbetats av AMS om den framtida organisationen av den arbetslivsinriktade rehabiliteringen. Det innebär bl.a. att denna verksamhet skall utgöra ett tjänsteområde inom arbetsförmedlingen på samma sätt som platsförmedlingen och yrkesvägledningen. Vidare skall arbetssökande med arbetshandikapp även i fortsättningen prioriteras men verksamheten bör byggas ut för att även kunna omfatta andra sökandegrupper med stora servicebehov. Regeringen avser att följa utvecklingen bl.a. genom krav på återrapporteringar från AMS.

Motioner

Moderaterna förespråkar i kommittémotion A15 (yrk. 7 och 8) en genomgripande översyn av AMV:s organisation. Dagens uppdelning på 20 olika myndigheter samt ”dubbelkommandot” över länsarbetsnämnderna ter sig tveksamt. Partiet beklagar att regeringen inte närmare vill pröva AMV:s organisation utan nöjer sig med att byta namn på arbetsförmedlingsnämnder till arbetsmarknadsnämnder. Nämnderna borde förutsättningslöst ses över och prövas i samband med en översyn av AMV:s organisation.

Enligt *Moderaterna* finns det skäl att delegera beslut också inom arbetsmarknadspolitiken men därmed följer inte att systemet med arbetsförmedlings- eller arbetsmarknadsnämnder bör behållas. Studier visar betydande problem i samband med att lokala aktörer skall besluta om statliga medel. Det uppstår oklarheter i ansvarsfördelningen, när kommunerna utser ordförande och en majoritet av nämndledamöterna, medan länsarbetsnämnden beslutar om vilka ärenden som kan tas upp samt finansieringen. Till detta kommer betydande kontrollproblem (yrk. 7).

Moderaterna anser att Rådet för europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet) bör bli en i förhållande till AMS fristående myndighet (yrk. 8).

Kristdemokraterna pekar i kommittémotion A20 (yrk. 9) på att AMV omsätter enorma summor och har en förvaltningsbudget på 4,5 miljarder kronor. På senare tid har det framkommit tydliga tecken på problem med styrning, resultatuppföljning och kontroll av medelsanvändning inom verket. Till detta kommer utmaningen att anpassa arbetsmarknadspolitiken till en modern arbetsmarknad och att genomföra organisatoriska förändringar när de extra medlen för personalförstärkningar trappas av. Sammantaget talar detta för att en parlamentarisk utredning skyndsamt tillsätts med uppgift att genomföra en grundlig översyn av arbetsmarknadspolitiken och AMV:s organisation.

Folkpartiet betonar i kommittémotion A19 (yrk. 2 delvis och 3) att partiet är positivt till en långtgående decentralisering inom AMS och den lokala arbetsförmedlingen. Det bör ske ytterligare decentralisering av såväl beslut som ekonomiska medel. Lokala flexibla arbetsmarknadsåtgärder får inte stoppas av centrala direktiv utan bör uppmuntras och stödjas. Partiet pekar på flera framgångsrika exempel på sådana åtgärder.

I betänkande 1999/2000:AU2 konstaterade arbetsmarknadsutskottet att iakttagelser och slutsatser i studier från 1999 rörande friare medelsanvändning, decentralisering m.m. på arbetsmarknadsområdet visat att det finns en rad problem och brister i rådande förhållanden. Utskottet betonade att detta måste rättas till och att ett stort ansvar faller på de olika nivåerna inom AMV att tydliggöra och hålla fast vid effekt- och verksamhetsmålen inom arbetsmarknadspolitiken och AMV. Vidare ansåg utskottet att det är allvarligt att gällande regler inte efterlevs, att ansvarsförhållandena inte är klarlagda och att administrativa rutiner inte finns eller fungerar.

I nämndernas verksamhet är det enligt utskottet väsentligt att de nationella arbetsmarknadspolitiska målen prioriteras. Att bekämpa arbetslöshet och undanröja flaskhalsar måste tillsammans med uppgiften att hjälpa dem som har det svårast att få ett arbete vara det centrala. På så vis stärks arbetsmarknadens funktionssätt samtidigt som allas vilja till arbete tas till vara. Det finns, som regeringen också framhåller, skäl att fokusera på individens möjligheter och arbetsmarknadens krav snarare än på snävt kommunala intressen. Den relevanta arbetsmarknaden för individen överensstämmer inte alltid yrkesmässigt eller geografiskt med kommungränsen. Däremot är det angeläget att det finns ett betydande mått av lokalt inflytande och frihet att utforma verksamheten för att åtgärderna skall bli effektiva och väl anpassade till de regionala och lokala förutsättningarna.

Det är viktigt att arbetsmarknadsnämndens verksamhet omfattar mer än ren förmedlingsverksamhet, något som regeringen också betonar i propositionen. Samtidigt skall den, i likhet med dagens nämnd, vara ett samarbetsorgan för att forma insatser utifrån lokala förutsättningar och behov. Utskottet vill i likhet med regeringen understryka vikten av att det i arbetsmarknadsnämnderna ingår personer med insikter inom ett flertal olika samhällsområden.

Parallellt med att den nationella arbetsmarknadspolitiken prioriteras måste det lokala inflytandet över arbetsmarknadspolitiken utvecklas på det sätt som redovisas i propositionen. I sammanhanget vill utskottet framhålla att det bör finnas en arbetsmarknadsnämnd i varje kommun, såvida inte länsarbetsnämnden och Kommunförbundets länsförbund kommer överens om annat. Som framgått är avsikten att den kommunala majoriteten skall behållas i arbetsmarknadsnämnderna.

Utskottet vill betona att ordförande och andra ledamöter i arbetsmarknadsnämnden på motsvarande sätt som i dag skall utses av länsarbetsnämnden för en bestämd tid. Länsarbetsnämnden skall också avgöra hur många ledamöter som skall ingå. Vidare finner utskottet det angeläget att det bland nämndens ledamöter finns kunskaper om försäkringskassans verksamhet. Vad utskottet här anfört om arbetsmarknadsnämnd i varje kommun och utseende av ledamöter i arbetsmarknadsnämnd bör ges regeringen till känna.

Utskottet instämmer i den bild av problemen kring ledning och styrning som redovisas i proposition 98. Regeringen avser också, som framgått, att vidta erforderliga åtgärder som innebär att ekonomistyrning, kontroll och uppföljning inom AMV väsentligen förbättras.

Det är med tillfredsställelse som utskottet kan konstatera att regeringen redan har vidtagit åtgärder i detta syfte. Regeringen har i april 2000 fattat beslut om att förstärka AMV:s rapportering till regeringen. Verket skall varje månad till Näringsdepartementet redovisa och analysera den länsvisa utvecklingen när det gäller resultat och budget samt vidtagna åtgärder i fråga om styrning och uppföljning. Parallellt med detta stärker AMS verkets ekonomistyrning genom att samtliga länsarbetsnämnder uppdras att stärka sin controllerfunktion, förtydliga ansvar och befogenheter för chefer och ekonomiansvariga, tydligare koppla samman verksamhets- och budgetansvar samt förbättra internrevisionen.

Med hänvisning till vad som anförts här avstyrker utskottet motionerna A15 yrkande 7 (m), A19 yrkandena 2 delvis och 3 (fp) samt A20 yrkande 9 (kd).

När det gäller Moderaternas förslag i motion A15 om att Svenska ESF-rådet bör bli en i förhållande till AMS fristående myndighet vill utskottet peka på att regeringen i budgetpropositionen för 2000 redovisade de överväganden som låg bakom tillkomsten av detta separata sekretariat inom AMV. Där framgår att fyra olika organisatoriska lösningar diskuterades i den utredning som lade fram förslag i frågan (SOU 1999:23) samt att remissopinionen var splittrad. Enligt regeringen innebär den organisatoriska lösning som valts bl.a. en stark koppling till sakområdet. Likaså kan administrativa rutiner som byggts upp inom AMV användas. Verksamheten vid Svenska ESF-rådet startade den 1 januari 2000. Enligt utskottet är det ännu för tidigt att ta ställning till en eventuell förändring av den organisatoriska formen. Utskottet avstyrker därmed motion A15 yrkande 8 (m).

5.2 Arbetsförmedlingens personalresurser och roll m.m.

Propositionen

I proposition 98 aviserar regeringen att den i budgetpropositionen för 2001 avser att föreslå riksdagen att AMV även under 2001 skall få fortsätta att använda högst 700 miljoner kronor av anslaget A2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder för att finansiera personalförstärkningar vid arbetsförmedlingarna och arbetsmarknadsinstituterna samt att därav 100 miljoner kronor skall användas för att stärka ställningen på arbetsmarknaden för personer med utländsk bakgrund som saknar erfarenhet av svenskt arbetsliv. Den aktuella frågan om personalförstärkningar tas upp också i 2000 års ekonomiska vårproposition.

För varje arbetssökande som är anmäld till en offentlig arbetsförmedling bör den arbetslöse och arbetsförmedlingen upprätta en ömsesidig handlingsplan inom rimlig tid, dock senast inom tre månader. Handlingsplanen bör ange den sökandes skyldigheter och planerade aktiviteter. Regeringen anser att handlingsplanerna bör vidareutvecklas för att bli ett mer effektivt instrument i matchningsarbetet och kommer att föreskriva att AMS skall utfärda föreskrifter för arbetsförmedlingen om handlingsplanernas innehåll och hur de regelbundet skall följas upp.

I betänkandets avsnitt 2 behandlas det förslag i propositionen som bl.a. innebär att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer skall få rätt att meddela ytterligare föreskrifter om lämpligt arbete. Förslaget föranleder ändringar i lagen om arbetslöshetsförsäkring. Ändringarna bör gälla från den 1 augusti 2000.

Motioner

Moderaterna konstaterar i kommittémotion A15 (yrk. 2) att partiet kommer att ta ställning till ett förslag om extra anslagsmedel för personalförstärkningar vid arbetsförmedlingen när budgetpropositionen för 2001 behandlas av riksdagen i höst. Allmänt sett anser Moderaterna att förmedlingsverksamheten måste förbättras och effektiviseras. Starka skäl talar också för att förmedlingen konkurrensutsätts och att fler privata specialförmedlingar tillkommer. Det finns anledning att pröva förutsättningarna för att man i Sverige, på liknande sätt som i Australien, betalar arbetsförmedlingen efter resultat, dvs. i förhållande till i vilken utsträckning de lyckats skaffa arbete åt arbetslösa.

Kristdemokraterna betonar i kommittémotion A20 (yrk. 3) att det är viktigt att dra nytta av ett gynnsamt konjunkturläge för att förmedla arbete åt personer som har svårigheter att få fäste på arbetsmarknaden. Därför instämmer partiet i regeringens uppfattning om personalförstärkningar vid förmedlingen under budgetåret 2001. Genom personalresurserna främjas arbete med individuella handlingsplaner och annat individinriktat arbete. Kristdemokraterna betonar emellertid att det är viktigt att redan nu ge AMV en tydlig signal om att de extra medlen till personalförstärkningar skall avvecklas från 2002, om inget oförutsett inträffar på arbetsmarknaden.

Matchningen på arbetsmarknaden behöver förbättras. Andra metoder än de traditionella bör användas i förmedlingsverksamheten, anser Kristdemokraterna. AMV bör stimulera egenföretag, exempelvis i form av privata jobbcenter. Likaså är det angeläget att utveckla belöningssystem så att duktiga förmedlare uppmuntras lönemässigt eller på annat sätt.

Centerpartiet poängterar i motion A21 (yrk. 8) att det måste finnas möjligheter till validering av invandrares utbildning och yrkeskompetens på central och regional nivå. Handläggningstiderna för validering måste förkortas. - I avsnitt 1 i betänkandet behandlar utskottet förslag från Centerpartiet om bl.a. vikten av att individuella handlingsplaner utarbetas.

Från *Folkpartiets* sida konstateras i motion A19 (yrk. 6) att arbetsförmedlingens viktigaste uppgift är matchning. När det gäller de medel för personalförstärkningar vid arbetsförmedlingarna under 2001 som förespråkas av regeringen pekar partiet på att inga ordentliga analyser har gjorts av hur medlen används. Dessutom är det angeläget att minska byråkratin inom AMV. Mot denna bakgrund kan Folkpartiet endast godta att ett extra resurstillskott på 100 miljoner kronor utgår för förmedlingsinsatser i invandratäta områden under 2001.

Som framgått betonar utskottet vikten av att arbetsmarknadspolitiken framöver inriktas på kärnuppgifterna, nämligen platsförmedling, företagskontakter, insatser för att motverka flaskhalsar och åtgärder för att hjälpa dem som har svårast att få arbete. Det innebär att utskottet i likhet med Folkpartiet i motion A19 starkt betonar vikten av att underlätta matchningen på arbetsmarknaden, dvs. att arbetsgivare och arbetssökande skall finna varandra.

De resurser som behöver tas i anspråk hos arbetsförmedlingen för att klara matchningen varierar starkt. I många fall är de Internettjänster som arbetsförmedlingen erbjuder tillräckliga för att arbetsgivare och arbetssökande själva skall klara av matchningen. Internet har på några år blivit det vanligaste sättet att använda sig av arbetsförmedlingens informationstjänster. Upp till 100 000 personer besöker Platsbanken via Internet varje dag. Under 1999 var ca 50 000 personer registrerade som arbetssökande i Sökandebanken och Vikariebanken. Under en månad nyanmälde sig ca 10 000 personer och ungefär lika många avanmälde sig. I slutet av 1999 hade drygt 21 000 arbetsgivare anmält sig som användare av Internettjänsterna.

Det finns emellertid också grupper av sökande som behöver ett mer omfattande stöd från arbetsförmedlingens sida. Som framgått syftar det förslag till aktivitetsgaranti som läggs fram i propositionen till att underlätta för långtidsinskrivna arbetssökande att hitta arbete på den reguljära arbetsmarknaden och för arbetsgivare att finna lämplig arbetskraft i denna grupp av arbetssökande. Inom aktivitetsgarantin skall, som redovisas närmare i avsnitt 3, grupper om 10–15 arbetssökande beredas möjlighet till handledarstödd rehabilitering och/eller kompetensutveckling. Därmed är det enligt utskottet uppenbart att verksamheten är resurskrävande. Folkpartiets inställning att å ena sidan stödja förslaget om en aktivitetsgaranti men å den andra inte vara beredd att svara upp med de resurser som verksamheten kräver framstår mot denna bakgrund som något motsägelsefull. För utskottets vidkommande är det självklart att resurser måste ställas till förfogande så att intentionerna bakom aktivitetsgarantin kan förverkligas.

Utskottet instämmer i princip i Kristdemokraternas uppfattning i motion A20 att det är viktigt att ge besked i god tid när det skall bli aktuellt med resursneddragningar. Innan förmedlingens extra medel till *personalförstärkningar* minskas krävs noggrann planering för en omställningsperiod. Utskottet anser dock, till skillnad från Kristdemokraterna, att det i dagsläget inte är aktuellt att avisera någon sådan neddragning.

Från budgetåret 1997 överfördes 600 miljoner kronor från anslaget för arbetsmarknadspolitiska åtgärder (utg.omr.14 anslag A2) till anslaget för Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader (utg.omr.14 anslag A1) för att finansiera tillfälliga personalförstärkningar vid arbetsförmedlingar och arbetsmarknadsinstitut (prop. 1995/96:222, yttr. AU6y, bet. FiU15, rskr. 307 resp. prop. 1996/97:1 utg.omr. 14, bet. AU1, rskr. 102–104). När arbetsmarknadsläget är sådant att behovet minskar av medel för personalförstärkningar på anslaget A1 förutsätter utskottet att dessa medel förs tillbaka till anslaget A2 för att användas för andra angelägna arbetsmarknadspolitiska ändamål. Enligt utskottet bör en sådan förändring underställas riksdagen för

beslut. Vad här anförts om medel för personalförstärkningar bör ges regeringen till känna.

Utskottet avstyrker motionerna A15 yrkande 2 delvis (m), A19 yrkande 6 (fp) och A20 yrkande 3 delvis (kd).

Såväl Moderaterna i motion A15 som Kristdemokraterna i motion A20 tar upp frågor om otraditionella förmedlingsmetoder, privata specialförmedlingar och *belöningsystem* för framgångsrika arbetsförmedlingar respektive arbetsförmedlare. Utskottet ställer sig principiellt positivt till otraditionella förmedlingsmetoder och menar att det redan i dagsläget finns möjligheter att använda sådana. När det gäller Moderaternas önskemål om fler privata specialförmedlingar kan detta knappast vara en fråga för riksdagen. Utskottet kan konstatera att lagstiftningen medger privata specialförmedlingar. Tillkomsten av sådana förmedlingar måste därmed vara avhängig av om marknaden efterfrågar sådana tjänster och om det finns någon som är beredd att utföra tjänsterna.

Av de motioner där förslag förs fram om belöningsystem för framgångsrika arbetsförmedlingar respektive arbetsförmedlare framgår inte på något sätt hur sådana system är tänkta att fungera. Utskottet kan för sin del se en rad problem kring sådana belöningsystem. Hur kan man undvika att förmedlingar/förmedlare endast väljer ut de förmedlingsuppdrag som är lätta att klara av? Är inte riskerna överhängande att svårplacerad arbetskraft får stå utan eller får sämre service från förmedlingens sida? Hur skulle man kunna väga in den lokala arbetsmarknadssituationen i ett sådant belöningsystem? Det är några exempel på frågor som måste ställas.

Med hänvisning till vad som anförts förordar utskottet att riksdagen avslår motionerna A15 yrkande 2 delvis (m) och A20 yrkande 3 delvis (kd).

När det gäller *validering* som tas upp av Centerpartiet i motion A21 kan utskottet konstatera att Kunskapslyftskommittén i sitt slutbetänkande (SOU 2000:28) understryker vikten av att validering möjliggörs för vuxna i alla kommuner och inom alla yrkesområden som innefattas i den gymnasiala utbildningen. Kommittén har föreslagit att regeringen i förordning reglerar kommunernas skyldighet att erbjuda alla intresserade rätt till validering.

En särskild utredare (dir. 1999:86) arbetar på regeringens uppdrag för att i ett första steg organisera och leda tre pilotprojekt i syfte att utveckla modeller och metoder för validering av utländsk yrkeskompetens på i första hand gymnasial nivå och annan yrkeskompetens som arbetsmarknaden kräver för visst yrke. Utredaren skall i ett andra steg föreslå former och planera för en utvidgad försöksverksamhet med validering av vuxnas kunskap och kompetens på gymnasial nivå och vissa eftergymnasiala nivåer, t.ex. på en nivå som motsvarar försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning (KY-utbildning). I ett tredje steg skall utredaren pröva behovet av ett nationellt system för validering av vuxnas kunskap och kompetens. Arbetet skall ske i samverkan med Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) och Statens skolverk.

Med hänvisning till vad som anförts anser utskottet att motion A21 yrkande 8 (c) bör avslås i den mån den inte kan anses tillgodosedd med vad utskottet anför.

6.1 Kompetensutveckling m.m.

Motioner

I sin partimotion A21 behandlar *Centerpartiet* frågor som i första hand rör arbetslivet. Partiet påpekar att antalet anmälda stressrelaterade sjukdomar ökar kraftigt. Trots att arbetsgivarna har rehabiliteringsansvaret och skall bekosta den fungerar inte detta på grund av den osäkerhet som råder hur man botar stressrelaterade sjukdomar. Kostnaden för stressrelaterad ohälsa är därför inte internaliserad i företagens kostnader för arbetskraften. Partiet pekar på att en möjlig väg att internalisera kostnaden är att avskaffa den statliga sjukförsäkringen och ersätta denna med en lagstadgad skyldighet för arbetsgivare att försäkra sina anställda (yrk. 12).

Vidare anser *Centerpartiet* att det är viktigt att kompetensutveckling kommer till stånd. Partiet förordar att det införs ett system med individuella kompetenskonton (yrk. 7).

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan i likhet med *Centerpartiet* konstatera att antalet stressrelaterade sjukdomar ökar och att det är ett alltmer växande problem inom arbetslivet. Sjukfrånvaron ökar och alltfler arbetstagare drabbas av arbetsskador.

Utskottet vill dock erinra om när det gäller olika frågor rörande ohälsa, arbetsskador och rehabilitering att dessa är föremål för olika former av utredningar. Utredningen om den arbetslivsinriktade rehabiliteringen (dir. 1999:44) kartlägger den arbetslivsinriktade rehabiliteringsprocessen. Utredningen skall bl.a. klargöra hur ansvar och uppgifter effektivast kan fördelas mellan olika aktörer i rehabiliteringsarbetet samt behandla frågor som rör hur drivkrafter i rehabiliteringsarbetet kan förstärkas. Utredningen skall redovisa sitt uppdrag senast den 1 juli 2000. Utredningen om sjukförsäkring (dir. 1999:54, dir. 1999:82) skall fördjupa analysen av sjukfrånvaron och av hur utgifterna för sjukpenning förändras över tiden. Utredningen skall bl.a. peka på vilka faktorer som direkt eller indirekt är avgörande för sjukpenningförsäkringens kostnadsutveckling. Vidare skall utredningen analysera hur incitament för individ, arbetsgivare m.fl. kan förändras i syfte att minska kostnaderna. Utredningen skall också lämna förslag till konkreta åtgärder för att minska sjukfrånvaron och för att minska utgifterna. Utredningen skall lämna ett delbetänkande senast den 1 juli 2000 och ett slutbetänkande senast den 1 december samma år.

Utskottet kan vidare konstatera att regeringen i vårpropositionen under utgiftsområde 10 (se prop. 1999/2000:100 s. 179) har aviserat att den har för avsikt att under Socialdepartementet tillsätta en arbetsgrupp som dels skall bereda resultaten från de utredningar som kommer att färdigställas under året, dels utarbeta en handlingsplan för hela ohälsoområdet. Syftet med arbetet är att bryta den negativa utvecklingen. Utgångspunkten för arbetet kommer bl.a. att vara att minska sjukfrånvaron från arbetslivet. Arbetsgruppen kommer att rapportera direkt till statsråden vid Social-, Närings- och Finans-

departementen. Utskottet anser att man bör avvakta förslag från regeringen på området och avstyrker motion A21 yrkande 12 (c).

Utskottet övergår nu till att behandla Centerpartiets förslag om införande av kompetenskonto. Även när det gäller denna fråga pågår för närvarande ett utredningsarbete. Regeringen har i december 1999 tillsatt en utredning (dir. 1999:106) som bl.a. skall redovisa de viktigaste förslagen och befintliga modellerna för ett system för individuell kompetensutveckling samt lämna ett eget förslag hur detta skall utformas. Slutbetänkande skall lämnas senast den 15 januari 2001. Utskottet som inte vill föregripa detta arbete avstyrker motion A21 yrkande 7 (c).

6.2 Kulturarbetare

Utskottet tar nu upp ett antal frågor som bl.a. rör hur kulturarbetarna påverkas av förslaget om åtgärden aktivitetsgaranti. Inför behandlingen av propositionen har utskottet uppvaktats av företrädare för KLYS, Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd. De har lämnat ett antal synpunkter på propositionen som huvudsakligen kan sammanfattas enligt följande.

Kulturarbetsmarknadens struktur skiljer sig i viktiga avseenden från vad som är normalt på arbetsmarknaden. Antalet tillsvidareanställningar är begränsat. Kännetecknande för de konstnärliga och litterära yrkesutövarnas arbetsmarknad är i stället tidsbegränsade anställningar och kortare uppdrag. Många frilansande konstnärer är ständigt inskrivna på arbetsförmedlingen och blir därmed att betrakta som långtidsinskrivna. Flera av konstnärerna är också beroende av icke konstnärliga försörjningsarbeten, s.k. brödjobb. Till skillnad från den övriga arbetsmarknaden finns det inga tecken på att efterfrågan ökar eller att arbetslösheten minskar.

Med hänsyn till kulturarbetsmarknadens särdrag är det uppenbart att stora grupper inom kulturområdet kan komma att bli aktuella för aktiviteter, anser KLYS, som tar upp fyra punkter som rör aktivitetsgarantis utformning och tillämpning på kulturarbetsområdet.

För det första bör man ta hänsyn till kulturarbetsmarknadens särart vid utformningen av regelsystemet. Tillämpningen av definitionerna av långtidsarbetslösa och långtidsinskrivna på kulturarbetsmarknaden måste utgå från verkligheten på kulturarbetsmarknaden.

För det andra bör insatser inom aktivitetsgarantin i den utsträckning den omfattar kulturområdet ge stöd till utbildnings- och utvecklingsmöjligheter för de professionella yrkesutövarna.

För det tredje bör det vara möjligt att inom ramen för aktivitetsgarantin avbryta för korta frilansarbeten.

För det fjärde bör det ske en samordning inom AMV och ett samråd med konstnärsorganisationerna för att säkerställa att aktivitetsgarantin inte medför oönskade effekter på kulturarbetsmarknaden.

Motioner

I två motioner behandlas frågor som rör kulturen och kulturarbetarnas arbetsvillkor.

Centerpartiet hävdar i partimotion A21 att undersökningar visar att miljöombyte är det främsta skälet till varför ungdomar flyttar och att dessa vanligtvis flyttar från arbetslöshet till arbetslöshet. Detta visar enligt partiet att kulturen har en stor betydelse för den geografiska rörligheten. Centerpartiet anser därför att arbetsmarknadspolitiken även måste ha ett kulturperspektiv för att skapa incitament för en ökad rörlighet ut till landets regioner (yrk. 9).

I motion A16 tar *Ewa Larsson* (mp) upp ett antal frågor som rör kulturarbetarna. Motionären anser att det är viktigt att man skapar förutsättningar för kulturarbetare att leva utifrån sina specifika villkor (yrk. 2). Vidare är det viktigt att man vid utformningen av aktivitetsgarantin tar särskild hänsyn till olika yrkesgruppers särskilda förutsättningar (yrk. 3). Motionären har i och för sig ingenting emot att det upprättas individuella handlingsplaner. Hon vill dock betona att det är angeläget att man ser till att det vid arbetsförmedlingarna finns den kompetens som krävs för att kunna beakta kulturarbetarnas särställning (yrk. 1). Motionären påpekar att kulturarbetarnas arbetssituation kräver särskilda arbetsmarknadspolitiska program. Hon föreslår att regeringen ges i uppdrag att ta fram program som är anpassade efter kulturarbetarnas situation (yrk. 4).

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis kommer utskottet att behandla Centerpartiets mera övergripande fråga om kulturens betydelse för den geografiska rörligheten. Utskottet vill i denna del anföra följande.

Utskottet delar i och för sig Centerpartiets uppfattning att tillgången på kultur är en faktor som kan bidra till den geografiska rörligheten. Enligt utskottets mening bör man dock inte överskatta detta förhållande. Utskottet är övertygat om att det även finns andra faktorer som i hög grad påverkar människors benägenhet att flytta. Oavsett hur det förhåller sig med detta kan utskottet konstatera att utformningen av arbetsmarknadspolitiken har stor betydelse för kulturen eftersom många kulturutövare för sitt uppehälle är beroende av arbetslöshetsförsäkringen och de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Utskottet vill dock betona att det huvudsakliga syftet med arbetsmarknadspolitiken måste vara att i första hand öka anpassningsförmågan på arbetsmarknaden. Utskottet är därför inte berett att göra något tillkännagivande i enlighet med vad som anförts i motion A21 yrkande 9 (c). Motionen avstyrks därför.

Utskottet övergår härnäst till att behandla frågor som bl.a. rör kulturarbetarnas villkor på arbetsmarknaden.

Kulturarbetarna har en mycket speciell arbetsmarknad. Antalet tillsvidareanställningar är mycket begränsat. I stället dominerar tidsbegränsade anställningar och kortare uppdrag. Många kulturarbetare har långa perioder under vilka de är inskrivna vid arbetsförmedlingen och de är också beroende av ersättningar i form av arbetslöshetsersättning eller arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Detta förhållande innebär att stora delar av kulturområdet är starkt beroende av hur arbetsmarknadspolitiken utformas.

Utskottet vill erinra om att det vid elva orter finns specialförmedlingar som riktar sig till arbetssökande konstnärer. Vidare har det sedan i januari 1999 pågått ett försök med arbetsförmedling vid centrumbildningarna. Försöket skulle ha avslutats i vår men i vårpropositionen (prop. 1999/2000:100 s. 122) föreslås att försöket förlängs året ut. Regeringen har även aviserat under utgiftsområde 17 att försöket skall permanentas (se samma prop. s. 184).

Utskottet vill också peka på ett försök med Kulturarvs-IT, en satsning som skall pågå i tre år och riktas till personer med större funktionshinder. I detta projekt har 25 arbetslösa kulturarbetare anställts som arbetsledare. Vidare pågår ett försök med en s.k. tredje anställningsform. Av vårpropositionen (se prop. s. 184) framgår att regeringen även anser att detta försök bör permanentas. AMS har också på uppdrag av regeringen den 25 februari 2000 lämnat en redovisning av hur förmedlingen av arbetsmarknadspolitiska åtgärder med riktning mot kulturarbetsmarknaden ytterligare kan utvecklas. Av rapporten framgår bl.a. att effekterna av arbetsmarknadspolitiska åtgärder för konstnärer är goda. Programmen leder till arbete i större utsträckning för etablerade konstnärer än för oetablerade. AMS gör den bedömningen att specifika program för konstnärer är en mindre lämplig väg. I ett sådant system finns uppenbara risker för inlåsnings och bidragsberoende. Den flexibilitet i de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna som regeringen aviserat kommer enligt AMS förhoppningsvis att kunna ge ett större utrymme för det som i dag rubriceras "otraditionella insatser" och där utrymmet upplevs som alltför begränsat när det gäller satsningar på den konstnärliga arbetsmarknaden. Utskottet utgår från att regeringen i det fortsatta arbetet kommer att beakta dessa synpunkter.

Utskottet övergår slutligen till frågan om hur införandet av aktivitetsgarantin kommer att påverka kulturarbetarna.

Som framhållits ovan har kulturarbetarna en speciell arbetsmarknad som delvis präglas av helt andra förhållanden än som råder inom andra yrken. Givetvis bör det enligt utskottets mening finnas möjlighet att beakta olika gruppers problem. Vid behandlingen av förslaget om aktivitetsgarantin (avsnitt 3) förklarar utskottet att man vid utformandet av åtgärden måste ta särskilda hänsyn till olika yrkesgruppers förutsättningar. Enligt utskottets mening gäller det särskilt kulturarbetarna. En oro som framförts från bl.a. KLYS är att definitionen av långtidsinskriven som den tillämpas på arbetsförmedlingarna innebär att etablerade kulturarbetare snabbt kommer att omfattas av aktivitetsgarantin eftersom de varvar tillfälliga uppdrag med perioder av arbetslöshet. Enligt nuvarande regler avregistreras (avaktualiseras) de inte som arbetssökande vid arbetsförmedlingarna under dessa uppdrag och därför kommer de att betraktas som långtidsinskrivna. Enligt utskottets mening bör inte aktivitetsgarantin riktas till personer som har regelbundna uppdrag. Utskottet utgår därför från att regeringen beaktar de olika gruppernas situation på arbetsmarknaden när definitionen av långtidsinskrivna bestäms. Utskottet vill dock klargöra att det även inom denna yrkesgrupp kan finnas personer som bör omfattas av aktivitetsgarantin. Utformningen av regelsystemen får inte innebära att vissa grupper i praktiken får en form av yrkesförsäkring.

Som utskottet redan konstaterat skall aktivitetsgarantin vara ett slags raminsats inom vilken man kan genomföra en mängd olika åtgärder. Det är viktigt att framhålla att den enskildes medverkan i aktivitetsgarantin skall bygga på en individuell handlingsplan som arbetsförmedlingen låter upprätta i samråd med den enskilde och att den utformas så att den så långt som möjligt stärker den enskildes möjlighet att få ett reguljärt arbete. Genom en sådan konstruktion ges den enskilde möjlighet att påverka aktivitetens utformning. Utskottet utgår från att aktiviteten skall kunna avbrytas med olika former av arbete.

Med hänsyn till det anförda är utskottet inte berett att göra något tillkännagivande med anledning av vad som anförts i motion A16.

Sammanfattningsvis avstyrker utskottet motion A16 yrkandena 1–4 (mp).

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *mål och inriktning*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:A15 yrkandena 1 och 6, 1999/2000:A17 yrkande 2, 1999/2000:A18 yrkandena 1–4, 1999/2000:A19 yrkandena 1, 2 i motsvarande del, 4 och 5, 1999/2000:A20 yrkandena 1 och 2 samt 1999/2000:A21 yrkandena 1, 3 och 13,

res. 1 (m, kd, c, fp)

2. beträffande *lämpligt arbete m.m.*

att riksdagen avslår motion 1999/2000:A20 yrkande 4,

res. 2 (kd)

3. beträffande *9 § lagen om arbetslöshetsförsäkring*

att riksdagen med anledning av propositionen punkt 3 i motsvarande del antar 9 § i det i propositionen enligt bilaga 1 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring med den ändringen att p. 4 skall ha följande lydelse: ”aktivt söker ett lämpligt arbete men inte kan få ett sådant arbete.”

res. 3 (m, kd, fp)

4. beträffande *utvärdering av regelförändringar i arbetslöshetsförsäkringen*

att riksdagen avslår motion 1999/2000:A19 yrkande 7,

res. 4 (fp)

5. beträffande *förändrad arbetslöshetsförsäkring*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:A15 yrkande 9, 1999/2000:A20 yrkande 10 och 1999/2000:A21 yrkande 4,

res. 5 (m)

res. 6 (kd)

res. 7 (c)

6. beträffande *avslag på förslaget om aktivitetsgaranti m.m.*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:A15 yrkandena 3 och 4,
res. 8 (m)

7. beträffande *förutsättningar och villkor för aktivitetsgaranti m.m.*
att riksdagen med anledning av propositionen punkt 4 och med avslag
på motionerna 1999/2000:A14 och 1999/2000:A20 yrkande 5 god-
känner vad som anförts om aktivitetsgaranti,
res. 9 (kd)

8. beträffande *äldres arbetsmarknad*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:A19 yrkande 8,
res. 10 (fp)

9. beträffande *reguljära studier*
att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som an-
förts om möjligheten att anvisa reguljära studier,
res. 11 (m)

10. beträffande *särskilt anställningsstöd*
att riksdagen med anledning av propositionen punkt 5 och med avslag
på motionerna 1999/2000:A15 yrkande 5 och 1999/2000:A20 yrkande
6 godkänner vad som anförts om särskilt anställningsstöd,
res. 12 (m)
res. 13 (kd)

11. beträffande *ändring i lagen om anställningsskydd*
att riksdagen med bifall till propositionen punkt 2 antar det enligt bi-
laga 1 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1982:80) om
anställningsskydd,

12. beträffande *utvärdering av särskilt anställningsstöd*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:A19 yrkande 9,
res. 14 (fp)

13. beträffande *övergångsarbetsmarknader*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:A21 yrkande 11,
res. 15 (c)

14. beträffande *regelförenklingar m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:A20 yrkande 7 och
1999/2000:A21 yrkande 6,
res. 16 (m) - motiv.
res. 17 (kd)
res. 18 (c)
res. 19 (fp) - motiv.

15. beträffande *ersättning för deltagande i ungdomsgaranti*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:A20 yrkande 8,
res. 20 (kd)

16. beträffande *lagreglering av arbetsmarknadspolitiska program*
att riksdagen med bifall till propositionen punkt 1 antar det enligt bilaga 1 framlagda förslaget till lag om arbetsmarknadspolitiska program,

17. beträffande *lagen om arbetslöshetsförsäkring*
att riksdagen med bifall till propositionen punkt 3 i motsvarande del antar det enligt bilaga 1 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring i den mån det inte omfattas av vad utskottet hemställt ovan,

18. beträffande *rätt till aktivitetsstöd vid vägledning m.m.*
att riksdagen med bifall till propositionen punkterna 6 och 7 godkänner vad som föreslagits om rätt till aktivitetsstöd vid vägledning och arbetslivsinriktad rehabilitering och om den tid som en arbetsmarknadspolitisk aktivitet får pågå,

19. beträffande *avveckling av utbildningsstöd*
att riksdagen med bifall till propositionen punkt 8 godkänner att utbildningsstödet slopas,

20. beträffande *försäkringsskydd vid deltagande i arbetsmarknadspolitiska åtgärder*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:A17 yrkande 1,

21. beträffande *samordning av försörjningsstöd*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:A21 yrkande 2,

22. beträffande *flyttbidsbidrag m.m.*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:A21 yrkande 10,
res. 21 (c)

23. beträffande *utbildningsgaranti*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:A21 yrkande 5,
res. 22 (c)

24. beträffande *särskilda insatser för personer med arbetshandikapp*

att riksdagen med bifall till propositionen

- a) punkt 9 godkänner att stöd till hjälpmedel på arbetsplatsen m.m. skall avse personer med arbetshandikapp,
- b) punkt 10 godkänner att stöd till hjälpmedel på arbetsplatsen skall kunna lämnas för företagare och fria yrkesutövare,
- c) punkt 11 godkänner att stöd skall kunna lämnas för reparation av hjälpmedel på arbetsplatsen,
- d) punkt 12 godkänner att stöd skall kunna utgå till personligt bidrag vid deltagande i arbetsmarknadspolitiska program,
- e) punkt 13 godkänner att stöd av SIUS-konsulent skall kunna lämnas under högst sex månader, samt
- f) punkt 14 godkänner att stöd till skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare (OSA) inte får lämnas inom konkurrensutsatt verksamhet,

25. beträffande *möjligheter till överklagande av vissa beslut om stöd* 1999/2000:AU7
att riksdagen avslår motion 1999/2000:A19 yrkande 10,
res. 23 (fp)
26. beträffande *arbetsmarknadsnämnder*
att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som an-
förts om en arbetsmarknadsnämnd i varje kommun och om utseende
av ledamöter i arbetsmarknadsnämnden,
27. beträffande *ledning och styrning m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:A15 yrkande 7,
1999/2000:A19 yrkandena 2 i motsvarande del och 3 samt
1999/2000:A20 yrkande 9,
res. 24 (m)
res. 25 (kd)
28. beträffande *svenska ESF-rådet*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:A15 yrkande 8,
res. 26 (m)
29. beträffande *förmedlingens personal*
att riksdagen med avslag på motionerna 1999/2000:A15 yrkande 2 i
motsvarande del, 1999/2000:A19 yrkande 6 och 1999/2000:A20 yr-
kande 3 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna
vad utskottet anfört om medel för personalförstärkningar,
res. 27 (m)
res. 28 (fp)
30. beträffande *belöningssystem*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:A15 yrkande 2 i motsva-
rande del och 1999/2000:A20 yrkande 3 i motsvarande del,
res. 29 (m)
res. 30 (kd)
31. beträffande *validering*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:A21 yrkande 8,
res. 31 (kd, c)
32. beträffande *rehabiliteringsansvar*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:A21 yrkande 12,
res. 32 (c)
33. beträffande *individuella kompetenskonton*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:A21 yrkande 7,
res. 33 (m, c)
34. beträffande *kulturperspektiv på arbetsmarknadspolitiken*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:A21 yrkande 9,
res. 34 (c)
35. beträffande *kulturarbetares arbetsvillkor*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:A16 yrkandena 1–4.

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Johnny Ahlqvist

I beslutet har deltagit: Johnny Ahlqvist (s), Hans Andersson (v), Margareta Andersson (c), Mikael Odenberg (m), Björn Kaaling (s), Stefan Attefall (kd), Kent Olsson (m), Laila Bjurling (s), Sonja Fransson (s), Kristina Zakrisson (s), Maria Larsson (kd), Barbro Feltzing (mp), Elver Jonsson (fp), Henrik Westman (m), Cinnika Beiming (s), Ewa Thalén Finné (m) och Carlinge Wisberg (v).

1. Mål och inriktning (mom. 1)

Margareta Andersson (c), Mikael Odenberg (m), Stefan Attefall (kd), Kent Olsson (m), Maria Larsson (kd), Elver Jonsson (fp), Henrik Westman (m) och Ewa Thalén Finné (m) anser

dels att utskottets ställningstagande i avsnitt *I Mål och inriktning* bort ha följande lydelse:

Parallellt med att arbetsmarknadsutskottet behandlat prop. 1999/2000:98 Förnyad arbetsmarknadspolitik för delaktighet och tillväxt och utarbetat detta betänkande med anledning av propositionen har utskottet också behandlat 2000 års ekonomiska vårproposition (prop. 1999/2000:100) och utarbetat yttrandet AU3y.

Frågor om mål och inriktning på arbetsmarknadspolitiken behandlas i båda dessa sammanhang. I detta betänkande redovisar utskottet nedan vissa generella ståndpunkter om mål och inriktning men utvecklar också sina synpunkter på vissa frågor som behandlas i betänkandet.

Ekonomisk politik

Tillväxten i den svenska ekonomin är bättre än på många år. Sysselsättningen ökar och arbetslösheten sjunker samtidigt som räntan och inflationen är låg. Det är därför förvånande att den budget som regeringen presenterar, efter att större poster av engångskaraktär har tagits bort, uppvisar ett strukturellt underskott för de närmaste åren.

Dagens goda konjunktur med ökad sysselsättning leder till minskade statliga utgifter för transfereringar samtidigt som statens intäkter ökar. Om regeringen inte lyckas få balans i budgeten under så gynnsamma förhållanden, vad kommer då att hända när konjunkturen vänder?

Trots den ökning av sysselsättningen som har skett under senare år, måste utskottet notera att den aktuella situationen på arbetsmarknaden visar tydliga tendenser till att det både finns en omfattande arbetslöshet och en ökande brist på arbetskraft. Fortfarande är flera hundra tusen personer utan arbete i Sverige. Jämfört med år 1990 är drygt 400 000 färre sysselsatta, detta trots att antalet personer i arbetsför ålder har ökat med ca 100 000. Samtidigt visar undersökningar – från bl.a. Industriförbundet – att den mer akuta brist på kvalificerad arbetskraft inom tjänstesektorn som uppstod under hösten nu också börjar att visa sig inom verkstadsindustrin. Av Sveriges Verkstadsindustriers barometer för årets första kvartal framgår en kraftig ökning av bristen på kvalificerade tekniker/ingenjörer, jämfört med den förra mätningen i november. Nu anger 40 % av företagen, mot 30 % i november, att det är brist på denna typ av arbetskraft, den högsta siffran på fem år. Andelen verkstadsföretag som talar om brist på yrkesarbetare har också fördubblats sedan februari förra året. Närmare 70 % av företagen inom tele- och elektronikindustrin talar om brist i dag, mot drygt hälften i november.

Det anförda visar att företagen redan i dag har stora problem med att få tag på utbildad och yrkeskunnig arbetskraft. Om svårigheterna ökar ytterligare är risken för flaskhalsar och överhettning uppenbar, vilket i sin tur utgör ett stort hot mot tillväxten och medför en ökad risk för inflation.

Sammanfattningsvis skulle utskottet vilja se fler förslag om strukturella förändringar av skatterna och ett sänkt skattetryck, färre och enklare regler för företagen, modernare arbetsrätt och reformer i socialförsäkringssystemen. Endast genom att aktivt stimulera ökat företagande kan den goda tillväxten och ökningen av sysselsättningen bibehållas på lång sikt.

Arbetsmarknadspolitikens inriktning

Erfarenheter från andra länder visar att en sådan massarbetslöshet som drabbade Sverige som en följd av den stora konjunkturnedgången i början av 1990-talet lätt blir permanent, eftersom många individer helt tappat kontakten med arbetsmarknaden. Utskottet anser därför att det är mycket angeläget att det vidtas kraftfulla åtgärder för att öka sysselsättningen och minska arbetslösheten för att därigenom förhindra att massarbetslösheten permanentas.

För att sysselsättningen skall kunna öka måste politiken skapa förutsättningar så att fler företag kan växa och flera riktiga arbeten skapas. För att uppnå detta krävs en offensiv politik för att öka tillväxten. Skatterna på företagande och arbete måste sänkas. Modernare och bättre anpassade regelverk krävs för att underlätta startande och drivande av företag. De flesta torde i dag vara överens om att flertalet av de nya arbeten som behövs måste komma inom den privata sektorn. Bättre förutsättningar måste därför skapas för att denna sektor, och då främst tjänstesektorn, skall kunna växa. Bland annat bör särskilda lättnader införas för de hushållsnära tjänsterna. Framför allt genom att skapa regler som möjliggör en utvidgning av marknaden för hushållsnära tjänster kan ett stort antal nya arbetstillfällen skapas. Genom en sådan marknad kan många ungdomar få chansen till arbete. Härutöver måste det vidtas ett flertal andra åtgärder för att underlätta framväxten av nya arbetstillfällen i en växande tjänstesektor, exempelvis olika typer av tjänster för hushåll och industri.

För att tjänstesektorns expansion inte skall hindras i onödan krävs, som för övriga branscher, en väl fungerande arbetsmarknad. Arbetsförmedlingen har därför en viktig roll när det gäller att hjälpa arbetslösa att finna arbete och arbetsgivarna att finna arbetskraft. I denna process måste arbetsförmedlingen aktivt verka för att den arbetssökande ökar sin rörlighet.

Den nya arbetsmarknad som har växt fram ställer allt högre krav på kompetens hos den enskilde. Kunskaper blir fort gamla. Arbetsmarknaden kommer därför att av den enskilde kräva en kontinuerlig kompetensutveckling. Det har således uppstått ett intimt samband mellan utbildning, kompetensutveckling och tillväxt. De skärpta kraven påverkar grund- och gymnasieskolan, utbildningen därefter samt i hög grad också kompetensutvecklingen i arbetslivet.

Med hänsyn till den ökade rörligheten på arbetsmarknaden kommer frågan om kompetens att alltmer bli en fråga för individen. Genom att införa ett

personligt utbildningskonto eller kompetenskonto ges den enskilde möjlighet att själv välja när han eller hon vill utbilda sig. Härigenom görs det livslånga lärandet möjligt. Utbildningskontot eller kompetenskontot finansieras genom att den enskilde medges skatteavdrag för de medel som avsätts på samma sätt som nu sker för avsättning till pensionsförsäkringar. Beskattning sker när den enskilde använder pengarna för utbildning. Även arbetsgivaren kan ges rätt att avsätta lika mycket som den enskilde. Genom ett system med dessa huvuddrag förbättras möjligheterna till fort- och vidareutbildning för vuxna.

Lönebildning

Lönebildningen är av central betydelse för hur tillväxten i ekonomin skall utvecklas och därmed även för sysselsättningsutvecklingen. För att den goda tillväxten skall kunna bibehållas och sysselsättningen öka krävs att lönerna bestäms utifrån hur den övriga ekonomin utvecklas. Om lönerna tillåts stiga för mycket ökar risken för överhettning och i slutändan inflation. Lönebildningen är i första hand ett ansvar för arbetsmarknadens parter. Indirekt kan emellertid regering och riksdag på ett verkningsfullt sätt påverka villkoren för lönebildningen. Områden som är i behov av förnyelse är bl.a. arbetsrätten och arbetslöshetsförsäkringen. Även det arbetsmarknadspolitiska området måste reformeras så att reglerna förenklas och antalet åtgärder reduceras och inriktas mer på att den enskilde skall återgå till en riktig anställning.

Arbetsrätt

Arbetsrätten måste förändras så att den motsvarar de krav som förhållandena på dagens arbetsmarknad ställer. Framför allt måste reglerna bli mer flexibla så att det blir lättare att på lokal nivå träffa avtal som är bättre anpassade till det enskilda företags eller den anställdes förutsättningar och behov. Bland annat måste det bli lättare både att visstidsanställa och att anlita personal från bemanningsföretag.

I avvaktan på en mer genomgripande översyn av arbetsrätten bör ett flertal mindre förändringar kunna göras. Som exempel kan nämnas att konfliktreglerna bör ses över och att fackets tolkningsföreträdare i olika lagar ersättas av medel för konfliktlösning som regleras i kollektivavtal. Vidare bör det i lagstiftningen vad gäller rätten till stridsåtgärder införas ett proportionalitetskrav.

Med en reform av arbetsrätten i enlighet med utskottets rekommendationer skulle Sverige få en mer flexibel arbetsmarknad som skulle ge bättre förutsättningar för tillväxt. Härigenom skulle fler människor kunna få möjlighet till arbete och en god lönebildning underlättas.

Arbetslöshetsförsäkringen

Arbetslöshetsförsäkringen är inte anpassad till en modern arbetsmarknad. Den måste förändras i en rad avseenden för att främja arbetsmarknadens funktionssätt och för att underlätta lönebildningen.

Försäkringen skall inte vara en permanent försörjningskälla utan en omställningsförsäkring. Arbetslöshetsförsäkringen bör vara allmän och obligatorisk. Den skall ge ökade incitament för den enskilde att finna ett nytt arbete men också bygga på en rimlig inkomstrelaterad ersättning. Försäkringen skall bidra till att ge den enskilde trygghet att pröva något nytt. Den bör i större utsträckning än i dag finansieras med egenavgifter eftersom högre egenfinansiering motverkar att det träffas avtal som leder till ökad arbetslöshet. Därmed främjas, som nämnts, en bättre lönebildning.

Arbetsmarknadspolitiska åtgärder m.m.

Utskottet anser, som framgått ovan, att regelverken bör reformeras på en rad områden. När det gäller de *arbetsmarknadspolitiska programmen* vill utskottet här starkt betona vikten av att åtgärderna blir färre och att reglerna blir enklare och tydligare.

Under en följd av år har olika åtgärder införts och regeländringar har varit ofta förekommande. Detta har medfört att det har blivit svårt att överblicka regelsystemet. Regeringen har gång efter annan aviserat färre åtgärder och förenklingar utan att detta lett till några mer påtagliga resultat. Det är dags att gå från ord till handling.

Den moderna arbetsmarknaden med många nya former av kontrakt eller anställningar ställer inte bara krav på reformering av regelverken kring de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna utan också på förnyelse av arbetsförmedlingarnas verksamhet och arbetsrätten. Där behövs modernisering och tydligare inriktning.

När det gäller arbetsförmedling och insatser mot långtidsinskrivningar och långtidsarbetslöshet vill utskottet framhålla vikten av ökad variationsbredd. Effektiviteten i insatserna kan bli större genom fler aktörer, däribland privata, på förmedlingsområdet och genom att andra metoder än de traditionella används i förmedlingsverksamheten. Större flexibilitet bör eftersträvas i insatserna, exempelvis genom ökat utnyttjande av privata jobcenter och samarbete med lokala aktörer.

Samarbete och samverkan mellan olika aktörer som arbetsförmedling, kommun, försäkringskassa etc. är viktigt inte minst när det gäller insatser för personer som har svårt att finna en förankring på arbetsmarknaden. Samverkan utgör en förutsättning för att individen skall stå i centrum för insatserna, något som utskottet starkt vill betona vikten av.

Enligt utskottets uppfattning finns det inte skäl att resa några invändningar mot de övergripande mål för arbetsmarknadspolitiken och AMV som anges i propositionen. Däremot finns det anledning att betvivla att de förslag som läggs fram där är tillräckliga för att de angivna målen skall kunna uppnås. Det underlag som regeringen redovisar till sina förslag är dessutom knapphändigt. Vidare finns anledning att rikta kritik mot de bokföringsmässiga transaktioner som regeringen genomför i syfte att klara utgiftstaken.

Slutligen vill utskottet ta upp problem med styrning, resultatuppföljning och kontroll av medelsanvändningen inom AMV. Dessa problem samt behovet av att anpassa arbetsmarknadspolitiken till en modern arbetsmarknad talar enligt utskottet för att en översyn skyndsamt görs av AMV:s organisat-

ion och verksamhet. Omfattningen på administrationen inom AMS centralt och hos länsarbetsnämnderna på den regionala nivån bör kunna minskas och effektivitetsvinster uppnås.

Vad utskottet anför om mål och inriktning med anledning av motionerna A15 yrkandena 1 och 6 (m), A18 yrkandena 1-4 (fp), A19 yrkandena 1, 2 delvis, 4 och 5 (fp), A20 yrkandena 1 och 2 (kd) samt A21 yrkandena 1, 3 och 13 (c) bör riksdagen som sin mening ger regeringen till känna. Motion A17 yrkande 2 (s) bör avslås.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *mål och inriktning*

att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:A15 yrkandena 1 och 6, 1999/2000:A18 yrkandena 1-4, 1999/2000:A19 yrkandena 1, 2 i motsvarande del, 4 och 5, 1999/2000:A20 yrkandena 1 och 2 samt 1999/2000:A21 yrkandena 1, 3 och 13 och med avslag på motion 1999/2000:A17 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

2. Lämpligt arbete m.m. (mom. 2)

Stefan Attefall och Maria Larsson (båda kd) anser

dels att den del av utskottets ställningstagande i avsnitt 2 *Arbetslöshetsförsäkringen* som börjar med "Vid ofrivillig arbetslöshet" och slutar med "yrkande 4 (kd)" bort ha följande lydelse:

Enligt gällande lagstiftning om arbetslöshetsförsäkringen kan arbetsförmedlingen ställa krav på den arbetslöse att ta de arbeten som finns, om det inte finns särskilda skäl. I en regelbok från AMS benämnd Försäkringsbestämmelser preciseras dessa krav. Det finns tecken som tyder på att arbetsförmedlingarna inte tillämpar det regelverk som finns i dag.

Enligt utskottets mening finns det två skäl för en skärpning av lagstiftningen. Ett skäl är att det sänds ut en tydlig signal till AMV:s organisation och till de arbetssökande om vad som gäller. Ett annat skäl är att tillämpningen av regelverket i dag skiljer sig åt mellan de olika arbetsförmedlingarna, vilket flera olika undersökningar visar.

Utskottet ansluter sig till den kritik som framförts av länsrätten i Stockholms län och AMS om att den föreslagna lydelsen i lagen är alltför vagt formulerad och därför kan leda till tillämpningssvårigheter. Det är mot denna bakgrund angeläget att de föreskrifter om lämpligt arbete som regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, meddelar följer vissa viktiga principer som t.ex. likabehandling över hela landet. Vidare är det viktigt att det ställs krav på den arbetssökande. Om den arbetssökande inte inom en rimlig tid finner ett arbete som passar hans eller hennes kompetens måste vederbörande vara beredd att ta ett arbete med lägre lön eller lägre utbildnings- och kompetenskrav än vad han eller hon tidigare haft. Man bör också se över reglerna för avanmälan.

Utskottet kan konstatera att de stränga sanktionsreglerna mycket sällan tillämpas. Detta beror bl.a. på att de får förödande konsekvenser för den enskildes ekonomi. Utskottet delar därför Kristdemokraternas synpunkt att det

skulle vara möjligt att tillämpa kortare avstängningstider eller att göra ett procentuellt avdrag från arbetslöshetsersättningen under viss tid. Regeringen bör återkomma med förslag i denna del.

Vad utskottet har anfört bör ges regeringen till känna. Med det anförda tillstyrker utskottet motion A20 yrkande 4 (kd).

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *lämpligt arbete m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:A20 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. 9 § lagen om arbetslöshetsförsäkring (mom. 3)

Mikael Odenberg (m), Stefan Attefall (kd), Kent Olsson (m), Maria Larsson (kd), Elver Jonsson (fp), Henrik Westman (m) och Ewa Thalén Finné (m) anser

dels att den del av utskottets ställningstagande i avsnitt 2 *Arbetslöshetsförsäkringen* som börjar med ”När det gäller” och slutar med ”nyss angivna justeringen” bort ha följande lydelse:

När det gäller utformningen av grundvillkoren för rätt till ersättning enligt 9 § lagen om arbetslöshetsersättning accepterar utskottet regeringens förslag. Förslaget innebär en kodifiering av den ordning som i princip redan gäller men som huvudsakligen inte tillämpas. Genom den föreslagna förändringen kommer det att direkt framgå av lagtexten att den arbetslöse skall *anstränga sig* för att finna ett lämpligt arbete. Med hänsyn till det anförda bifaller utskottet regeringens förslag i berörd del.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande 9 § *lagen om arbetslöshetsförsäkring*

att riksdagen med bifall till propositionen punkt 3 i motsvarande del antar 9 § i det i propositionen enligt bilaga 1 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring,

4. Utvärdering av regelförändringar i arbetslöshetsförsäkringen (mom. 4)

Elver Jonsson (fp) anser

dels att den del av utskottets ställningstagande i avsnitt 2 *Arbetslöshetsförsäkringen* som börjar med ”Vad sedan gäller” och slutar med ”7 (fp) avstyrks” bort ha följande lydelse:

Utskottet delar Folkpartiets tvekan om hur de skärpta kraven i arbetslöshetsförsäkringen i praktiken kommer att tillämpas. Redan i nuvarande lagstiftning finns det krav på att den arbetslöse skall anta anvisat arbete. Undersökningar visar dock att arbetsförmedlarna inte tillämpar lagen på avsett sätt. Tillämpningen skiljer sig även mellan de olika arbetsförmedlingarna.

Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna. Med det anförda tillstyrker utskottet motion A19 yrkande 7 (fp).

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *utvärdering av regelförändringar i arbetslöshetsförsäkringen*

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:A19 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

1999/2000:AU7
Reservationer

5. Förändrad arbetslöshetsförsäkring (mom. 5)

Mikael Odenberg, Kent Olsson, Henrik Westman och Ewa Thalén Finné (alla m) anser

dels att den del av utskottets ställningstagande i avsnitt 2 *Arbetslöshetsförsäkringen* som börjar med "När det slutligen" och slutar med "yrkande 4 (c)" bort ha följande lydelse:

Syftet med arbetslöshetsförsäkringen är att ge arbetstagare som drabbats av ofrivillig arbetslöshet ett grundläggande skydd mot inkomstbortfall. Avsikten med arbetslöshetsförsäkringen är att den skall ge den arbetslöse möjlighet att under en omställningstid söka andra arbeten eller vidareutbilda sig för nya. I praktiken har arbetslöshetsförsäkringen dock alltmer kommit att anta formen av en medborgarlön. Ersättningsberättigade perioder av arbetslöshet kan varvas med arbetsmarknadspolitiska åtgärder i en utsträckning som innebär att arbetslöshetsförsäkringen blivit en permanent försörjning. Ordningen skadar både arbetsmarknadens funktionssätt och försäkringssystemets legitimitet. Utskottet delar därför Moderaternas uppfattning att det är nödvändigt att reformera arbetslöshetsförsäkringen. Utskottet kan dock konstatera att regeringen återigen inte lägger fram några som helst konkreta förslag.

Enligt utskottets mening bör det införas en s.k. bortre parentes, dvs. en tidsmässig gräns för försäkringens giltighet. Införandet av en bortre parentes innebär att den enskildes incitament ökar för att söka och ta arbete, också mindre kvalificerade och lägre betalda sådana. Ett annat skäl för att införa en bortre parentes är att även arbetsmarknaden och arbetstagarna kommer att uppfatta arbetslöshetsförsäkringen som en omställningsförsäkring.

När frågan senast prövades av riksdagen var Socialdemokraterna inte beredda att införa en bortre parentes. I stället hävdades att omställning betyder att man hjälper den enskilde att byta yrke m.m. Konsekvensen av detta synsätt blir emellertid, om arbetslinjen skall upprätthållas, att staten i stället tvingas införa hårda krav och sanktioner för att tydliggöra den enskildes ansvar. Dessa krav på egna sökaktiviteter, byte av yrke eller bostadsort samt avstängningsregler etc., har nu varit föremål för översyn inom Regeringskansliet. Trots detta lägger regeringen, med några smärre undantag, inte fram några förslag med anledning av översynen. I stället aviseras att regeringen skall återkomma med en ny proposition redan i maj. Utskottet delar därför Moderaternas uppfattning att det är djupt otillfredsställande att regeringens politik inte kan presenteras i ett sammanhang utan styckas upp godtyckligt i olika propositioner.

Utskottet kan konstatera att det formella regelsystemet i arbetslöshetsförsäkringen är ganska hårt. Arbetsförmedlarna upplever inte sällan reglerna som så hårda att de struntar i att tillämpa dem. En sådan ordning är naturligt-

vis oacceptabel. Framför allt illustrerar den vad som blir konsekvensen av en försäkring utan begränsningar i tiden. Frånvaron av en bortre parentes i arbetslöshetsförsäkringen leder alltså till incitamentsproblem, vilket i stället framtvingar olika system för krav, kontroller och sanktioner. Kontrollsystem är resurskrävande och gör att arbetsförmedlarna hamnar i en olycklig dubbelroll. Å ena sidan skall de vara en hjälp och ett stöd åt de arbetslösa. Å andra sidan skall de vara kontrollanter. Om den enskildes ansvar i stället tydliggörs med en bortre parentes i försäkringen, kan huvuddelen av nämnda regel-, kontroll- och sanktionssystem slopas helt. Arbetsförmedlarnas uppgift att lämna de arbetssökande hjälp och biträde kan därmed renodlas.

En begränsning kan ges olika utformning; ett bestämt högsta antal ersättningsdagar, löpande eller stegvis nedtrappning av ersättningsnivån etc. Det avgörande är inte den närmare utformningen av en bortre parentes utan att en begränsning äntligen kommer till stånd. Först då blir arbetslöshetsförsäkringen en omställningsförsäkring som verksamt understödjer arbetslinjen.

Vad utskottet nu har anfört bör ges regeringen till känna. Med det anförda tillstyrker utskottet motion A15 yrkande 9 (m). Motionerna A20 yrkande 10 (kd) och A21 yrkande 4 (c) avslås i den mån de inte kan anses tillgodosedda genom vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *förändrad arbetslöshetsförsäkring*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:A15 yrkande 9
samt med avslag på motionerna 1999/2000:A20 yrkande 10 och
1999/2000:A21 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna
vad utskottet anfört,

6. Förändrad arbetslöshetsförsäkring (mom. 5)

Stefan Attefall och Maria Larsson (båda kd) anser

dels att den del av utskottets ställningstagande i avsnitt 2 *Arbetslöshetsförsäkringen* som börjar med "När det slutligen" och slutar med "yrkande 4 (c)" bort ha följande lydelse:

Arbetslöshetsförsäkringen är ett viktigt och nödvändigt inslag i det svenska välfärdssystemet. Under en period av arbetslöshet skall den arbetslöse ha kvar ett ekonomiskt stöd under den tid han eller hon söker arbete. Arbetslöshetsförsäkringen måste vara en omställningsförsäkring där incitamenten för att ta ett nytt arbete skall vara starka. Den skall samtidigt ge en ekonomisk trygghet så länge den arbetslöse står till arbetsmarknadens förfogande.

Enligt utskottets mening finns det tecken som tyder på att den nuvarande arbetslöshetsförsäkringen har inläsningseffekter i tider av brist på arbetskraft. Utskottet delar därför Kristdemokraternas ståndpunkt att regeringen måste återkomma med förslag om regeländringar som syftar till att skapa starka incitament att ta lediga arbeten. Enligt utskottets mening bör det införas en allmän obligatorisk arbetslöshetsförsäkring som betalas solidariskt av alla med arbete. Egenfinansieringen bör öka för de enskilda. Därigenom blir det en tydligare koppling mellan lönebildningen, arbetslöshetens nivå och kostnaderna för arbetslöshetsförsäkringen. Den enskilde skulle kompenseras

genom sänkt skatt via en generell höjning av grundavdraget. Detta innebär att när arbetslösheten och kostnaderna för den sjunker minskar även egenavgifterna.

Det nuvarande regelsystemet är anpassat efter en tid när flertalet hade en fast heltidsanställning. Utskottet kan konstatera att arbetsmarknaden har förändrats och nya tillfälliga anställningsformer har tillkommit. Reglerna i en ny försäkring måste därför utformas så att allt arbete oavsett anställningsform lönar sig. Vidare måste dagens kvalifikationskrav ses över. De nuvarande kvalifikationskraven är för krångligt utformade och innehåller begränsande komponenter. Utskottet anser därför att de bör utformas så att allt arbete verkligen räknas den enskilde till godo. Man bör samtidigt se över gränsdragningen mellan försörjningsstöd och arbetslöshetsersättning. Nuvarande arbetslöshetsförsäkring innebär att många ungdomar och invandrare inte kan kvalificera sig trots att de är aktivt arbetssökande.

Vad utskottet har anfört bör ges regeringen till känna. Med det anförda tillstyrker utskottet motion A20 yrkande 10 (kd). Motionerna A15 yrkande 9 (m) och A21 yrkande 4 (c) bör avslås i den mån de inte kan anses tillgodosedda med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. *beträffande förändrad arbetslöshetsförsäkring*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:A20 yrkande 10 samt med avslag på motionerna 1999/2000:A15 yrkande 9 och 1999/2000:A21 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Förändrad arbetslöshetsförsäkring (mom. 5)

Margareta Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets ställningstagande i avsnitt 2 *Arbetslöshetsförsäkringen* som börjar med "När det slutligen" och slutar med "yrkande 4 (c)" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening ligger det i kommunernas intresse att människor arbetar. Köpkraften stärks och skatteintäkterna ökar samtidigt som de sociala kostnaderna minskar. Utskottet delar därför Centerpartiets uppfattning att ersättningen till de arbetslösa bör utformas så att den successivt trappas ned och att kommunerna och den enskilde delar på det ekonomiska ansvaret för denna nedtrappning. Ersättningsreglerna bör utformas så att det under de första 200 dagarna lämnas försörjningsstöd med 80 %. Därefter bör en nedtrappning ske. Så småningom bör ett större kommunalt ansvar inträda.

Vidare anser utskottet att den som aktivt deltar i arbetsmarknadspolitiska åtgärder inte bör drabbas ekonomiskt av detta. Ökade resekostnader är en hämmande faktor för den arbetslöse. Reseavdraget bör därför höjas. Den arbetslöse måste stimuleras att även ta arbete som innebär utbildningskrav och pendling.

Vad utskottet har anfört bör ges regeringen till känna. Med det anförda tillstyrker utskottet motion A21 yrkande 4 (c). Motionerna A15 yrkande 9 (m)

och A20 yrkande 10 (kd) avstyrks i den mån de inte kan anses tillgodosedda med vad utskottet har anfört.

1999/2000:AU7
Reservationer

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *förändrad arbetslöshetsförsäkring*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:A21 yrkande 4 samt med avslag på motionerna 1999/2000:A15 yrkande 9 och 1999/2000:A20 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. Avslag på förslaget om aktivitetsgaranti m.m. (mom. 6)

Mikael Odenberg, Kent Olsson, Henrik Westman och Ewa Thalén Finné (alla m) anser

dels att den del av utskottets ställningstagande i avsnitt 3 *Insatser för att förhindra och bryta långtidsarbetslöshet* som börjar med ”Som ett viktigt” och slutar med ”bör därför avslås” bort ha följande lydelse:

Utskottet kan konstatera att gruppen långtidsinskrivna tenderar att bli alltmer svårplacerad. För att hjälpa dessa arbetslösa krävs samlade, individuella och kraftfulla åtgärder.

När det gäller *individer med invandrarbakgrund* utgör dessa till stor del en oanvänd resurs. För att underlätta för dem att komma in på arbetsmarknaden krävs att de ges tillfälle att få tillräckliga kunskaper i svenska språket. Kraven på utbildningen Svenska för invandrare (Sfi) måste skärpas och individualiseras. I en nyligen publicerad studie från Linköpings universitet framgår att sex av tio individer som genomgått utbildningar inom ramen för Sfi inte ens klarar av att skriva och tala vardagssvenska.

Vad sedan gäller *ungdomar* riskerar de som inte får tillträde till arbetsmarknaden ett liv präglad av bidragsberoende och utanförskap. Även i dessa fall krävs elementära baskunskaper. Enligt utskottets uppfattning skall ingen person tillåtas att lämna ”ungdomsskolan” utan godkända baskunskaper i svenska, engelska och matematik. I likhet med Moderaterna förordar utskottet att det införs en individuell lärlingsutbildning inom gymnasieskolans ram. Vidare bör det ske en ökad satsning på eftergymnasial, kvalificerad yrkesutbildning och en betoning på utbildning riktad mot IT- och telekomsektorn i nära samverkan med arbetslivet.

Vad slutligen gäller de *äldre* delar utskottet Moderaternas åsikt att deras erfarenheter och kunnande måste kunna tas till vara på ett bättre sätt. Detta kräver som Moderaterna påpekat ett generellt förbättrat klimat för arbete och företagande med inslag av nya och okonventionella metoder för att bryta arbetslösheten i allmänhet och långtidsarbetslösheten i synnerhet.

Utskottet vill i detta sammanhang peka på den verksamhet som bedrivs i den danska kommunen Farum. Slutsatsen från denna verksamhet illustrerar vikten av okonventionella metoder. Den tidigare av arbetslöshet och segregation så hårt drabbade kommunen visar att mycket kan uppnås genom reformer som betonar vikten av arbete och skapar effektiva vägar ut ur ett passiviserande bidragsberoende. Resultaten i Farum har till stor del uppnåtts genom bestämda krav på motprestationer, garanterad sysselsättning, offensiv

marknadsföring av de arbetslösa, avbyråkratisering och koncentration av de kommunala insatserna. Liknande åtgärder borde i ökad utsträckning kunna prövas i Sverige.

Utskottet går nu över till att behandla förslaget om aktivitetsgarantin. Den av regeringen föreslagna aktivitetsgarantin skulle i bästa fall kunna vara en Farum-inspirerad, okonventionell arbetsmetod. I sämsta fall är den ännu en i raden av arbetsmarknadspolitiska volymåtgärder med åtföljande risk för undanträngningseffekter på den reguljära arbetsmarknaden. Av propositionen framgår att regeringens egen oförmåga har lett till en "olycklig rundgång mellan åtgärder och arbetslöshetsersättning", och just detta förhållande är huvudskälet till regeringens förslag. I övrigt saknas beslutsunderlag, utöver det lakoniska omnämmandet att det under mindre än två månader har bedrivits en outvärderad försöksverksamhet på 40 orter i landet. Utskottet anser i likhet med Moderaterna att det inte är möjligt att på grundval av regeringens förslag fatta beslut när det gäller åtgärden. Utskottet vill vidare betona att vid utformandet av åtgärder som aktivitetsgarantin skall man räkna in medel från Europeiska socialfondens mål 3. Det är viktigt att dessa medel avsedda för kompetensutveckling inte slussas in i en mer reguljär arbetsmarknadspolitik.

Sammanfattningsvis anser utskottet att riksdagen, med bifall till motion A15 yrkandena 3 och 4 (m), bör avslå regeringens förslag om införande av en aktivitetsgaranti (prop. punkt 4).

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *avslag på förslaget om aktivitetsgaranti m.m.*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:A15 yrkandena 3 och 4 dels avslår propositionen punkt 4, dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

9. Förutsättningar och villkor för aktivitetsgaranti m.m. (mom. 7)

Stefan Attefall och Maria Larsson (båda kd) anser

dels att den del av utskottets ställningstagande i avsnitt 3 *Insatser för att förhindra och bryta långtidsarbetslöshet* som börjar med "Som ett viktigt" och slutar med "bör därför avslås" bort ha följande lydelse:

För att undvika långtidsarbetslöshet är det viktigt att på ett tidigt stadium sätta in relevanta åtgärder för att stödja den arbetslöse. Det är således under arbetslöshetsperiodens första tid som den stora möjligheten finns att undvika långtidsarbetslöshet.

För att bryta långtidsarbetslöshet krävs en rad åtgärder: individuella handlingsplaner, kompetenshöjning, tydliga krav på den arbetssökande samtidigt som stöd ges för att på alla sätt bryta arbetslösheten samt ekonomiska incitament.

Ett exempel på en åtgärd som skulle förbättra det ekonomiska incitamentet är en förändring av arbetslöshetsförsäkringen som innebär en successiv nedtrappning av ersättningen till en viss gräns efter ett år. Det skall dock inte finnas någon s.k. bortre parentes. Samtidigt skall alla tillfälliga arbeten höja

ersättningsnivån. Denna förändring kombinerad med sänkt skatt i form av höjt grundavdrag skulle ge ett starkt incitament för den enskilde att aktivt söka arbete.

En åtgärd som aktivitetsgarantin står och faller med den praktiska tillämpningen. Självklart skall jobbsökaraktiviteter ingå, men det krävs även andra insatser för att åtgärden skall bli verkningsfull. Enligt utskottet behövs tydliga krav som den enskilde kan leva upp till. Vidare krävs stöd och hjälp för att bryta arbetslöshetsmönstret samt aktiva insatser för att möta den enskildes konkreta behov och problem. Det är också viktigt att det sker en nära samverkan med föreningsliv, privata bemanningsföretag och förmedlare. Det är också rimligt att åtgärden kan pågå längre tid än 6 månader.

Bland de långtidsinskrivna finns det många personer som inte anses som "anställbara" på grund av språkproblem, handikapp, låg utbildningsnivå, dåligt självförtroende m.m. Dessa människor kräver extra insatser, och det är viktigt att man har ett system med nära samverkan mellan arbetsförmedlingen, kommunen, försäkringskassan och de sociala myndigheterna.

De aktiviteter som skall bedrivas inom ramen för aktivitetsgarantin bör vara i kommunregi eller föreningsregi såvida det inte handlar om en arbetsmarknadspolitisk åtgärd som redan i dag kan bedrivas inom privata företag.

Utskottet delar Kristdemokraternas synpunkter vad gäller den föreslagna aktivitetsgarantin. Det är enligt utskottet oklart hur åtgärden i praktiken skall utformas. Den försöksverksamhet som alldeles nyligen dragits i gång på 40 orter i landet skall ligga till grund för en verksamhet som från och med den 1 augusti 2000 skall omfatta hela landet. Det är därför svårt att se hur denna åtgärd skall fungera i praktiken. En annan oklarhet är om åtgärden skall återkvalificera till ny arbetslöshetsersättning eller inte. Enligt förslaget skall man bara kunna lämna systemet genom ett arbete, utbildning eller genom avstängning samtidigt som deltagande i åtgärden enligt nuvarande regler innebär att man återkvalificerar sig för arbetslöshetsersättning. Med hänvisning till vad utskottet anfört är det viktigt att dessa frågor klaras ut. Utskottet förutsätter att regeringen senast i samband med budgetproposition hösten 2000 återkommer med ett förslag om hur dessa frågor närmare skall lösas.

Vad utskottet har anfört bör ges regeringen till känna. Med det anförda tillstyrker utskottet motion A20 yrkande 5 (kd). Motion A14 (s) avstyrks i den mån den inte kan anses tillgodosedd genom vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande förutsättningar och villkor för aktivitetsgaranti m.m.
att riksdagen med anledning av dels propositionen punkt 4, dels motion 1999/2000:A20 yrkande 5 och med avslag på motion 1999/2000:A14 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Elver Jonsson (fp) anser

dels att den del av utskottets ställningstagande i avsnitt 3 *Insatser för att förhindra och bryta långtidsarbetslöshet* som börjar med "Även motion A19" och slutar med "(fp) bör avslås" bort ha följande lydelse:

I likhet med Folkpartiet kan utskottet konstatera att de äldre arbetstagarna som fyllt 50 år har det betydligt svårare att komma in på arbetsmarknaden efter en period av arbetslöshet än vad de yngre har. Många arbetsgivare är tveksamma till att anställa äldre arbetslösa som inte har så långt kvar till pensionering. Tyvärr bortser många arbetsgivare från att dessa personer har stor erfarenhet och kompetens som skulle kunna vara till nytta för många företag. Inte sällan kan en äldre arbetstagare utgöra en sorts "mentor" eller förebild för de yngre. Äldre arbetskraft är dessutom mer trogen mot sin arbetsgivare och stannar kvar på sin arbetsplats i högre grad än yngre. Att anställa en arbetstagare som är 55 år och som har 10 år kvar inom arbetslivet kan därför vara mycket lönsamt för arbetsgivaren.

Utskottet är i likhet med Folkpartiet motståndare till alla förslag som innebär att äldre arbetskraft skall lämna arbetsmarknaden i förtid. Exempel på åtgärder med sådan inriktning är OTA och generationsväxling. I stället för dessa åtgärder som syftar till att pensionera eller generationsväxla bort äldre arbetskraft anser utskottet att man skall vidta åtgärder som underlättar deras möjlighet att få ett reguljärt arbete.

Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna. Med det anförda tillstyrker utskottet motion A19 yrkande 8 (fp).

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. *beträffande äldres arbetsmarknad*

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:A19 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

11. Reguljära studier (mom. 9)

Mikael Odenberg, Kent Olsson, Henrik Westman och Ewa Thalén Finné (alla m) anser

Utskottets majoritet har föreslagit ett tillkännagivande som innebär att det inom ramen för de olika arbetsmarknadspolitiska åtgärderna skall vara möjligt att bedriva reguljära studier. Förslaget innehåller, liksom regeringens förslag om aktivitetsgaranti och särskilt anställningsstöd, en rad oklarheter. Det är för allmänt hållet och innebär att riksdagen överlåter till regeringen att närmare bestämma i vilka former det skall vara möjligt att anvisa reguljära studier. Enligt vår mening är detta ett i raden av ogenomtänkta förslag. Till detta kommer att förslaget presenterats för utskottet kort tid före justeringen av detta betänkande. Detta har enligt vår mening medfört svårigheter att på ett seriöst sätt kunna behandla förslaget i utskottet.

Med hänsyn till det anförda motsätter vi oss tillkännagivandet. Detta innebär

dels att den del av utskottets ställningstagande i avsnitt 3 *Insatser för att förhindra och bryta långtidsarbetslöshet* som börjar med ”En fråga som” och slutar med ”regeringen till känna” bort utgå,

dels att utskottets hemställan under 9 bort utgå.

12. Särskilt anställningsstöd (mom. 10)

Mikael Odenberg, Kent Olsson, Henrik Westman och Ewa Thalén Finné (alla m) anser

dels att den del av utskottets ställningstagande i avsnitt 3 *Insatser för att förhindra och bryta långtidsarbetslöshet* som börjar med ”Som framhållits inledningsvis” och slutar med ”yrkande 6 (kd)” bort ha följande lydelse:

Utskottet delar Moderaternas ståndpunkt att förslaget om särskilt anställningsstöd är dåligt underbyggt, bl.a. är förslaget ofinansierat. Utskottet anser att det är bra att regeringen erkänner att det finns ett samband mellan företagens höga kostnader för att anställa och det antal arbeten som de kan erbjuda. Däremot ger inte förslaget äldre långtidsarbetslösa bättre förutsättningar för att ta de lediga arbeten som erbjuds. Förslaget handlar i stället uteslutande om att öka deras konkurrenskraft på arbetsmarknaden genom att göra dem ”billigare” att anställa. En sådan tillfällig rabatt för att anställa vissa arbetslösa riskerar att permanenta förhållandena. I stället för att ge incitament och möjligheter för den arbetssökande att bli mer ”konkurrenskraftig” slussas denne med stödåtgärder runt i ovisshet ännu en tid. Till detta kommer att tidigare erfarenheter av subventionerade anställningar inte är särskilt goda.

Den kvarvarande gruppen äldre arbetslösa som har varit inskrivna vid arbetsförmedlingen under lång tid är svårplacerade på arbetsmarknaden. Utskottet delar Moderaternas ståndpunkt att nya metoder måste prövas. Olika former av skatterabatter i syfte att minska anställningskostnaderna kan vara en sådan metod. Det är dock nödvändigt att sådana former av anställningsstöd är väl underbyggda och utformade så att undanträngningseffekterna minimeras. Anställningsstöd får heller inte bli en metod för kommunerna att närmast kostnadsfritt expandera den offentliga sektorns verksamhet.

Med hänsyn till det ovan anförda anser utskottet att motion A15 yrkande 5 (m) bör bifallas. Utskottet avstyrker därmed regeringens förslag om särskilt anställningsstöd (prop. punkt 5) samt motion A20 yrkande 6 (kd) i den mån den inte kan anses tillgodosedd genom vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande *särskilt anställningsstöd*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:A15 yrkande 5 och med anledning av motion 1999/2000:A20 yrkande 6 avslår propositionen punkt 5,

Stefan Attefall och Maria Larsson (båda kd) anser

dels att den del av utskottets ställningstagande i avsnitt 3 Insatser för att förhindra och bryta långtidsarbetslöshet som börjar med "Som framhållits inledningsvis" och slutar med "yrkande 6 (kd)" bort ha följande lydelse:

Riksdagen beslutade våren 1999 på förslag av regeringen i vårpropositionen att införa ett förstärkt anställningsstöd fr.o.m. den 1 oktober 1999. Detta innebär att arbetsgivare som anställer personer som har varit inskrivna mer än tre år på arbetsförmedlingen skulle få en skattereduktion. Stödet uppgår till 75 % av lönekostnaden under de första 6 månaderna och därefter till 25 % av lönekostnaden i ytterligare 18 månader. Utskottet kan konstatera att regeringen, innan åtgärden hade trätt i kraft, i budgetpropositionen föreslog att stödet skulle omfatta alla som varit inskrivna i mer än två år. De nya reglerna skulle gälla fr.o.m. den 1 januari 2000. Riksdagen beslutade i enlighet med förslaget (bet. 1999/2000:AU1, rskr. 1999/2000:84). Förändringarna har bara hunnit vara i kraft i fyra månader när regeringen nu föreslår ytterligare en förändring vad gäller anställningsstöden, dvs. införande av ett nytt anställningsstöd benämnt särskilt anställningsstöd som riktar sig till personer över 57 år. Till detta kan läggas det i vårpropositionen föreslagna utökade förstärkta anställningsstödet.

Enligt utskottets mening kan åtgärder som innebär sänkta arbetskraftskostnader leda till att särskilt utsatta grupper får möjlighet att komma in på den reguljära arbetsmarknaden. Men det är viktigt att en åtgärd får verka fullt ut och inte störs av ständiga regelförändringar som ökar svåröverskådligheten och byråkratin. Vidare innebär förslaget orimligt höga subventioner under två års tid. Det finns en risk för att en sådan subvention skapar osund konkurrens.

Utskottet delar Kristdemokraternas uppfattning att individuella handlingsplaner, ett personligt stöd till den långtidsarbetslöse, ökade krav på att den arbetssökande skall vara aktiv samt det nuvarande förstärkta anställningsstödet borde vara tillräckliga arbetsmarknadspolitiska instrument tillsammans med de övriga åtgärder som finns.

Med hänsyn till det anförda anser utskottet att riksdagen med bifall till motion A20 yrkande 6 (kd) bör avslå regeringens förslag om införande av ett särskilt anställningsstöd (prop. punkt 5). Motion A15 yrkande 5 (m) bör avslås i den mån den inte kan anses tillgodosedd med vad utskottet har anfört.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. *beträffande särskilt anställningsstöd*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:A20 yrkande 6 och med anledning av motion 1999/2000:A15 yrkande 5 avslår propositionen punkt 5,

14. Utvärdering av särskilt anställningsstöd (mom. 12)

1999/2000:AU7
Reservationer

Elver Jonsson (fp) anser

dels att den del av utskottets ställningstagande i avsnitt 3 *Insatser för att förhindra och bryta långtidsarbetslöshet* som börjar med "Folkpartiet anser att" och slutar med "vad utskottet anfört" bort ha följande lydelse:

Utskottet accepterar i likhet med Folkpartiet det föreslagna anställningsstödet eftersom syftet med åtgärden är att få in den arbetslöse i reguljärt arbete. Det finns dock ett antal invändningar mot förslaget.

Tendensen är att åtgärder riktade mot äldre arbetslösa kryper allt längre ned i åldrarna. Denna åtgärd riktar sig till arbetslösa som fyllt 57 år. Frågan är var gränsen går nästa gång. Genom att hela tiden sänka "åldersribban" pekar man ut äldre arbetskraft som om den är ett problem.

Förslaget att anställningar som finansieras med särskilt anställningsstöd inte skall omfattas av lagen om anställningsskydd är bra. Det finns dock en risk för att arbetsgivare sätter i system att anställa en person med anställningsstöd och behålla henne eller honom i två år, för att därefter anställa en ny. Utskottet delar därför Folkpartiets krav på att åtgärden noga bör följas upp och utvärderas.

Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna. Med det anförda tillstyrker utskottet motion A19 yrkande 9 (fp).

dels att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

12. *beträffande utvärdering av särskilt anställningsstöd*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:A19 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

15. Övergångsarbetsmarknader (mom. 13)

Margareta Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets ställningstagande i avsnitt 3 *Insatser för att förhindra och bryta långtidsarbetslöshet* som börjar med "Centerpartiet har för" och slutar med "(c) avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Erfarenheter visar att arbetslösa som kommer i kontakt med den reguljära arbetsmarknaden i stället för att delta i arbetsmarknadspolitiska åtgärder lättare får reguljära arbeten. Inom ramen för EU:s Integra-program har man tagit fasta på detta och menar att man för t.ex. för personer med invandrarbakgrund bör skapa s.k. övergångsarbetsmarknader. På dessa arbetsmarknader är arbetskraften billigare, t.ex. på grund av återföring av arbetsgivaravgifter. Sådan arbetsmarknader bör skapas i regionala partnerskap mellan arbetsmarknadens myndigheter och arbetsgivare, såväl offentliga som privata. Grunden bör vara att människor ges möjlighet att komma ut i arbetslivet, i kontakt med många olika arbetsgivare, för att så småningom "fastna" hos någon. Mekanismen kan beskrivas som en "kardborreeffekt". Övergångsarbetsmarknader bör inrättas för att underlätta för många av dem som i dag befinner sig helt utanför den reguljära arbetsmarknaden, främst i den rundgång som består av varvade perioder av åtgärder och öppen arbetslöshet.

I enlighet med detta bör de arbetsmarknadspolitiska medlen kunna användas friare för att underlätta återinträde på den reguljära arbetsmarknaden, i ett partnerskap för att åstadkomma övergångsarbetsmarknader.

Vad utskottet har anfört bör ges regeringen till känna. Med det anförda tillstyrker utskottet motion A21 yrkande 11 (c).

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *övergångsarbetsmarknader*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:A21 yrkande 11
som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

16. Regelförenklingar m.m. (mom. 14, motiveringen)

Mikael Odenberg, Kent Olsson, Henrik Westman och Ewa Thalén Finné (alla m) anser att den del av utskottets ställningstagande i avsnitt 4.1 *Regelförenklingar* som börjar med "En invändning utskottet" och slutar med "bl.a. genom utbildningsinsatser" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill betona att det arbetsmarknadspolitiska regelverket måste garantera konkurrensneutralitet och motverka undanträngnings- och inlåsnings effekter. Utskottet, som delar Moderaternas åsikt att man inte bör införa de två åtgärderna aktivitetsgaranti och särskilt anställningsstöd, kan konstatera att när det gäller aktivitetsstöd visar regeringens förenklingsförslag att detta inte är särskilt välgrundat. I propositionen beskrivs aktivitetsgarantin som en åtgärd inom vilken samtliga arbetsmarknadspolitiska åtgärder skall kunna användas. Detta underlättar knappast den enskildes möjligheter att överblicka regelverket. Till detta kommer det faktum att avsikten med regelförenklingsarbetet är att minska antalet åtgärder. De åtgärder som nu föreslås innebär tillsammans i praktiken att antalet åtgärder kommer att öka i stället för att minska. Utskottet vill också peka på att regeringen i 2000 års ekonomiska vårproposition (prop. 1999/2000:100) föreslår ytterligare en form av anställningsstöd, s.k. utökat förstärkt anställningsstöd.

17. Regelförenklingar m.m. (mom. 14)

Stefan Attefall och Maria Attefall (båda kd) anser

dels att den del av utskottets ställningstagande i avsnitt 4.1 *Regelförenklingar* som börjar med "Utskottet har ingen" och slutar med "yrkande 6 (c)" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan konstatera att det i dag finns ett 30-tal arbetsmarknadspolitiska program och att varje program har sitt eget regelverk. För att resurser skall kunna frigöras hos arbetsgivare, arbetssökande och arbetsförmedlingar måste regelverket kring de arbetsmarknadspolitiska programmen förenklas och antalet åtgärder minskas. Vidare bör man kunna anpassa programmen till arbetsgivarnas efterfrågan och den enskildes förutsättningar.

I propositionen föreslås vissa förenklingar av de arbetsmarknadspolitiska programmen, samtidigt som regeringen lämnar förslag som innebär ett mer komplicerat regelverk vad gäller anställningsstöden. Utskottet anser att det finns anledning att gå vidare i förenklingsarbetet i syfte att minska antalet

åtgärder. Enligt utskottets mening bör man som utgångspunkt för detta arbete ha AMS förslag om reducering till tre programtyper, dvs. aktivitetsstöd, anställningsstöd och projektstöd. Med detta förslag blir det mindre detaljregleringar och administration. Vidare blir det lättare för arbetsförmedlare och arbetssökande att överblicka regelverket som då också blir mer flexibelt.

Vad utskottet har anfört bör ges regeringen till känna. Med det anförda tillstyrker utskottet motion A20 yrkande 7 (kd). Motion A21 yrkande 6 (c) avstyrks i den mån den inte kan anses tillgodosedd med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. beträffande *regelförenklingar m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:A20 yrkande 7 och med avslag på motion 1999/2000:A21 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

18. Regelförenklingar m.m. (mom. 14)

Margareta Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets ställningstagande i avsnitt 4.1 *Regelförenklingar m.m.* som börjar med ”Utskottet har ingen” och slutar med ”yrkande 6 (c)” bort ha följande lydelse:

Utskottet kan konstatera att efterfrågan på arbetskraft stiger. Redan i dag finns det s.k. flaskhalsar inom vissa delar av arbetsmarknaden. Trots att arbetslösheten är hög har företag svårt att rekrytera kvalificerad arbetskraft. Detta innebär att det inom en ganska kort tidsperiod kommer att bli en arbetskraftsbrist.

Utskottet delar därför Centerpartiets ståndpunkt att det är viktigt att vidta åtgärder för att förhindra denna utveckling och att anpassa arbetsmarknadspolitiken till den situation som uppstått. När efterfrågan på arbetskraft stiger bör arbetsmarknadspolitiken omformas till att omfatta mer kvalitativa åtgärder. Detta innebär bl.a. att regleringen av vilken utbildning som får ges och den tid som utbildningen får pågå måste omprövas. Vidare måste de kvarstående ”volymåtgärderna” fasas ut. I stället för att inrikta sig på att minska den öppna arbetslösheten måste man i första hand öka sysselsättningen.

Vad utskottet har anfört bör ges regeringen till känna. Med det anförda tillstyrker utskottet motion A21 yrkande 6 (c). Motion A20 yrkande 7 (kd) avstyrks i den mån den inte kan anses tillgodosedd med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. beträffande *regelförenklingar m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:A21 yrkande 6 och med avslag på motion 1999/2000:A20 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

19. Regelförenklingar m.m. (mom. 14, motiveringen)

1999/2000:AU7
Reservationer

Elver Jonsson (fp) anser att den del av utskottets ställningstagande i avsnitt 4.1 *Regelförenklingar* som börjar med "Utskottet har ingen" och slutar med "bl.a. genom utbildningsinsatser" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar Folkpartiets åsikt att det är bra att det sker en förenkling av regelverket för de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Under en rad av år har antalet åtgärder ökat. De har också växlat över tiden vilket medfört att systemet har blivit svåröverskådligt. Utskottet kan därför med tillfredsställelse konstatera att regeringen nu har för avsikt att begränsa antalet arbetsmarknadspolitiska åtgärder och sammanföra dem i ett antal program. Samtidigt kan utskottet konstatera att regeringen föreslår en ny form av anställningsstöd benämnt *särskilt anställningsstöd*. Till detta kommer att regeringen i den ekonomiska vårpropositionen föreslagit att ytterligare ett anställningsstöd skall införas, det s.k. utökade förstärkta anställningsstödet. Enligt utskottet kan dessa förslag till viss del försvåra den aviserade regelförenklingen.

20. Ersättning för deltagande i ungdomsgaranti (mom. 15)

Stefan Attefall och Maria Larsson (båda kd) anser

dels att den del av utskottets ställningstagande i avsnitt 4.1 *Regelförenklingar* som börjar med "Den invändning som" och slutar med "vad utskottet anfört" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i Kristdemokraternas kritik mot att det är olika ersättningsnivåer för dem som deltar i ungdomsgarantin. Ungdomar som inte omfattas av arbetslöshetsförsäkringen får en ersättning på 1 967 kr i månaden, dvs. ca 10 kr i timmen, medan andra får ett kommunalt bidrag som motsvarar socialbidragsnivån. Utskottet anser mot denna bakgrund att det är rimligt att det skattefria bidraget för dem som inte omfattas av arbetslöshetsförsäkringen höjs i nivå med utbildningsbidraget.

Vad utskottet har anfört bör ges regeringen till känna. Med det anförda tillstyrker utskottet motion A20 yrkande 8 (kd).

dels att utskottets hemställan under 15 bort ha följande lydelse:

15. beträffande *ersättning för deltagande i ungdomsgaranti*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:A20 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

21. Flyttningsbidrag m.m. (mom. 22)

Margareta Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets ställningstagande i avsnitt 4.1 *Regelförenklingar m.m.* som börjar med "När det sedan" och slutar med "(c) bör avslås" bort ha följande lydelse:

Av AMV:s årsredovisning framgår att under 1999 svarade Stockholmsregionen för 65 % av sysselsättningsökningen i landet. Inflyttningen till Stockholmsområdet under 1999 var i åldersintervallet 16–25 år nästan 11 000

personer. Denna utveckling är inte acceptabel eftersom denna ålderskategori borde utgöra framtidens arbetskraft i de mera utsatta regionerna när det sker ett generationsskifte på arbetsmarknaden. Ungdomarna utgör också en väsentlig del av konsumtionskraften i samhället.

Utskottet anser därför att dagens system med att betala flyttningsbidrag till personer som fått arbete på annan ort bör avskaffas. Denna kostnad bör i stället det rekryterande företaget stå för. Det innebär inte heller någon merkostnad för företagen eftersom sådana kostnader redan i dag är avdragsgilla.

Vad utskottet har anfört bör ges regeringen till känna. Med det anförda tillstyrker utskottet motion A21 yrkande 10 (c).

dels att utskottets hemställan under 22 bort ha följande lydelse:

22. beträffande *flyttningsbidrag m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:A21 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

22. Utbildningsgaranti (mom. 23)

Margareta Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets ställningstagande i avsnitt 4.1 *Regelförenklningar m.m.* som börjar med ”Utskottet behandlar avslutningsvis” och slutar med ”yrkande 5 (c)” bort ha följande lydelse:

Ett nytt arbetsliv växer fram. De livslånga anställningarna tillhör en svunnen tid. Tryggheten i arbetslivet handlar i stället om möjligheten att möta de förändringar som kännetecknar det nya kunskapssamhället/arbetslivet.

Varje år försvinner 10 % av de yrken som har lägst krav på kvalifikationer och ersätts av yrken med högre krav på kvalifikationer. Detta sker samtidigt som arbetskraften endast förnyas med ca 2 % per år. Resterande del av förnyelsen på arbetsmarknaden måste ske genom vidareutbildning av arbetskraft som redan finns.

Enligt utskottets mening måste människor ges förutsättningar att själva ta ansvar för sin kompetensutveckling och konkurrenskraft i arbetslivet. Därför är det viktigt att åtgärderna inriktas på att ge alla en bra utbildningsgrund att stå på.

Mot denna bakgrund bör det införas en utbildningsgaranti. Denna skall syfta till att ge alla, både arbetslösa och förvärvsarbetande, en möjlighet att komplettera sin tidigare utbildning upp till motsvarande gymnasienivån. Denna skall sedan kunna byggas på med kvalificerad yrkesutbildning eller högre studier.

Vad utskottet har anfört bör ges regeringen till känna. Med det anförda tillstyrker utskottet motion A21 yrkande 5 (c).

dels att utskottets hemställan under 23 bort ha följande lydelse:

23. beträffande *utbildningsgaranti*

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:A21 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

23. Möjligheter till överklagande av vissa beslut om stöd (mom. 25)

1999/2000:AU7
Reservationer

Elver Jonsson (fp) anser

dels att den del av utskottets ställningstagande i avsnitt 4.2 *Särskilda insatser för personer med arbetshandikapp* som börjar med "Folkpartiet har i" och slutar med "m.m. (prop. punkterna 9–14)" bort ha följande lydelse:

Enligt propositionen skall beslut om stöd till hjälpmedel på arbetsplatsen, stöd till personligt biträde och särskilt stöd vid start av näringsverksamhet fortsättningsvis endast kunna överklagas till AMS. Utskottet motsätter sig en sådan ordning. För arbetshandikappade personer är det av mycket stor betydelse att ha ett arbete. En förutsättning för deltagande i arbetslivet är många gånger att ovannämnda stöd utgår. Därmed är det också enligt utskottets uppfattning angeläget att nuvarande system för överklagande bibehålls. Detta bör med anledning av motion A19 yrkande 10 (fp) ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 25 bort ha följande lydelse:

25. beträffande *möjligheter till överklagande av vissa beslut om stöd* att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:A19 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

24. Ledning och styrning m.m. (mom. 27)

Mikael Odenberg, Kent Olsson, Henrik Westman och Ewa Thalén Finné (alla m) anser

dels att den del av utskottets ställningstagande i avsnitt 5.1 *Ledning och styrning, arbetsmarknadsnämnder, m.m.* som börjar med "I betänkande 1999/2000:AU2" och slutar med "yrkande 9 (kd)" bort ha följande lydelse:

Organisationen och styrningen av arbetsmarknadsmyndigheterna fungerar otillfredsställande, flera olika utvärderingar har indikerat betydande effektivitetsproblem, och det har inte varit möjligt att utvärdera viktiga försöksverksamheter. Utskottet kan konstatera att det därmed finns stora frågetecken när det gäller hanteringen av skattemedel.

Problemen kring ledning och styrning av Arbetsmarknadsverket har enligt utskottet en sådan omfattning att det är motiverat med en genomgripande översyn av verkets organisation. Den uppdelning som nu finns på 20 olika myndigheter inom verket och dagens "dubbelkommando" över länsarbetsnämnderna ter sig tveksam. Utskottet beklagar att regeringen inte har varit beredd att närmare pröva dagens organisation.

Också arbetsförmedlingsnämnderna, som regeringen vill namnändra till arbetsmarknadsnämnder, bör omfattas av en förutsättningslös översyn och prövning av Arbetsmarknadsverkets organisation. Utskottet menar att det finns anledning att ifrågasätta arbetsförmedlingsnämnderna. Det är också angeläget med en översyn bl.a. med hänsyn till att studier visat på kontrollsvårigheter liksom på betydande problem när lokala aktörer skall besluta om statliga medel. Ansvarsfördelningen blir oklar när kommunerna utser ordförande i nämnden liksom en majoritet av nämndledamöterna medan länsar-

betsnämnden fattar beslut om vilka ärenden som skall delegeras till nämnden samt om finansiering.

Vad utskottet anfört bör med anledning av motion A15 yrkande 7 (m) ges regeringen till känna. Övriga i sammanhanget behandlade motionsyrkanden avstyrks i den mån de inte kan anses tillgodosedda med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 27 bort ha följande lydelse:

27. beträffande *ledning och styrning m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:A15 yrkande 7 samt med avslag på motionerna 1999/2000:A19 yrkandena 2 i motsvarande del och 3 samt 1999/2000:A20 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

1999/2000:AU7
Reservationer

25. Ledning och styrning m.m. (mom. 27)

Stefan Attefall och Maria Larsson (båda kd) anser

dels att den del av utskottets ställningstagande i avsnitt 5.1 *Ledning och styrning, arbetsmarknadsnämnder, m.m.* som börjar med "Utskottet instämmer i" och slutar med "yrkande 9 (kd)" bort ha följande lydelse:

Arbetsmarknadsverket omsätter enorma summor och har en förvaltningsbudget på 4 500 miljoner kronor. Under senare tid har det kommit tydliga indikationer på problem med styrning, resultatuppföljning och kontroll av medelsanvändning inom verket. Samtidigt innebär utvecklingen på arbetsmarknaden nya utmaningar för den traditionella arbetsmarknadspolitiken, exempelvis när det gäller möjligheter till samverkan med privata bemanningsföretag och att lägga ut verksamhet på entreprenad. Till detta kommer att organisatoriska förändringar måste genomföras när medlen för personalförstärkningar vid arbetsförmedlingen trappas av.

Sammantaget talar detta för att en parlamentarisk utredning skyndsamt tillsätts med uppgift att göra en grundlig översyn av arbetsmarknadspolitiken och AMV samt att forma en arbetsmarknadspolitik och en organisation för verket som svarar mot behoven på 2000-talets arbetsmarknad.

Vad utskottet anfört med anledning av motion A20 yrkande 9 (kd) bör ges regeringen till känna. Övriga i sammanhanget behandlade motionsyrkanden avstyrks i den mån de inte kan anses tillgodosedda med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 27 bort ha följande lydelse:

27. beträffande *ledning och styrning m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:A20 yrkande 9 samt med avslag på motionerna 1999/2000:A15 yrkande 7 samt 1999/2000:A19 yrkandena 2 i motsvarande del och 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

26. Svenska ESF-rådet (mom. 28)

1999/2000:AU7
Reservationer

Mikael Odenberg, Kent Olsson, Henrik Westman och Ewa Thalén Finné
(alla m) anser

dels att den del av utskottets ställningstagande i avsnitt 5.1 *Ledning och styrning, arbetsmarknadsnämnder, m.m.* som börjar med "När det gäller" och slutar med "yrkande 8 (m)" bort ha följande lydelse:

Med tanke på att verksamheten vid Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet) framför allt är inriktad på hantering av medel för kompetensutveckling i företag framstår det som mindre lämpligt att rådet är organisatoriskt och ekonomiskt inordnat under AMS och arbetsmarknadspolitiken. Utskottet anser att rådet bör utgöra en fristående myndighet utanför Arbetsmarknadsverket. Detta bör med anledning av motion A15 yrkande 8 (m) ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 28 bort ha följande lydelse:

28. beträffande *svenska ESF-rådet*

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:A15 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

27. Förmedlingens personal (mom. 29)

Mikael Odenberg, Kent Olsson, Henrik Westman och Ewa Thalén Finné
(alla m) anser

dels att den del av utskottets ställningstagande i avsnitt 5.2 *Arbetsförmedlingens personalresurser och roll m.m.* som börjar med "Som framgått betonas" och slutar med "yrkande 3 delvis (kd) " bort ha följande lydelse:

I propositionen aviserar regeringen förslag om fortsatta medel till personalförstärkningar vid arbetsförmedlingarna. Utskottet, som i och för sig föredrar att skattemedel används till att effektivisera matchning framför en användning till arbetsmarknadspolitiska volymåtgärder, avser att ta ställning i frågan i samband med behandlingen av budgetpropositionen.

Vad här anförts med anledning av motion A15 yrkande 2 delvis (m) bör ges regeringen till känna. Övriga i sammanhanget behandlade motionsyrkanden avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 29 bort ha följande lydelse:

29. beträffande *förmedlingens personal*

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:A15 yrkande 2 i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1999/2000:A19 yrkande 6 och 1999/2000:A20 yrkande 3 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

Elver Jonsson (fp) anser

dels att den del av utskottets ställningstagande i avsnitt 5.2 *Arbetsförmedlingens personalresurser och roll m.m.* som börjar med "De resurser som" och slutar med "yrkande 3 delvis (kd)" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottet har det närmast blivit en tradition att regeringen föreslår medel till tillfälliga personalförstärkningar vid arbetsförmedlingarna. I den nu aktuella propositionen förordar regeringen att 700 miljoner kronor skall få användas för sådana personalförstärkningar under budgetåret 2001. Utskottet invänder för sin del emot detta eftersom inga ordentliga analyser gjorts av hittillsvarande användning av medel för detta ändamål och det dessutom är angeläget att minska byråkratin inom AMV. Utskottet anser att endast 100 miljoner kronor avsedda för personalförstärkningar bör anslås för budgetåret 2001 och att dessa skall användas för integration av invandrare i arbetslivet. I sammanhanget vill utskottet understryka att arbetslösa invandrare i betydligt större utsträckning än hittills själva bör få tillgång till dessa resurser för att planera och genomföra egna aktivitetsprogram och projekt som syftar till att öppna vägar in i arbetslivet.

Vad här anförts med anledning av motion A19 yrkande 6 (fp) bör ges regeringen till känna. Övriga i sammanhanget behandlade motionsyrkanden avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 29 bort ha följande lydelse:

29. *beträffande förmedlingens personal*

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:A19 yrkande 6 samt med avslag på motionerna 1999/2000:A15 yrkande 2 i motsvarande del och 1999/2000:A20 yrkande 3 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

29. Belöningssystem (mom. 30)

Mikael Odenberg, Kent Olsson, Henrik Westman och Ewa Thalén Finné (alla m) anser

dels att den del av utskottets ställningstagande i avsnitt 5.2 *Arbetsförmedlingens personalresurser och roll m.m.* som börjar med "Såväl Moderaterna i" och slutar med "yrkande 3 delvis (kd)" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill i anslutning till sina överväganden om arbetsförmedlingens personalresurser framhålla att förmedlingens verksamhet måste förbättras och effektiviseras för att fungera väl på framtidens arbetsmarknad. Kontinuerlig vidareutbildning och ökad rörlighet leder till att förmedlingsverksamheten måste förändras. Starka skäl talar för att den offentliga arbetsförmedlingen i ökad utsträckning konkurrensutsätts. Bättre möjligheter för privata förmedlingar att på lika villkor konkurrera med offentliga förmedlingar bör ge ökad effektivitet. Utskottet anser också att det är positivt om antalet privata specialistförmedlingar kan öka. Enligt utskottet finns det vidare anledning att i Sverige pröva förutsättningarna för en förmedlingsmodell liknande den som finns i Australien, där arbetsförmedlingarna får betalt

efter resultat, dvs. efter i vilken utsträckning de lyckats skaffa fram arbete åt arbetslösa.

Vad här anförts med anledning av motion A15 yrkande 2 delvis (m) bör ges regeringen till känna. Motion A20 yrkande 3 delvis (kd) avstyrks i den mån den inte kan anses tillgodosedd med vad utskottet anför.

dels att utskottets hemställan under 30 bort ha följande lydelse:

30. beträffande *belöningssystem*

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:A15 yrkande 2 i motsvarande del och med avslag på motion 1999/2000:A20 yrkande 3 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

30. Belöningssystem (mom. 30)

Stefan Attefall och Maria Larsson (båda kd) anser

dels att den del av utskottets ställningstagande i avsnitt 5.2 *Arbetsförmedlingens personalresurser och roll m.m.* som börjar med "Såväl Moderaterna i" och slutar med "yrkande 3 delvis (kd)" bort ha följande lydelse:

Även om utskottet som framgått är positivt till medel för personalförstärkningar även under 2001 finns det anledning att betona att även andra metoder än de traditionella bör användas i förmedlingsverksamheten. Mot bakgrund av att flera privata jobbcenter etablerats och uppnått lyckade resultat anser utskottet att AMV bör använda resurser för att stimulera egenföretagarverksamhet inom denna sektor samt i ökad utsträckning använda bemanningsföretag. Därigenom avlastas den statliga arbetsförmedlingen samtidigt som ökad konkurrens kan medföra förbättrad kvalitet och effektivitet. I detta sammanhang vill utskottet också framhålla att det är angeläget att utveckla belöningssystem inom arbetsförmedlingarna så att förmedlare som lyckas slussa ut många till fasta arbeten eller längre vikariat uppmuntras, exempelvis lönemässigt.

Vad utskottet anför med anledning av motion A20 yrkande 3 delvis (kd) bör ges regeringen till känna. Motion A15 yrkande 2 delvis (m) avstyrks i den mån den inte kan anses tillgodosedd med vad utskottet anför.

dels att utskottets hemställan under 30 bort ha följande lydelse:

30. beträffande *belöningssystem*

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:A20 yrkande 3 i motsvarande del och med avslag på motion 1999/2000:A15 yrkande 2 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

31. Validering (mom. 31)

Margareta Andersson (c), Stefan Attefall (kd) och Maria Larsson (kd) anser

dels att den del av utskottets ställningstagande i avsnitt 5.2 *Arbetsförmedlingens personalresurser och roll m.m.* som börjar med "När det gäller" och slutar med "vad utskottet anför" bort ha följande lydelse:

Trots att många invandrare har genomgått lång utbildning och haft kvalificerade arbeten i sina hemländer är arbetslösheten i denna grupp fyra gånger högre än bland svenska medborgare. Utskottet anser att det finns anledning att motverka att arbetssökande av arbetsgivare utsätts för s.k. statistisk diskriminering, dvs. den enskilde arbetssökande invandraren tillskrivs egenskaper som anses vara kännetecknande för gruppen.

Ett annat problem som invandrare möter på arbetsplatsen är att många arbetsgivare finner det svårt att översätta kunskaper och yrkeserfarenheter som invandrare förvärvat i sina hemländer till svenska förhållanden. I dag sker sådan validering av gymnasial och eftergymnasial utbildning inför exempelvis högskolestudier. Validering borde också genomföras i fråga om renodlad yrkeskompetens eftersom detta skulle underlätta för de berörda personerna att komma in i arbetslivet. Utskottet anser att det svenska systemet för validering bör effektiviseras så att människors kompetens kan tas till vara. Validering bör kunna genomföras på central och regional nivå. Vidare bör handläggningstiderna förkortas.

Vad utskottet anfört med anledning av motion A21 yrkande 8 (c) bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 31 bort ha följande lydelse:

31. beträffande *validering*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:A21 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

32. Rehabiliteringsansvar (mom. 32)

Margareta Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets ställningstagande i avsnitt 6.1 *Kompetensutveckling m.m.* som börjar med "Utskottet kan i" och slutar med "yrkande 12 (c)" bort ha följande lydelse:

Tempot i arbetslivet har ökat. De nödvändiga rationaliseringarna inom den offentliga sektorn under 1990-talet har medfört att arbetstagarnas ohälsa har ökat. Antalet anmälda stressrelaterade sjukdomar har nästan fördubblats på två år. Störst är problemen inom vård och omsorg samt hos polisen.

Utskottet delar därför Centerpartiets åsikt att "ohälsoproblemet" måste tas på stort allvar. Ohälsa innebär en tragedi och en ekonomisk påfrestning för den som drabbas. Den medför också stigande utgifter för staten och utgör ett samhällsekonomiskt problem till följd av ett stort produktionsbortfall.

Arbetsstidsförkortning kan kanske i vissa fall vara en lösning på problemet. Utskottet vill dock poängtera att den rätta lösningen kan variera från ett yrkesområde till ett annat. Man bör därför enligt utskottets mening inte lagstifta om arbetsstidsförkortning utan frågan bör överlåtas till arbetsmarknadens parter att hantera.

En annan lösning som enligt utskottet bör övervägas är att låta arbetsgivarna i större utsträckning bära de kostnader som stressrelaterad ohälsa medför. Arbetsgivare har redan i dag ett rehabiliteringsansvar. Detta fungerar dock inte så väl när det gäller stressrelaterade sjukdomar på grund av den osäker-

het som råder om hur man botar dessa sjukdomar på annat sätt än genom långvariga sjukskrivningar.

Ett alternativ är att avskaffa den statliga sjukförsäkringen för arbetstagare och ersätta denna med en lagstadgad skyldighet för arbetsgivare att försäkra sina anställda. Premien för en sådan försäkring bör återspegla de risker som finns i arbetet och därmed stärka incitamenten för att minska sjukfrånvaron.

Vad utskottet har anfört bör ges regeringen till känna. Med det anförda tillstyrker utskottet motion A21 yrkande 12 (c).

dels att utskottets hemställan under 32 bort ha följande lydelse:

32. beträffande *rehabiliteringsansvar*

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:A21 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

33. Individuella kompetenskonton (mom. 33)

Margareta Andersson (c), Mikael Odenberg (m), Kent Olsson (m), Henrik Westman (m) och Ewa Thalén Finné (m) anser

dels att den del av utskottets ställningstagande i avsnitt 6.1 *Kompetensutveckling m.m.* som börjar med ”Utskottet övergår nu” och slutar med ”yrkande 7 (c)” bort ha följande lydelse:

I framtiden kommer omsättningen på kompetens att vara ännu snabbare än i dag. Det ligger i både arbetsgivarens och arbetstagarens intresse att kompetensutveckling kommer till stånd. Därför delar utskottet Centerpartiets uppfattning att det bör införas individuella kompetenskonton. De bör utformas på så sätt att den enskilde själv eller tillsammans med sin arbetsgivare skall kunna spara till sin kompetensutveckling under skattemässigt gynnsamma villkor. Avsättningar till kompetenskontot bör vara skattefria. Beskattning bör ske i samband med uttag från kontot.

Vad utskottet har anfört bör ges regeringen till känna. Med det anförda tillstyrker utskottet motion A21 yrkande 7 (c).

dels att utskottets hemställan under 33 bort ha följande lydelse:

33. beträffande *individuella kompetenskonton*

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:A21 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

34. Kulturperspektiv på arbetsmarknadspolitiken (mom. 34)

Margareta Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets ställningstagande i avsnitt 6.2 *Kulturarbetare* som börjar med ”Inledningsvis kommer utskottet” och slutar med ”Motionen avstyrks därför” bort ha följande lydelse:

Undersökningar visar att önskemål om miljöombyte är den vanligaste anledningen till att ungdomar flyttar. Bilden av att ungdomar flyttar från arbetslöshet till arbete är alltså felaktig. Tvärtom är det vanligt att ungdomar flyttar från arbetslöshet till arbetslöshet. Detta innebär att kulturen har en stor betydelse för den geografiska rörligheten.

Utskottet anser att det är bra med geografisk rörlighet men vill samtidigt betona att den inte får vara ensidig. Det förhållandet att 230 av landets 289 kommuner minskar sin befolkning samtidigt som Stockholmsregionen ökar sin befolkning med nästan 20 000 personer varje år visar att den geografiska rörligheten är ensidig. Den ensidiga geografiska rörligheten utarmar både näringslivet och kulturen i de utsatta regionerna samtidigt som bostadsbristen och de sociala problemen ökar i de överhettade regionerna. För att skapa incitament för en ökad rörlighet till övriga delar av landet måste det även finnas ett kultursperspektiv i arbetsmarknadspolitiken.

Vad utskottet nu har anfört bör ges regeringen till känna. Med det anförda tillstyrker utskottet motion A21 yrkande 9 (c).

dels att utskottets hemställan under 34 bort ha följande lydelse:

34. beträffande *kultursperspektiv på arbetsmarknadspolitiken*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:A21 yrkande 9 som
sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

1 Reguljära studier (mom. 9)

Stefan Attefall och Maria Larsson (båda kd) anför:

Vi vill poängtera att det är viktigt att man på ett tidigt stadium sätter in relevanta åtgärder för att stödja den arbetslöse. Härigenom motverkar man långtidsarbetslöshet. För att åstadkomma detta krävs väl utvecklade individuella handlingsplaner.

Vi kan nu notera att utskottets majoritet föreslår att det även inom ramen för de olika arbetsmarknadspolitiska åtgärderna skall vara möjligt att bedriva reguljära studier. Vi kan vidare konstatera att detta förslag liksom regeringens förslag om aktivitetsgaranti och särskilt anställningsstöd innehåller en rad oklarheter. Utskottets majoritet har i princip överlåtit till regeringen att närmare utforma under vilka former det skall vara möjligt att anvisa reguljära studier. Enligt vår mening är detta ytterligare ett exempel på att regeringen och dess stödpartier har svårt att få fram välgrundade förslag. Det innebär också att det är svårt att seriöst kunna behandla förslaget i utskottet.

2 Samordning av försörjningsstöd (mom. 21)

Margareta Andersson (c) anför:

Under 1999 uppgick statens kostnader för finansieringen av arbetslöshetsförsäkringen till drygt 34 miljarder kronor. Själva arbetsmarknadspolitiken kostade ungefär lika mycket. Av de dryga 21 miljarder kronor som avsattes till arbetsmarknadspolitiska åtgärder utgjorde den övervägande delen, drygt 13 miljarder kronor, utbildningsbidrag.

Genom en samordning av de olika försörjningsstöden skulle de totala utgifterna för stöden kunna minskas genom höjd effektivitet. Vi räknar med att denna besparing skulle kunna uppgå till 1 miljard kronor.

Försörjningsstöden för dem som är arbetslösa, i arbetsmarknadspolitiska åtgärder eller i vuxenutbildning är i dag uppdelade på olika utgiftsområden. Detta innebär att det är svårare att kombinera åtgärder inom t.ex. arbetsmarknadspolitiken och vuxenutbildningen. Ett enhetligt och sammanhållet försörjningsstöd för dessa personer skulle därför enligt utskottets mening kunna bidra till större flexibilitet när åtgärderna sätts in, eftersom försörjningsstödet skulle följa personen genom de olika systemen. Det skulle också skapa mer rättvisa mellan personer i samma verksamhet, som i dag kan ha helt skilda ekonomiska villkor.

Enligt Centerpartiets uppfattning är det viktigt att detta samordningsarbete påbörjas redan nu när det finns resurser för att genomföra en sådan förändring.

Stefan Attefall och Maria Larsson (båda kd) anför:

Arbetsmarknadspolitiken skall vara en nationell angelägenhet. Samtidigt är det viktigt att arbetsmarknadspolitiken har en lokal förankring och att den utformas så att hänsyn tas till lokala förutsättningar och behov.

Vi menar att arbetsförmedlingsnämnderna genom sin verksamhet skall komplettera de nationella aspekterna på arbetsmarknadspolitiken genom att tillföra ett lokalt perspektiv. Därmed anser vi också att nämnderna bör återspegla variationer i kommunerna och på de lokala arbetsmarknaderna. Av studien *Arbetsförmedlingsnämnderna – en implementeringsstudie* från Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (stencil 1999:6) framgår dock att det sätt på vilket nämnderna är organiserade uppvisar små variationer. I studien konstateras att flertalet aktörer inte vill karakterisera inflytandet som stort och att uppgifter och befogenheter för arbetsförmedlingsnämnderna är bristfälliga eller inte alls klarlagda för en stor del av ledamöterna i nämnderna. IFAU-studien slår vidare fast att det i nämndernas arbete finns en tendens till målkonflikt mellan de nationella och de lokala målen för arbetsmarknadspolitiken. Nära 30 % av ledamöterna i nämnderna menar att nämnderna bl.a. skall medverka till en god lokal befolkningsutveckling, något som vi menar kan leda till inlåsning på den lokala arbetsmarknaden.

Vi anser att arbetsförmedlingsnämnderna bör ha en sådan utformning att det går att ta hänsyn till lokala variationer och förutsättningar på arbetsmarknaden inom ett län. Exempelvis kan det i en eller flera kommuner alternativt på lokala arbetsmarknader råda arbetskraftsbrist medan läget är det motsatta på andra håll. Man bör i en nämnd kunna ha med en samarbetspartner som inte deltar i alla andra nämnder. Vår uppfattning är att samverkan är oerhört positiv inom arbetsmarknadspolitiken och att frihetsgraden när det gäller att utforma nämndernas verksamhet måste vara så stor att alla möjligheter utnyttjas att uppnå lösningar som är bra för de individer som är arbetslösa och för arbetsgivare att rekrytera lämplig arbetskraft.

4 Decentralisering och flexibla arbetsmarknadsåtgärder (mom. 27)

Elver Jonsson (fp) anför:

Arbetsmarknadspolitiken måste förbli en statlig angelägenhet. Det får aldrig bli kommunen som har huvudansvar för arbetsmarknadspolitiken. Däremot är vi från Folkpartiets sida positiva till att det sker en långtgående decentralisering inom AMV ned till den lokala arbetsförmedlingen. En större andel av besluten bör fattas på förmedlingen och mer resurser bör fördelas dit. Lokala flexibla arbetsmarknadsåtgärder får inte stoppas av centrala direktiv.

Vidare anser vi att lokala arbetsmarknadsprojekt måste uppmuntras och stödjas. Därvid är det inte nödvändigt med en begränsning till projekt som arbetsförmedlingen eller Lernia driver, utan det kan också vara fråga om exempelvis projekt som upphandlas av privata entreprenörer eller som initieras av invandrargrupper.

Stefan Attefall och Maria Larsson (båda kd) anför:

Vi Kristdemokrater har tidigare påpekat att arbetsmarknaden inom kultursektorn avviker från de förutsättningar som arbetsmarknadspolitiken utgår från. Medan fast anställning är det vanliga på arbetsmarknaden i stort, är anställningar inom kultursektorn oftast tillfälliga. I dag råder det en långvarig och strukturell obalans mellan utbud och efterfrågan. Konstnärliga arbetsmarknadsutredningar uppskattar antalet konstnärer till 25 000 personer. Utredningar visar också att de statliga ersättningarna och bidragen har ökat väsentligt i betydelse för de yrkesverksamma konstnärerna och för deras möjlighet att ägna sig åt sitt konstnärliga arbete. En bidragande orsak till detta är att konjunkturedgången har drabbat konstnärer hårdare än andra yrkesgrupper. Till följd av den höga arbetslösheten är kostnaderna för arbetsmarknadspolitiska åtgärder i form av kontantstöd vid arbetslöshet betydande.

Vi Kristdemokrater har därför varit positiva till de försöksverksamheter som påbörjats under 1999 och som syftar till att stimulera konstnärernas arbetsmarknad. Det handlar bland annat om åtgärder inom arbetsmarknadspolitikkens område såsom försöket med en tredje anställningsform inom teatern och försöket med arbetsförmedling vid centrubildningar. Vi vill dock påpeka att vi tidigt hävdade att en försöksperiod om ett och ett halvt år är för kort. Enligt vår uppfattning bör den vara tre år för att det skall vara möjligt att dra säkra slutsatser om värdet av försöksverksamheten. Vi kan nu notera att regeringen i vårpropositionen (prop. 1999/2000:100 s. 122) föreslår att försöksperioden skall förlängas året ut. Vidare kan noteras att regeringen i samma proposition aviserar att försöket skall permanentas från årsskiftet 2000/2001 (s. 184).

Förslag till lag om arbetsmarknadspolitiska program

Häri genom föreskrivs följande.

1 § Denna lag innehåller övergripande bestämmelser om de arbetsmarknadspolitiska programmen. Programmen syftar till att stärka den enskildes möjligheter att få eller behålla ett arbete.

Programmen handhas av Arbetsmarknadsverket om inte annat föreskrivs.

2 § En kommun får anordna praktik eller annan verksamhet på heltid för arbetslösa ungdomar som inte genomgår gymnasieskola eller liknande utbildning till dess de fyller 20 år.

Kommunen har rätt till ersättning från staten för sådan verksamhet. Rätten till ersättning gäller under förutsättning att avtal träffas med regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. I ett sådant avtal skall anges de villkor som skall gälla för att ersättning skall lämnas.

Kommunen beslutar om vilken ersättning som skall lämnas till den som deltar i verksamheten.

3 § En kommun får efter överenskommelse med regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer åta sig en skyldighet att erbjuda ungdomar som står till arbetsmarknadens förfogande en aktiverande och utvecklande insats på heltid. En sådan skyldighet gäller från och med den dag den unge fyller 20 år till dess hon eller han fyllt 25 år.

Kommunens skyldighet inträder om något arbete, reguljär utbildning eller något lämpligt arbetsmarknadspolitiskt program inte kunnat erbjudas inom 90 dagar från det att den unge anmälde sig som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen.

Utvecklingsinsatsen skall erbjudas inom tio dagar från det att kommunens skyldighet enligt första stycket inträdde och får pågå i högst 12 månader.

4 § Den som är berättigad till ersättning enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring har vid deltagande i verksamhet som anordnas av kommunen enligt 3 § rätt till aktivitetsstöd.

Kommunen skall till den som tar del av verksamhet enligt 3 § och som uppbär försörjningsstöd enligt 6 och 6 b §§ socialtjänstlagen (1980:620) när han eller hon börjar delta i verksamheten utge ersättning med ett belopp som motsvarar försörjningsstödet. Detsamma skall gälla beträffande den för vilken fattas beslut om sådant försörjningsstöd som avses i första stycket under tid som han eller hon deltar i verksamheten.

Kommunen skall till deltagare som inte erhåller ersättning enligt första eller andra stycket betala ut ersättning med 1 967 kronor per månad.

5 § Regeringen får föreskriva att den som anordnar ett arbetsmarknadspoli-
tiskt program i vissa fall skall betala finansieringsbidrag till staten.

6 § Den arbetsgivare eller anordnare av ett arbetsmarknadspolitiskt program
som mottagit stöd skall ge Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) eller den myn-
dighet AMS utser tillfälle att granska den verksamhet som bedrivs och lämna
de uppgifter som behövs för att granskningen skall kunna genomföras.

7 § Den som tar del av ett arbetsmarknadspolitiskt program skall inte anses
som arbetstagare om inte programmet gäller en anställning med anställnings-
stöd eller lönebidrag eller skyddat arbete.

När ett program bedrivs på en arbetsplats skall den som tar del av pro-
grammet dock likställas med arbetstagare vid tillämpning av följande regler i
arbetsmiljölagen (1977:1160):

- 2 kap. 1–9 §§ om arbetsmiljöns beskaffenhet,
- 3 kap. 1–4 och 7–14 §§ om allmänna skyldigheter,
- 4 kap. 1–4 och 8–10 §§ om bemyndiganden,
- 5 kap. 1 och 3 §§ om minderåriga,
- 7 kap. om tillsyn,
- 8 kap. om påföljder, och
- 9 kap. om överklagande.

Vad som i arbetsmiljölagen sägs om arbetsgivare skall gälla den som har
upplåtit en arbetsplats för programverksamhet.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2000.
 2. Genom lagen upphävs
 - lagen (1995:706) om kommuners ansvar för ungdomar,
 - lagen (1997:1268) om kommuners ansvar för ungdomar mellan 20 och 24 år, och
 - lagen (1998:1781) om arbetsmarknadspolitiska aktiviteter.
 3. De upphävda lagarna gäller dock fortfarande för de personer som anvi-
sats verksamhet enligt förordningen (1995:712) om kommuners ansvar för
ungdomar, förordningen (1997:1278) om kommuners ansvar för ungdomar
mellan 20 och 24 år och förordningen (1998:1784) om arbetsmarknadspoli-
tiska aktiviteter.

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1982:80) om anställningsskydd skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Denna lag gäller arbetstagare i allmän eller enskild tjänst. Från lagens tillämpning undantas dock

1. arbetstagare som med hänsyn till arbetsuppgifter och anställningsvillkor får anses ha företagsledande eller därmed jämförlig ställning,
2. arbetstagare som tillhör arbetsgivarens familj,
3. arbetstagare som är anställda för arbete i arbetsgivarens hushåll,
4. arbetstagare som har *anvisats beredskapsarbete* eller skyddat arbete.
4. arbetstagare som *är anställda med särskilt anställningsstöd* eller i skyddat arbete.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2000.

¹ Senaste lydelse 1992:324

Härigenom föreskrivs att 9, 11, 14, 16, 17, 19, 30 och 46 §§ lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §

Rätt till ersättning vid arbetslöshet har sökande som

1. är arbetsföra och oförhindrade att åta sig arbete för en arbetsgivares räkning minst 3 timmar varje arbetsdag och i genomsnitt minst 17 timmar i veckan,

2. är beredda att anta erbjudet lämpligt arbete under tid för vilken de inte anmält hinder som kan godtas av arbetslöshetskassan,

3. är anmälda som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen i den ordning som föreskrivs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, och

4. *inte kan få* lämpligt arbete.

4. *anstränger sig för att finna ett
lämpligt arbete men inte kan få ett
sådant arbete.*

11 §

Erbjudet arbete skall anses lämpligt, om

1. det inom ramen för tillgången på arbetstillfällen tagits skälig hänsyn till den sökandes förutsättningar för arbetet samt andra personliga förhållanden,

2. anställningsförmånerna är förenliga med de förmåner som arbetstagare får som är anställda enligt kollektivavtal eller, om kollektivavtal inte finns, är skäliga i förhållande till de förmåner arbetstagare med likvärdiga arbetsuppgifter och kvalifikationer får vid jämförliga företag,

3. arbetet inte hänför sig till en arbetsplats där arbetskonflikt råder till följd av stridsåtgärder som är lovliga enligt lag och kollektivavtal, och

4. förhållandena på arbetsplatsen motsvarar vad som anges i författning eller myndighets föreskrifter om åtgärder till förebyggande av ohälsa eller olycksfall.

*Regeringen eller den myndighet
som regeringen bestämmer får
meddela ytterligare föreskrifter om
lämpligt arbete.*

14 §²

Vid prövning av arbetsvillkoret bortses från utfört förvärvsarbete

1. som arbetsgivaren finansierat med stöd av

– förordningen (1997:1275) om anställningsstöd, eller

– *förordningen (1987:411) om beredskapsarbete, eller*

2. som bedrivits med stöd av bestämmelserna om start av näringsverksamhet enligt förordningen (1998:1784) om arbetsmarknadspolitiska aktiviteter.

1. som arbetsgivaren finansierat med stöd av förordningen (1997:1275) om anställningsstöd, eller

2. som bedrivits med stöd av bestämmelserna om *stöd till* start av näringsverksamhet enligt förordningen (2000:000) om arbetsmarknadspolitiska *program*.

Detta gäller dock inte om den sökande när det i första stycket nämnda arbetet påbörjades uppfyllde arbetsvillkoret med annat förvärvsarbete enligt 12–13 §§.

16 §

När ramtid skall bestämmas enligt 12 § räknas inte den tid då den sökande varit hindrad att arbeta på grund av

1. styrkt sjukdom,

2. avslutad heltidsutbildning som den sökande har avslutat efter fyllda 25 år eller som har föregåtts av sammanhängande förvärvsarbete på heltid i minst 5 månader,

3. tvångsvård enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall,

4. frihetsberövande på kriminalvårdens område,

5. vård av eget barn som inte har fyllt 2 år eller vård av adoptivbarn i 2 år efter barnets ankomst i familjen,

6. beslut enligt smittskyddslagen (1988:1472) eller livsmedelslagen (1971:511) eller föreskrifter som har meddelats med stöd av livsmedelslagen, *eller*

6. beslut enligt smittskyddslagen (1988:1472) eller livsmedelslagen (1971:511) eller föreskrifter som har meddelats med stöd av livsmedelslagen,

² Senaste lydelse 1998:1783

Nuvarande lydelse

7. utlandsvistelse till följd av att den sökande följt med sin make eller maka vid dennes arbete i utlandet under förutsättning att makens eller makans arbetsgivare har sitt säte i Sverige och att lönen utbetalas från Sverige, varvid med make eller maka jämföras person med vilken den sökande sammanbor under förhållanden som liknar makars.

Föreslagen lydelse

7. utlandsvistelse till följd av att den sökande följt med sin make eller maka vid dennes arbete i utlandet under förutsättning att makens eller makans arbetsgivare har sitt säte i Sverige och att lönen utbetalas från Sverige, varvid med make eller maka jämföras person med vilken den sökande sammanbor under förhållanden som liknar makars, *eller*

8. *deltagande i ungdomsgarantin enligt förordningen (2000:000) om arbetsmarknadspolitiska program.*

17 §³

När ramtid skall bestämmas enligt 12 § räknas inte heller tid då den sökande fått föräldrapenningförmån enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring eller varit hindrad att arbeta på grund av

1. tjänstgöring enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarspåbud,

2. *en arbetsmarknadspolitisk aktivitet enligt förordningen (1998:1784) om arbetsmarknadspolitiska aktiviteter med undantag av start av näringsverksamhet,*

2. *arbetsmarknadsutbildning, arbetspraktik, datorteksverksamhet och arbetslivsinriktad rehabilitering,*

3. utbildning för vilken utbildningsbidrag lämnas enligt förordningen (1996:1654) om särskilt utbildningsbidrag, eller

4. deltagande i verksamhet där ersättning enligt 3 a § har lämnats, i den mån tiden inte jämföras enligt vad som följer av 19 §.

19 §

För sökande som en gång har påbörjat en ersättningsperiod enligt denna lag gäller följande. När det arbetsvillkor skall uppfyllas som skall ligga till grund för en ny ersättningsperiod skall med tid under vilken sökande enligt 12–14 §§ skall ha förvärvat arbetat jämföras den tid då de

1. *deltagit i* och, om inte särskilda skäl hindrat det, fullföljt *en* arbetsmarknadsutbildning eller yrkesinriktad rehabilitering enligt förordningen (1998:1784) om arbetsmarknadspolitiska aktiviteter, för vilka statligt utbildningsbidrag lämnats,

1. *tagit del av* och, om inte särskilda skäl hindrat det, fullföljt arbetsmarknadsutbildning, *arbetspraktik, datorteksverksamhet eller arbetslivsinriktad rehabilitering,*

³ Senaste lydelse 1998:1783

2. bedrivit näringsverksamhet som avses i förordningen (1998:1784) om arbetsmarknadspolitiska *aktiviteter*,

2. bedrivit näringsverksamhet som avses i förordningen (2000:000) om arbetsmarknadspolitiska *program*,

3. deltagit i och, om inte särskilda skäl hindrat det, fullföljt utbildning för vilken utbildningsbidrag lämnats enligt förordningen (1996:1654) om särskilt utbildningsbidrag,

4. fullgjort tjänstgöring enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarspplikt eller fått föräldrapenningförmån enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, i båda fallen dock tillsammans högst 2 månader,

5. utfört förvärvsarbete som arbetsgivaren finansierat med stöd av
– förordningen (1997:1275) om anställningsstöd, *eller*
– *förordningen (1987:411) om beredskapsarbete*, eller

5. utfört förvärvsarbete som arbetsgivaren finansierat med stöd av förordningen (1997:1275) om anställningsstöd, *med undantag för arbete som finansierats med särskilt anställningsstöd*, eller

6. fullföljt verksamhet där ersättning enligt 3 a § lämnats.

30 §

Dagpenning till sökande som uppfyllt arbetsvillkoret huvudsakligen genom *arbetsmarknadsutbildning eller yrkesinriktad rehabilitering för vilken de har fått statligt utbildningsbidrag* får bestämmas till belopp som motsvarar *utbildningsbidraget*.

Dagpenning till sökande som uppfyllt arbetsvillkoret huvudsakligen genom *att ta del av en arbetsmarknadspolitisk åtgärd som berättigar till aktivitetsstöd enligt förordningen (1996:1100) om aktivitetsstöd* får bestämmas till belopp som motsvarar *aktivitetsstödet*.

Detta gäller trots bestämmelserna i 26–29 §§.

46 §

Bestämmelserna i 43 § 1–3 om arbete skall tillämpas i fråga om Arbetsmarknadspolitiska åtgärder som berättigar till *utbildningsbidrag* och utbildningar för vilka utbildningsbidrag lämnas enligt förordningen (1996:1654) om särskilt utbildningsbidrag.

Bestämmelserna i 43 § 1–3 om arbete skall tillämpas i fråga om Arbetsmarknadspolitiska åtgärder som berättigar till *aktivitetsstöd* och utbildningar för vilka utbildningsbidrag lämnas enligt förordningen (1996:1654) om särskilt utbildningsbidrag.

Bestämmelserna i 44 och 45 §§ skall därvid gälla i tillämpliga delar.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2000.

Sammanfattning.....	1
Propositionen.....	3
Motionerna	4
Utskottet	7
1. Mål och inriktning	7
2. Arbetslöshetsförsäkringen	19
3. Insatser för att förhindra och bryta långtidsarbetslöshet	24
4. Regelförenklingar m.m.	33
4.1 Regelförenklingar	33
4.2 Särskilda insatser för personer med arbetshandikapp	40
5. Arbetsmarknadsverket	42
5.1 Ledning och styrning, arbetsmarknadsnämnder, m.m.	42
5.2 Arbetsförmedlingens personalresurser och roll m.m.	46
6 Övriga frågor	50
6.1 Kompetensutveckling m.m.	50
6.2 Kulturarbetare	51
Hemställan	54
Reservationer.....	59
1. Mål och inriktning (mom. 1).....	59
2. Lämpligt arbete m.m. (mom. 2)	63
3. 9 § (mom. 3).....	64
4. Utvärdering av regelförändringar arbetslöshetsförsäkringen (mom. 4)	64
5. Förändrad arbetslöshetsförsäkring (mom. 5)	65
6. Förändrad arbetslöshetsförsäkring (mom. 5)	66
7. Förändrad arbetslöshetsförsäkring (mom. 5)	67
8. Avslag på förslaget om aktivitetsgaranti (mom. 6)	68
9. Förutsättningar och villkor för aktivitetsgaranti m.m. (mom. 7).....	69
10. Reguljära studier (mom. 8)	71
11. Godkännande av anställningsstödet (mom. 9)	71
12. Övergångsarbetsmarknader (mom. 10).....	72
13. Övergångsarbetsmarknader (mom. 10).....	73
14. Lagreglering om arbetsmarknadspolitiska program (mom. 12)	74
15. Rätt till aktivitetsstöd vid vägledning m.m. (mom. 13).....	74
16. Avveckling av utbildningsstöd (mom. 14, motiveringen).....	75
17. Avveckling av utbildningsstöd (mom. 14).....	75
18. Avveckling av utbildningsstöd (mom. 14).....	76
19. Avveckling av utbildningsstöd (mom. 14, motiveringen).....	77
20. Försäkringsskydd vid deltagande i arbetsmarknadspolitiska åtgärder (mom. 15).....	77
21. Svenska ESF-rådet (mom. 22)	77
22. Förmedlingens personal (mom. 23)	78
23. Validering (mom. 25).....	79
24. Individuella kompetenskonton (mom. 27)	79
25. Individuella kompetenskonton (mom. 27)	80

26. Kulturperspektiv på arbetsmarknadspolitiken (mom. 28)	81	1999/2000:AU7
27. Kulturarbetarnas arbetsvillkor (mom. 29)	81	
28. Kulturarbetarnas arbetsvillkor (mom. 29)	82	
29. Belöningssystem (mom. 30)	82	
30. Belöningssystem (mom. 30)	83	
31. Validering (mom. 31)	83	
32. Rehabiliteringsavsvär (mom. 32)	84	
33. Individuella kompetenskonton (mom. 33)	85	
34. Kulturperspektiv på arbetsmarknadspolitiken (mom. 34)	85	
Särskilda yttranden	87	
1 Reguljära studier (mom. 9)	87	
2 Samordning av försörjningsstöd (mom. 21)	87	
3 Arbetsförmedlingsnämnder (mom. 26)	88	
4 Decentralisering och flexibla arbetsmarknadsåtgärder (mom. 27) ..	88	
5 Kulturarbetarnas arbetsvillkor (mom. 35)	89	
Propositionens lagförslag	90	
Förslag till lag om arbetsmarknadspolitiska program	90	
Förslag till lag om ändring i lagen (1982:80) om anställningsskydd ..	92	
Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring	93	